

Jaarstukken 2023

Gemeente
Hengelo

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg

Aanspreekpunt ambtelijk

J. Logtenberg en J-P. Boutkan

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

Mensen wonen, leven en werken het liefst in een veilige omgeving. Daarom zetten wij ons in om Hengelo een aantrekkelijke en bruisende stad te laten zijn, maar ook een stad die veilig en weerbaar is. Het aantal misdrijven daalt, maar het gevoel van veiligheid bij inwoners daalt ook. Het is belangrijk om het veiligheidsgevoel weer te vergroten. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, werken wij continue aan een veilige omgeving. Daarbij streven wij naar zo min mogelijk (georganiseerde) criminaliteit, de fysieke en sociale veiligheid op orde en dat de gemeente is voorbereid op een crisis. De gemeente kan dit niet alleen en werkt in de uitvoering samen met de inwoners, maatschappelijke instanties en justitiële partners. Deze structurele, integrale aanpak op verschillende veiligheidsgebieden werpt zijn vruchten af.

Crisisbeheer en brandweer

De brandweezorg en de voorbereiding op het bestrijden van rampen en crisissen voor Hengelo en Twente is ondergebracht bij de Veiligheidsregio.

In 2023 was de paraatheid van de brandweer Twente 24/7 geborgd en kwam de brandweer in Hengelo 515 keer in actie. Dit is 141 keer minder dan in 2022. De verklaring hierbij is dat de brandweer in 2023 minder vaak is ingezet bij de afhandeling van stormschade en de bestrijding van branden. De inzet bij het aantal verkeersongevallen nam juist toe. Daarnaast verleenden de Hengelose brandweereenheden 178 keer assistentie buiten Hengelo. De Hengelose brandweer kreeg 68 keer bijstand van Twentse brandweereenheden.

	2022	2023
Ongevallen	41	57
Brand	245	180
Leefmilieu	171	105
Dienstverlening	133	106
Alarm	68	67
Totaal	658	515

Voorlichting, preventie en toezicht

De Risk Factory Twente (onderdeel van de Twentse Safety Campus) werd bezocht door 28 scholen. In totaal volgden 592 kinderen het speciaal opgezette lesprogramma. In 2023 gaf de Brandweer 247 keer advies in Hengelo (171 ruimtelijke veiligheid, 26 veilig bouwen en 50 evenementen). In hetzelfde jaar voerde de brandweer 200 keer controles uit (179 gebruiksfase, 8 algemeen en 22 realisatiefase).

De Twentse crisisorganisatie stond ook 24/7 paraat en werd 1 keer ingezet binnen de gemeente Hengelo, tijdens een zeer grote brand/explosie aan de Surinamestraat (Grip1), daarnaast was de crisisorganisatie binnen de gemeente betrokken bij de afhandeling van 7 hulpvragen.

Openbare orde en veiligheid

Het nieuw integraal veiligheidsbeleid "Veiligheid in actie, samen werken aan de toekomst van Hengelo" werd vastgesteld voor de periode 2024-2026. Een uitgebreid voorbereidingsproces met onze veiligheidspartners en de raad ging daaraan vooraf. Daarmee werd een belangrijke stap gezet op het gebied van veiligheid. Om te werken aan een toekomstbestendig veiligheidsbeleid, moet onze basis op orde zijn. Dit betekent dat ons beleid en onze

processen op orde zijn. Dit vormt het fundament om verder op door te bouwen, daarnaast is in het afgelopen jaar geïnvesteerd om de personele formatie op sterkte te krijgen.

Relevante beleidsnota's

- [Veiligheid in actie, Samen werken aan de toekomst van Hengelo 2024-2026](#)
- [Veiligheidsbeleid gemeente Hengelo: Samen uitvoering geven aan veiligheid 2021-2024](#)
- [Algemene Plaatselijke Verordening \(2019\)](#)
- [VTH-beleid Omgevingswet Gemeente Hengelo](#)

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente draagt bij aan het behalen van de hoofddoelstelling van het programma door in regionaal verband de crisisorganisatie in Twente op te leiden en op verschillende situaties te trainen. Hierdoor zijn en blijven we ook als Hengelo in staat om een (dreigende) crisis of incident zo snel en effectief mogelijk aan te pakken. De Veiligheidsregio Twente stelt onder andere de volgende plannen vast: regionaal risicoprofiel, regionaal beleidsplan en regionaal crisisplan. Deze gelden ook voor de gemeente Hengelo.

Wat hebben we bereikt

1.1 Hengelo kent minder misdaad

1.1.1 In 2024 vinden in Hengelo minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aantal geregistreerde misdrijven (aantal)	3.904	2.749	3.657

1.1.2 In 2024 kent Hengelo minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
(1) Waardering van partners die betrokken zijn bij de bestrijding van ondermijning(2) voor: het veiligheidsbeleid, de uitvoering hiervan en de samenwerking met de gemeente. (cijfer 1-10). ¹	7	7,25	Niet bekend

¹ (1) Uit onderzoek blijkt dat samenwerking tussen ketenpartners cruciaal is in de aanpak van (georganiseerde) misdaad. Vandaar dat we een indicator opnemen over die samenwerking, conform het Veiligheids beleidsplan. Samenwerking is echter geen doel op zich.

(2) Partners die betrokken zijn bij bestrijding ondermijning: Politie (diverse organisatieonderdelen), Openbaar Ministerie, Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), Belastingdienst en Douane.

1.2 Inwoners van Hengelo voelen zich veiliger en ervaren minder overlast

1.2.1 In 2024 voelen inwoners zich veiliger in Hengelo

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage mensen dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt (%)	17,1% (2021)	15,3%	17,1% (2021)
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de eigen buurt (cijfer 1-10)	7,3 (2021)	7,6	7,3 (2021)
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de binnenstad (cijfer 1-10)	7,0 (2021)	7,3	7,0 (2021)

1.2.2 In 2024 ervaren inwoners van Hengelo minder overlast in hun wijk of buurt

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Score voor de totale ervaren overlast door Hengeloërs (score 0-10)(1)(2) ¹	2,2 (2021)	1,75	2,2 (2021)

¹ (1) Kennispunt Twente stelt de 'schaalscore totale overlast' samen op basis van dertien vormen van overlast/buurtproblemen te weten: te hard rijden; mensen die op straat worden lastiggevalen; dronken mensen op straat; hinder van horeca; agressief gedrag in het verkeer; straatmeubilair dat vernield is; rondhangende jongeren; drugsgebruik of drugshandel; bekladde muren/ gebouwen; overlast door buurtbewoners; rommel op straat; hondenpoep; parkeerproblemen

(2) Kanttekening: Dit cijfer is verwarrend vanwege de afwijkende telling ten opzichte van de voorgaande indicatoren:

- 0 tot 10 ipv 1- tot 10, omdat het een score is en geen rapportcijfer, vergelijkbaar met de landelijke veiligheidsmonitor.

- Lager is beter ipv hoger is beter

Wat hebben we daarvoor gedaan

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats

- Het convenant "kwaliteitsmeter veilig uitgaan samen met de horeca," ondernemers en politie voor een klimaat van veilig uitgaan, is in ontwikkeling. Daarvoor zijn er op verschillende momenten schouwen uitgevoerd met (extrne) partners. Doorlopend wordt er gewerkt aan een actueel veiligheidsbeeld om veiligheidsproblemen in kaart te brengen en aan te pakken.
- Er is ingezet op de digitale weerbaarheid van kwetsbare doelgroepen zoals ouderen, jongeren en ondernemers. Dat doen we door bewustzijn te stimuleren en ondersteuning te organiseren. Hiervoor is Hackshield ingezet, een digitale voorlichting met het doel om bij basisschoolleerlingen bewustwording te creëren door spelenderwijs een kennismaking aan te bieden met digitale veiligheid.
- In de gemeente Hengelo hebben de volgende bedrijventerreinen en winkelgebieden een Keurmerk Veilig Ondernemen-certificaat: Twentekanaal, Oosterveld en Westermaat. Als onderdeel van dit keurmerk heeft de werkgroep Oosterveld een nachtelijke schouw uitgevoerd op dit bedrijventerrein. Deze schouw was gericht op het verhogen van de veiligheid.

1.1.2 Hengelo kent minder(georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast(ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen

- We actualiseerden de afspraken met interne en externe partners om de informatie over georganiseerde misdaad optimaal uit te wisselen en mogelijke barrières in de samenwerking weg te nemen. Er is een privacyprotocol opgesteld. Dat gebruiken we als basis bij de (interne) informatiedeling binnen de lokale aanpak van ondermijning. Daarnaast is een start gemaakt met een verkenning over verbetermogelijkheden in het bundelen van informatie binnen diezelfde aanpak.
- De aanpak van ondermijning start bij bewustwording. Daarom zijn we in 2023 gestart met de voorbereiding van een ondermijningsdag in onze organisatie. We nemen de collega's mee hoe zij binnen onze organisatie ondermijning binnen het eigen werkgebied kunnen herkennen en wat ze hiermee kunnen doen. Deze ondermijningsdag vindt plaats begin 2024. Dan wordt ook de gemeenteraad in een ondermijningsavond meegenomen waarbij ook aandacht is voor het thema integriteit.
- We zorgen ervoor dat ondermijning een terugkerend thema is. Dat doen we door trainingen en overleggen op zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek niveau. In 2023 hebben trainingen plaatsgevonden op het thema illegaal gokken en Bibob. Tijdens het maandelijkse Ondermijningsoverleg worden naar aanleiding van signalen integraal en in afstemming met externe partners interventies ingezet.
- In 2023 is gestart met de evaluatie van het huidige Bibob beleid en onderzoek naar de mogelijkheden voor het vergroten van het bereik in de toepassing van de Wet Bibob. De oplevering van de evaluatie staat gepland in 2024.
- De uitkomsten van het onderzoek naar weerbaarheid van de gemeente wordt via een plan van aanpak uitvoering aan gegeven. Het Districtelijk Veiligheidsoverleg van Twente heeft het Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC) Oost Nederland gevraagd om op basis van alle individuele weerbaarheidsscans in Twente een rode-dradenbeeld op te stellen. Dit overzicht werd afgerond en opgeleverd in januari 2023 en een 'basis op orde' vastgesteld. Waarbij het uitgangspunt is dat de Twentse gemeente voor de zomer

van 2024 hun basis op orde hebben. In 2023 zijn de eerste stappen gezet om in Hengelo te komen tot de basis op orde. Als onderdeel hiervan zijn er integrale themacontroles georganiseerd in garageboxen en in het havengebied.

- We structureren het proces "van signaal naar interventie" waarmee we sneller en nauwkeuriger aan de slag gaan met meldingen die via verschillende kanalen onze organisatie binnenkomen. In het bovengenoemde privacy protocol is een werkproces opgenomen. Dat geeft richting aan het proces 'van signaal naar interventie'.
- We onderzoeken en ontwikkelen via het project In de Greep een meerjarige aanpak op drugscriminaliteit, in samenwerking met partners als politie en sociaal-maatschappelijke partners.

Al deze inspanningen hebben geleid tot een aantal concrete interventies teneinde criminaliteit te bestrijden en beëindigen.

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo

- De gemeente Hengelo heeft in 2023 een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de periode 2024-2026 door de raad vastgesteld "Veiligheid in actie, Samen werken aan de toekomst van Hengelo".
- Op basis van het handhavingsarrangement heeft in 2023 intensieve samenwerking plaatsgevonden met de politie. Om wijkgericht samen te kunnen werken met de politie, is er een toezichthouder gekoppeld aan hetzelfde werkgebied als de wijkagent.

In 2023 is een grote schare trouwe fans van een Zweedse voetbalclub in Hengelo verschenen. In overleg met de gemeente Enschede en de politie is dit in goede banen geleid. Met de gemeente Enschede is er contact over hoe we met dergelijke situaties omgaan in de toekomst en hoe we hier op anticiperen en communiceren.

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt

Net als in de jaren daarvoor, werd dit jaar de problematiek rondom kwetsbare personen door middel van een integrale aanpak benaderd. In de meeste gevallen is de interventie gericht op het gebied van zorg, straf- en bestuursrechtelijke maatregelen. Deze maatregelen bestonden in enkele gevallen uit een omgevings-, persoons- of groepsgerichte aanpak. Bij de aanpak van deze complexe problematiek waren relevante partners betrokken zoals: het Zorg- en Veiligheidshuis, politie, zorg- en welzijnspartijen. Om de toename van overlast door personen met onbegrepen gedrag terug te dringen, zocht de gemeente de samenwerking met partners als: Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD), bemoeizorg, ervaringsdeskundigen en het Regionaal meldpunt Zorgwekkend gedrag. Om deze samenwerking nog beter te laten verlopen en de veiligheidsproblematiek in de aanpak nog meer centraal te stellen is een adviseur Zorg- en Veiligheid aangesteld.

Regionaal heeft Hengelo bijgedragen aan de doorontwikkeling in de aanpak van het project Zorgwekkend gedrag en neemt zij deel aan de regionale themagroep. Vanuit deze themagroep is subsidie aangevraagd voor een domein overstijgende samenwerking in Twente. Het doel hiervan is om de samenwerking extra te stimuleren, de uitkomst hiervan wordt in 2024 duidelijk.

Het Regionaal meldpunt zorgwekkend gedrag dat deel uitmaakt van de GGD, beschikt over veel kennis en deskundigheid. Dit meldpunt is namens de veertien Twentse gemeenten het centrale aanspreekpunt. Dit jaar is een urenitbreiding gerealiseerd, hierdoor kunnen gemeenten vaker een beroep doen op de beschikbare kennis en kunde van dit meldpunt.

Wat zijn we blijven doen

Crisisbeheersing en brandweer

De Veiligheidsregio, brandweer en de gemeente blijven aandacht besteden aan het opleiden, trainen en oefenen. In 2023 zijn er multidisciplinaire systeem oefeningen gehouden en in de voorbereiding daarop is gezorgd voor actuele kennis en vaardigheden van de betrokken functionarissen in de verschillende crisisteam. Op dat gebied vindt ook regionale samenwerking plaats, daarvoor is het van belang om de financiële bijdrage voort te zetten.

Openbare orde en veiligheid

De gemeente Hengelo zet zich in om alle wettelijke taken, die behoren tot de openbare orde, leefbaarheid en veiligheid uit te voeren. Om dit goed te kunnen doen wordt het beleid doorontwikkeld op deze thema's. De uitvoering

van het veiligheidsbeleid vindt plaats in samenwerking met politie en maatschappelijke partners op de thema's ondermijnende criminaliteit, digitale veiligheid, zorg en veiligheid, jeugd en veiligheid en maatschappelijke stabiliteit. We blijven continu werken aan de verbetering van ons beleid en de samenwerking met partners om dit mogelijk te maken.

In 2023 zijn de nodige interventies uitgevoerd om de openbare orde en veiligheid te waarborgen: in de loop van het jaar is er verschillende keren opvolging gegeven aan bestuurlijke rapportages van de Politie, dit heeft er ondermeer toe geleid dat we panden tijdelijk hebben gesloten. Daarnaast zijn we actief met nazorg bezig geweest bij verschillende calamiteiten, dit betrof een aantal branden. Vanwege een dreigende dakinstorting werd de veiligheid hersteld met behulp van bestuursdwang. Ook is er verder vorm gegeven aan de uitvoering van het terrassenbeleid, daarbij is veel aandacht besteed aan het informeren van de ondernemers over de regels en in enkele gevallen was er een noodzaak om handhavend op te treden. Na aanpassing van de APV wordt er jaarlijks een evenementenkalender vastgesteld. Hiermee willen wij organisatoren zekerheid bieden door de locatie en tijdstip van het evenement tijdig vast te leggen.

Wat heeft het gekost

1 Veiligheid	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	-	-	-	-
Lasten	6.805	6.940	6.782	158
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-6.805	-6.940	-6.782	158
Baten	88	88	73	-15
Lasten	3.031	3.327	2.813	514
1.2 Openbare orde en veiligheid	-2.943	-3.239	-2.740	499
Saldo 1 Veiligheid	-9.748	-10.179	-9.522	657

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 158.000 voordeel)

Per abuis is in de Zomernota de begrote verhoging van de dienstverleningsovereenkomst voor het jaar 2024 ook voor 2023 opgenomen (€ 135.000 voordeel). Daarnaast hebben we ook lagere kosten van Vitens voor het onderhoud van de brandkranen.

1.2 Openbare orde en veiligheid (€ 499.000 voordeel)

Op dit taakveld zijn lagere personele lasten van totaal € 420.000. Hiervan is een besparing van € 172.000 doordat in 2023 bij de afdeling Ruimte en Leefbaarheid 11 vacatures waren, deze zijn in de loop van het jaar deels opnieuw ingevuld. Door deze beperktere ambtelijke capaciteit is er vertraging ontstaan op onderzoeken en activiteiten op het gebied van ondermijning, evaluatie Bibob beleid, aanpak Straatintimidatie en opvolging van Bestuurlijke rapportages. Dit uit zich in lagere lasten van circa € 95.000. Deze activiteiten lopen door in 2024.

De overige lasten zijn verschuivingen van € 96.000 ondersteunend juridisch advies en € 152.000 werkzaamheden Evenementen die op andere Programma's zijn geboekt.

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan en L. de Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

Relevante beleidsnota's

- [Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2012-2020](#) (2013)
- Mobiliteitsplan 2040 'Heel Hengelo in Beweging' (2023)
- [Nota Autoparkeren](#) (2008-2012)
- [Evaluatie parkeerbeleid](#) (2010)
- Parkeernormen Binnenstad en Hart van Zuid (deel ten noorden van het Esrein) (2021)
- [Uitvoeringsprogramma binnenhavenvisie 2017-2030](#) (2017)
- [Parkeerplan binnenstad](#) (2019)
- [Rapportage Bereikbare Binnenstad \(2020\)](#)
- Actieplan Fietsen 2015 – 2018 (2015)
- Binnenhavenvisie Twentekanaal 2017-2030

Verbonden partijen

Recreatieschap Twente

Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en het bevorderen van recreatie en toerisme.

Gildebor

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf is een samenwerking tussen de gemeenten met een haven aan het Twentekanaal. De binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Wat hebben we bereikt

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

2.1.1 In 2024 is Hengelo beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de auto' (%)	69,8% (2021)	80,0%	
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met het openbaar vervoer' (%)	81,5% (2021)	85,0%	
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de fiets' (%)	91,5% (2021)	90,0%	
Duur treinreis van station Amsterdam Zuid naar station Hengelo	1 uur en 51 minuten (2021)	1 uur en 50 minuten	

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

2.2.1 In 2024 zijn de wegen en fietspaden in Hengelo heel en veilig

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage rijbanen, fietspaden en trottoirs in Hengelo dat voldoet aan de CROW*-richtlijn. ¹	76,7%	86,0%	
Aantal verkeersongevallen in Hengelo (aantal)	589	505	
Aantal verkeersslachtoffers in Hengelo (aantal)	177	92	
Percentage inwoners dat vindt dat Hengelo verkeersveilig is (%)	40,6%	42,0%	37,1%

¹ Het CROW is een kennisinstituut voor onder andere de water- en wegenbouw.

2.2.2 In 2024 is de openbare ruimte in Hengelo schoon

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Mijn buurt is schoon' (%)	57,7%	60,0%	65,5%

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

2.3.1 In 2024 kunnen fietsers hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Rapportcijfer dat binnenstadbezoekers (die meestal fietsend gaan) geven voor het gemak waarmee zij in het algemeen een parkeerplek vinden voor hun fiets (cijfer 1-10)	7,9	8,0	8,0
Aantal keren dat een fiets is gestald in een bewaakte fietsstallingen in de binnenstad van Hengelo (aantal) ¹	105.200	100.000	38.600

¹ *Het gaat om drie stallingen: Kloosterhofterrein (tot 12 april 2023), Markt (vanaf 12 april 2023) en de Beurs.

Kloosterhofterrein is niet meer bewaakt sinds opening stalling Markt op 12 april 2023

Wat hebben we daarvoor gedaan

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

- Na een intensief participatietraject heeft de raad in mei 2023 unaniem het Mobiliteitsplan 2040 'Heel Hengelo in Beweging' vastgesteld. Dit plan legt de beleidskeuzes op het gebied van mobiliteit vast en bevat een uitvoeringsagenda voor mobiliteit tot en met 2040, als integraal onderdeel van de omgevingsvisie. Vanuit de uitvoeringsagenda zijn de volgende twee projecten gestart:
 - * In 2023 is begonnen met het opstellen van het Actieplan Fiets. Hiervoor is een verkeerskundig bureau via een aanbesteding geselecteerd om te ondersteunen bij het opstellen van het plan. In het plan wordt aandacht besteed aan verschillende aspecten die te maken hebben met fietsen, zoals veiligheid, infrastructuur, parkeren en stimulering.
 - * De regulering voor deelvervoer in de openbare ruimte is in 2023 vastgesteld. Hierbij is samengewerkt met Enschede om deelvervoer tussen beide gemeenten mogelijk te maken.
- Na een participatie- en communicatietraject met bewoners stemde de raad in 2023 in met het nieuwe ontwerp van de Bankastraat. De straat wordt veiliger en groener. De maximale snelheid gaat naar 30 kilometer per uur, in overeenstemming met het Mobiliteitsplan 2040. Langs de straat wordt de F35 doorgetrokken, het laatste lange stuk van de F35 wat in Hengelo nog ontbreekt.
- In 2023 gingen we door met de invoering van het Strategisch Programma Verkeersveiligheid, waarbij het college en de raad geïnformeerd werden over het uitvoeringsprogramma voor 2024. Er zijn maatregelen genomen om de verkeersveiligheid te verbeteren in 30 kilometer per uur zone woonstraten, zoals de Industriestraat en Landmansweg.
- Om de verkeersdoorstroming op de hoofdwegen te verbeteren, stemde de raad in 2023 in met het vervangen van zestien verkeersregelininstallaties (VRI's) door Intelligente Verkeersregelininstallaties (i-VRI's). Ook is begonnen met het vervangen van bestaande installaties door slimme systemen. Deze vervanging en innovatie zorgt ervoor dat de verkeersregelininstallaties klaar zijn voor toekomstige (digitale) ontwikkelingen zoals talking traffic en smart mobility.
- De herinrichting van winkelcentrum Groot Driene is in 2023 gestart. Onderdeel van deze herinrichting is ook het verbeteren van de verkeersveiligheid rondom het winkelcentrum. We passen daarvoor de rotonde bij de

Staringstraat aan. Als deze werkzaamheden zijn afgerond leggen we een nieuwe rotonde aan op de hoek PC Hooftlaan-Laan van Driene. Hiervoor heeft de Provincie Overijssel subsidie toegekend. De uitvoering hiervan volgt in 2024.

- Eind 2023 heeft Arriva de concessie voor het openbaar vervoer in Twente overgenomen. Onder de naam RRReis verzorgt Arriva het busvervoer in zowel de stad als de regio met elektrische bussen. Bij aanvang van de nieuwe concessie voor het openbaar vervoer deden zich opstartproblemen voor, wat leidde tot uitval en vertraging. Samen met de provincie en de vervoerder zijn we in gesprek gegaan om de problemen op te lossen. Voor senioren met een laag inkomen is in samenwerking met Arriva een nieuwe regeling opgezet. Deze regeling maakt het voor hen mogelijk om gratis met de bus te reizen. De regeling komt voort uit een eerdere regeling die was opgezet met de vorige vervoerder Keolis.
- In 2023 is er een kredietaanvraag ingediend voor het verbeteren van de toegankelijkheid van bushaltes. Dit plan is ter goedkeuring voorgelegd aan Provincie Overijssel om in aanmerking te komen voor subsidie. De toekenning van de subsidie en uitvoering van deze plannen wordt in 2024 verwacht. Daarnaast wordt er verder gewerkt aan het vervangen van digitale vertrektijdschermen bij bushaltes in de stad. Dit is een project van Provincie Overijssel. De vervanging van deze digitale schermen wordt in 2024 afgerond.
- Ter verbetering van de verkeersveiligheid zetten we in op educatie en voorlichtingsprojecten op basisscholen en het voortgezet onderwijs. Dit doen we samen met onze partners VVN Hengelo en de ANWB. Voor de kwetsbare doelgroep ouderen in het verkeer zetten we in op voorlichtingsprojecten zoals de succesvolle rijvaardigheidstrainingen voor ouderen en chauffeurs, die jaarlijks in oktober worden georganiseerd. Voor veel projecten maken we gebruik van subsidieregelingen van Provincie Overijssel.
- In 2023 waren er meer verkeersongevallen dan verwacht. Ook in de omliggende gemeenten was dit het geval. Vermoedelijk heeft dit te maken met de landelijke trend waarbij er meer ongevallen plaats vinden met ouderen en fietsers. In het Fietsbeleidsplan zal hier extra aandacht voor zijn.
- Op 4 juli 2023 heeft minister Harbers, van Infrastructuur en Waterstaat, samen met aanwezigen stil gestaan bij de afronding van het project verruiming Twentekanalen. Om de Twentekanalen geschikt te maken voor klasse Va zijn sinds 2008 veel projecten uitgevoerd. Met de verruiming van de Twentekanalen kunnen grotere en zwaardere beladen schepen veiliger en vlotter varen en zijn de havens van Almelo, Hengelo en Enschede beter bereikbaar. Dit is een stimulans voor de regionale economie en werkgelegenheid. De Twentekanalen zijn een belangrijke logistieke schakel voor het vervoer van goederen over water.
- Bij sluis Hengelo zijn de wachtplaatsen voor binnenvaartschepen uitgebreid. Zo kunnen aan beide kanten 2 klasse Va-schepen wachten. Ook is aan beide zijden van de sluis een wachtplaats voor de recreatievaart ingericht. Voor schepen met gevaarlijke stoffen (kegelschepen) is de bestaande kegelligplaats geschikt gemaakt voor de grotere Va-klasse. De gemeente heeft in 2023 aansluitend op de werkzaamheden van Rijkswaterstaat de haven verdiept en bodembescherming aangebracht, zodat deze geschikt zijn voor klasse Va-schepen.

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

- In 2023 nam het aantal meldingen van bewoners over storingen van de openbare verlichting toe. Dit werd veroorzaakt door opstartproblemen bij de nieuwe onderhoudsaannemer (deze problemen zijn inmiddels opgelost) en door de extreem hoge grondwaterstanden in de laatste maanden van het jaar, waardoor kabelstoringen ontstonden.
- Het onderhoudsniveau van de openbare ruimte voldeed in 2023 aan de afgesproken kwaliteitsnormen. In 2023 is extra inzet gepleegd om de scores op onderhoud (aan de hand van zogenaamde 'schouwen') verder te optimaliseren.

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

- In 2023 zijn wij gestart met een onderzoek naar de parkeercapaciteit in de nabije toekomst. Hiermee krijgen wij inzicht in de gevolgen van verschillende ontwikkelingen, in en rondom de binnenstad, op het parkeren. Met de uitkomsten van het onderzoek kunnen wij sturen op het gebruik van parkeerplaatsen, zodat de binnenstad goed bereikbaar blijft. Dit onderzoek wordt in 2024 afgerond.
- In 2023 is een uitgebreid participatietraject gestart om bewoners en ondernemers mee te laten denken over parkeerregulering in de deelgebieden rond Hart van Zuid. In 2024 wordt dit participatietraject afgerond.
- In april is de fietsenstalling Markt onder het marktplein geopend. De trap naar de kelder werd als onveilig ervaren. Daardoor bleef het gebruik achter bij de verwachting. Naar aanleiding van signalen uit de stad zijn maatregelen getroffen om de toegankelijkheid en veiligheid te verbeteren. Zo is er een borstelbaan

geplaatst, waardoor het naar beneden brengen van de fiets makkelijker gaat. Daarnaast werd een rolband geplaatst die ondersteuning biedt bij het naar boven brengen van de fiets. Dit heeft helaas nog niet geleid tot een toename in gebruik.

Wat zijn we blijven doen

Verkeer

- Om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen blijven we de verkeersregelininstallaties en veiligheidssystemen beheren en onderhouden.
- We bleven werken aan de maatregelen uit het programma Bereikbare Binnenstad ter verbetering van de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte en leefbaarheid in de binnenstad.
- We geven uitvoering aan het Mobiliteitsplan 2040 om ervoor te zorgen dat de stad nu en in de toekomst bereikbaar, leefbaar, veilig en toegankelijk blijft voor alle modaliteiten.

Parkeren

- We beheren en exploiteren het betaald parkeergebied, de blauwe zones en de shop & Go parkeerplaatsen, parkeergarage De Beurs en de bewaakte fietsstallingen. Daarnaast geven we kentekengebonden gehandicaptenparkeerplaatsen uit en adviseren over parkeerbeleid, -beheer en -exploitatie in de diverse projecten in de binnenstad en Hart van Zuid.
- We hebben het jaarlijkse parkeeronderzoek laten uitvoeren in en rond de binnenstad en Hart van Zuid. Dit geeft ons inzicht in (de ontwikkeling van) de parkeerdruk, de herkomst van parkeerders en betaalbaarheid in Hengelo.

Netheid

- De openbare ruimte is schoon gehouden, wegen, straten en pleinen zijn onderhouden en afval is verwijderd.
- We zijn bewoners blijven faciliteren bij het opruimen van zwerfafval (o.a. Door uitgeven van materialen als hesjes en knijpers).
- We hebben meegedaan met de Landelijke opschoondag.
- We bleven werken aan de maatregelen uit het programma Bereikbare Binnenstad ter verbetering van de aantrekkelijkheid van de openbare ruimte in de binnenstad.

Openbare Verlichting

- We bleven ons inzetten om de stad te voorzien van voldoende licht. Voldoende licht betekent niet overal licht, maar verantwoorde verlichting voor mens en dier. Dit betekent dat het op bepaalde plekken ook donker mag blijven.

Wat heeft het gekost

2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	423	388	642	254
Lasten	8.783	8.886	9.552	-666
2.1 Verkeer en vervoer	-8.360	-8.498	-8.910	-412
Baten	34	34	47	13
Lasten	1.272	1.309	1.114	195
2.2 Parkeren	-1.238	-1.275	-1.067	208
Baten	717	599	579	-20
Lasten	752	675	695	-20
2.4 Economische havens en waterwegen	-35	-76	-116	-40
Baten	-	-	-	-
Lasten	305	267	254	13
2.5 Openbaar vervoer	-305	-267	-254	13
Saldo 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-9.938	-10.116	-10.347	-231

Financiële toelichting

2.1 Verkeer en Vervoer (€ 412.000 nadeel)

Wij hebben op dit taakveld hogere verbruikerslasten met betrekking tot elektra en nagekomen energiebelasting over de jaren 2018 tot en met 2022 (€ 719.000). Daarnaast hebben wij hogere inkomsten ontvangen uit schadevergoedingen ten behoeve van openbare verlichting en subsidie bijdragen van de provincie in het kader van Duurzaam veilig (€ 253.000). Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

2.2 Parkeren (€ 208.000 voordeel)

Wij hebben op dit taakveld, met name door langdurige ziekte, openstaande vacatures en een verschuiving van werkzaamheden naar andere taakvelden een lagere personele inzet (€ 128.000). Verder hebben wij ook lagere lasten van uitbestede werkzaamheden (€ 65.000) vanwege de volgende oorzaken;

- Er zijn lagere onderhoudskosten voor de parkeergarage (onderhoud gebouw).
- Het budget dat we in 2023 hadden t.b.v. de participatie in Hart van Zuid is (nog) niet volledig benut, omdat het traject nog loopt.
- Door werkzaamheden in de binnenstad staan er tijdelijk minder parkeerautomaten op straat en daardoor vallen de service en onderhoudskosten lager uit.
- Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

2.4 Economische havens en waterwegen (€ 40.000 nadeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

2.5 Openbaar vervoer (€ 13.000 voordeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

5.2.3 Economie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

Hengelo heeft een sterk economisch profiel met onze maakindustrie, vakmanschap en techniek. Dat blijkt tevens uit de ranglijst Toplocaties (een coproductie van Bureau Louter en Elsevier Weekblad), waarin gemeenten worden gerangschikt op basis van hun economische prestaties. Hengelo staat steevast in de top 20 en is daarmee de hoogst genoteerde Twentse gemeente. Vanuit de gemeente hebben we ons economische profiel het afgelopen jaar verder gefaciliteerd. We koesterden (en koesteren) onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Daarnaast hebben we Hengelo als aantrekkelijke vestigingsplaats stevig in de markt gezet. De acquisitie is en was gericht op het aantrekken en behouden van bedrijven en ondernemers die een bijdrage leveren aan onze werkgelegenheid en die ons economisch profiel helpen versterken. En omdat de economie zich niets aantrekt van de gemeentegrenzen, werken wij bij deze opgave samen met onze regionale partners.

De ontwikkeling en transformatie van de binnenstad is van belang voor een vitale en aantrekkelijke stad met een goed vestigingsklimaat. De binnenstad biedt samen met onze bedrijventerreinen veel werkgelegenheid. Samen met onze partners werkten we verder aan het Actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad. En werd bijgedragen aan meer reuring in de stad en minder leegstand.

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2023-2026
- [Horecavisie](#) (2017)
- [Detailhandelsvisie](#) (2012)
- [Kantorenvisie](#) (2012)
- Twente Werkt (2014)
- [Werk maken van werk](#) (2017)
- [Nota grondbeleid](#) (2017)
- Grondprijzennotitie (2020)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Agenda voor Twente 2023-2027
- Visie Routenetwerken Twente (2022)
- Perspectief Vrijtijdseconomie Twente 2030 (2022)
- Regiodeal (2023-2028)
- Strategienota Twente Board 2022
- Herijking Citymarketing (2024)
- Retailanalyse (2021)

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente (RBT)

Het RBT ontwikkelt, realiseert, exploiteert en beheert het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling was de bruto grootte ongeveer 180 hectare.

Twente Board

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken. De Twente Board, waarvan de Twente Board Development de uitvoerende organisatie is (voorheen Regio Twente), levert een belangrijke bijdrage aan de positionering van Twente als vooraanstaande technologische topregio, zowel landelijk als in Europa.

Ze faciliteert en versterkt de samenwerking in de regio. Niet alleen tussen de veertien gemeenten, maar ook tussen en met andere maatschappelijke sectoren en samenwerkingspartners van de gemeenten. De Agenda voor Twente en het Strategisch plan 2020-2025 van de Twente Board en wijze waarop daarin wordt samengewerkt, zijn daarbij richtinggevend.

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is een samenwerking van de 14 Twentse gemeenten met als doel het beheren en onderhouden van de drie Twentse recreatieparken, recreatieve routes en recreatieve fietspaden voor inwoners van Twente en toeristen.

Wat hebben we bereikt

3.1 Hengelo is economisch sterker en duurzamer met meer groei en meer banen

3.1.1 In 2024 kent Hengelo meer banen, ook voor eigen inwoners

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aantal werkzame personen in Hengelo (aantal)	52.100	51.425	52.100
Percentage van in Hengelo werkzame personen dat ook in Hengelo woont (%)	39%	37,5%	39%

3.1.2 In 2024 komt meer groei uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aantal banen in Hengelo in de topsector HTSM (Hightech systemen en materialen) (aantal)	7.500	8.200	7.500

Wat hebben we daarvoor gedaan

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

In 2023 hebben we samen met de Twente Board en stakeholders in Twente gewerkt aan het versterken van het vestigingsklimaat voor bedrijven. In de huidige tijd van snelle kaveluitgifte is het zaak om zowel kwantitatief als kwalitatief voldoende ruimte te bieden. Hiervoor hebben we regionaal nieuwe afspraken gemaakt over de programmering van bedrijventerreinen. In het verleden stonden de programmeringsafspraken voornamelijk in het teken van het voorkomen van overaanbod aan nieuwe plannen. De hernieuwde programmeringsafspraken spelen juist in op de snelle kaveluitgifte, zijn flexibeler en bieden meer mogelijkheden. Bovendien zijn er stevige kwaliteitsambities op het gebied van duurzaamheid geformuleerd. Voor Hengelo is in een Economische Bouwsteen aangegeven wat de speerpunten van de Hengelose economie zijn en wat de lokale ruimtevraag naar bedrijvigheid is. Dit dient als input voor zowel de Omgevingsvisie Stedelijk Gebied als bij regionale economische vraagstukken.

In 2023 is er gestart met de uitwerking van het Omgevingsprogramma Toekomstbestendige Bedrijventerreinen (OTB). Met de invoering van de Omgevingswet en de ontwikkeling van de Omgevingsvisie Stedelijk Gebied is een integrale benadering van de ontwikkeling van de bedrijventerreinen noodzakelijk. De aanleiding voor de OTB is tweeledig. Enerzijds is er vanuit Economische zaken(EZ) een opgave om de Hengelose bedrijventerreinen te (her)ontwikkelen en revitaliseren (Investeringsgerichte Aanpak Bedrijventerreinen). Anderzijds ligt er vanuit duurzaamheid een grote opgave op de bedrijventerreinen om deze toekomstbestendig te maken, bijvoorbeeld op het gebied van energie en klimaatbestendigheid. Deze sporen vanuit zowel EZ als duurzaamheid komen samen in de OTB, de Investeringsgerichte Aanpak Bedrijventerreinen wordt gecontinueerd als onderdeel van de OTB. Het bovenliggend doel van het OTB is dat Hengelo tot de top drie groene technologische topregio's van Nederland gaat behoren.

In het kader van revitalisering is middels de projectgroep Timmersveld ook in 2023 verder gewerkt aan revitalisering van dit bedrijventerrein.

De Twentse routenetwerken dragen in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijke en beleefbare woonomgeving voor bewoners en bezoekers en stellen het bedrijfsleven in staat economische waarde te creëren. Om deze recreatieve routes in zowel Hengelo als in de andere Twentse gemeenten in kwalitatieve en kwantitatieve zin op orde te houden, is er begin 2023 een nieuwe Visie Routenetwerken vastgesteld.

Het Recreatieschap Twente streeft naar een toekomstbestendig en breder gebruik van de drie Twentse recreatieparken, waar ook veel inwoners van Hengelo gebruik van maken. Er liggen kansen, door de parken voortdurend aantrekkelijker te maken voor het publiek en in te spelen op trends en ontwikkelingen in de toeristisch recreatieve sector. In 2023 is een Visie op de Twentse Recreatieparken opgesteld, welke inspeelt op deze kansen. Deze visie zal begin 2024 worden vastgesteld.

3.1.2. Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.

In 2022 is de nieuwe Agenda voor Twente (2023-2027) gepresenteerd, welke in samenwerking met overheid, ondernemers en onderwijs (de drie O's) is vormgegeven. De Agenda voor Twente is gericht op het 'later'. Het middel om te komen tot het samenwerken in een groene technologische topregio. In 2023 is een aanvraag voor de vierde tranche Regio Deal gehonoreerd met 25 miljoen euro en is het convenant Regio Deal met het Rijk gesloten. In deze aanvraag wordt vooral gekeken naar het 'nu', waarin we (met de brede welvaart) in het achterhoofd een aantal zaken zien waarin Twente moet verbeteren wil het doorgroeien naar de ambities gesteld in de Agenda voor Twente.

Net als de afgelopen jaren was ook 2023 een goed jaar qua verkoop van de bedrijfspakketten. De ruim 3 hectare die verkocht is, is wel minder dan de afgelopen jaren, maar dat wordt veroorzaakt doordat er minder aanbod is (we raken uitverkocht). Gespecificeerd naar de bedrijventerreinen:

- Oosterveld: 1,4 hectare
- Westermaat Campus: -
- Kanaalzone: 0,7 hectare
- De Veldkamp: 1,3 hectare

Op het Gezondheidspark zijn geen gronden verkocht. Toch was het een positief jaar met 1 getekende verkoopovereenkomst en 2 optieovereenkomsten. Voor BXL was het wederom een goed jaar met de verkoop van 12,5 hectare. De verkoop van de bedrijfspakket aan het Walkatenplein is voorbereid.

Financieel

De grondexploitaties van de bedrijventerreinen laten per saldo een lichte verbetering zien. Daarnaast wordt op de recent vastgestelde grondexploitatie van het Walkatenplein een voordelig resultaat van 2,8 miljoen verwacht.

Risicoprofiel

Het risicoprofiel van de bedrijventerreinen is ongewijzigd gebleven.

Naar aanleiding van de succesvolle uitgifte is de schaarste op onze bedrijventerreinen toegenomen. Mogelijke oplossingsrichtingen zijn meegenomen in de eerder benoemde Economische Bouwsteen.

The Green Box is gevestigd op Campus Westermaat en beoogt een Europees technologie, ondernemers- en wetenschaps-campus te worden die zich toelegt op de ontwikkeling van haalbare en betaalbare oplossingen voor schone energie. The Green Box wordt de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie. Wij hebben de ontwikkeling van de Cleantech Campus The Green Box (Eaton terrein) middels een projectorganisatie verder gefaciliteerd.

Wat zijn we blijven doen

We zijn blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente) High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid).

Met binnenstadpartners en ondernemers werken we aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten. Dit hebben we gedaan door uitvoering te geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad en de Binnenstadsmonitor periodiek te actualiseren. Daarnaast zijn we blijven inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekken van ondernemers/ investeerders passend bij de gebiedsprofielen.

We blijven inzetten op het versterken van de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector. We promoten Hengelo als economische vestigingsplaats. Om Hengelo te promoten blijven wij het stadsverhaal van Hengelo met de bijbehorende kernwaarden (DNA), de positionering binnenstad/merkwaarden en het (economisch) aanbod van Hengelo of het nu gaat om de binnenstad, Hart van Zuid, de winkelgebieden, de bedrijventerreinen en de evenementen bekend maken bij verschillende doelgroepen (investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers). In dit kader wordt er gewerkt aan het herijken van de strategie citymarketing.

Wij subsidiëren Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening. We koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. We werken intensief samen met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat we sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen.

Wij organiseren en sturen op een aantrekkelijke warenmarkt. De warenmarkt is in 2023 teruggekeerd naar haar vertrouwde plek op het hernieuwde marktplein.

Het college heeft nogmaals vanwege de beperkte ruimte besloten de Lambertuskermis in 2023 onder andere op de Deldenerstraat te houden. Opnieuw een geslaagde editie met circa 125.000 bezoekers. Voor de kermis in 2024 geldt dat de Deldenerstraat niet meer ingezet gaat worden als kermis-ruimte.

De volgende grondexploitaties zijn door het grondbedrijf gevoerd voor de bedrijventerreinen:

Walkatenplein: Op bedrijventerrein Westermaat ligt aan het Walkatenplein/Wifferinkweg een terrein van ca. 4,7 hectare (waarvan 3,7 hectare uitgeefbare grond) dat in eigendom is van de gemeente. Een groot deel van het terrein ligt al jaren braak, een ander deel wordt (tijdelijk) voor verschillende functies zoals opslag gebruikt. Het perceel heeft al de juiste bestemming met bijbehorende bebouwingsmogelijkheden. Het is altijd de bedoeling geweest om deze kavel te ontwikkelen. Als gevolg van het afnemende aanbod aan bedrijfskavels in Hengelo is er gekeken naar de mogelijkheden tot verkoop van het gehele perceel. Op 20 december heeft de Raad de grondexploitatie vastgesteld (zaaknummer 3664545).

De Veldkamp: De Veldkamp is een samenwerking tussen de gemeenten Hengelo en Borne met als doel een bedrijventerrein te realiseren. Het bedrijventerrein heeft een bruto omvang van ca. 56,2 hectare. Hiervan is circa 28,9 hectare uitgeefbare grond. De bedrijfspercelen variëren van 800 m² tot 20.000 m² (geen verplichte minimale afname). Gezien de uitstekende locatie aan de A1 en de goede verbindingen is het terrein zeer geschikt voor bedrijven uit de sectoren distributie, opslag en transport. Binnen het bedrijventerrein mogen bedrijven tot en met milieucategorie 4.2 zich vestigen, wat het terrein onderscheidend maakt t.o.v. andere bedrijventerreinen. Met de uitgifte van 5 kavels in 2024 is de verwachte einddatum teruggebracht naar 2025. Het bedrijventerrein de Veldkamp zit in een afrondende fase en kan eind 2025 worden afgesloten.

Oosterveld: Het Oosterveld beslaat 22,1 hectare waarvan circa 15 hectare uitgeefbaar gebied bestaande uit 46 kavels. Alle kavels zijn verkocht en gepasseerd, op twee kavels na. Deze laatste twee kavels zijn al wel verkocht en worden (naar verwachting) in 2024 gepasseerd. Hierdoor loopt de totale uitgifte van kavels voor Oosterveld op zijn einde. Deze grondexploitatie zit daardoor in een afrondende fase en kan eind 2024 worden afgesloten.

Kanaalzone: Kanaalzone is onderdeel van Hart van Zuid en heeft een omvang van 9,6 hectare. Het totale uitgeefbaar oppervlak is 6,9 hectare verdeeld over tien kavels. Het projectdeel zit in een afrondende fase. Er zijn nog 2 kavels die naar verwachting in 2025 verkocht worden. Het bestemmingsplan voor de kavel aan de Kanaalzone West is afgerond en zal in 2024 in verkoop gaan. De andere kavel is verhuurd tot februari 2025 en zal daarna verkocht worden. Na de verkoop van deze laatste kavels, kan dit plandeel definitief afgerond worden.

Campus: Westermaat betreft een bedrijventerrein tussen de A1 en Europalaan. Het project bevindt zich aan het einde van de realisatiefase, de beheerfase. Het specifieke karakter van het project zorgt er voor dat de uitgifte conform de grondexploitaties veel tijd in beslag neemt. Het betreft een hoogwaardig bedrijventerrein met in totaal 17,7 hectare uitgeefbaar oppervlak. Er zijn nog 16 kavels uit te geven, waarvan 2 in optie.

Wat heeft het gekost

3 Economie	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	-	-	-	-
Lasten	388	260	356	-96
3.1 Economische ontwikkeling	-388	-260	-356	-96
Baten	3.910	7.779	2.812	-4.967
Lasten	4.028	7.905	2.975	4.930
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-118	-126	-163	-37
Baten	446	416	320	-96
Lasten	622	626	499	127
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-176	-210	-179	31
Baten	286	401	406	5
Lasten	798	757	810	-53
3.4 Economische promotie	-512	-356	-404	-48
Saldo 3 Economie	-1.194	-952	-1.102	-150

Financiële toelichting

3.1 Economische ontwikkeling (€ 96.000 nadeel)

Wij hebben op dit taakveld meer uitgegeven aan inhuur van personeel (nadeel € 65.000). Daarnaast zien we ook een overschrijding van de loonkosten. De bijstelling die we gedurende het jaar hebben gedaan komt voort uit een lagere bijdrage aan de ontmantelde Regio Twente. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 37.000 nadeel)

Voor ontwikkeling van de bedrijventerreinen wordt verwezen naar paragraaf grondbeleid en naar de herzieningen grondexploitaties per 1 januari 2024.

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (€ 31.000 voordeel)

Wij hebben in 2023 een lagere BIZ (Bedrijven investeringszone) bijdrage van ondernemers ontvangen dan begroot (nadeel € 75.000). Echter betekent dit ook dat wij een lagere bijdrage hebben doorbeschikt voor de BIZ dan begroot.

3.4 Economische promotie (€ 48.000 nadeel)

Vanwege de bijdrage voor de Regionale Stedelijke Investeringsagenda hebben wij hogere lasten dan begroot. De lasten zijn namelijk begroot in programma 8. Verdere toelichting van de strategische agenda staat in hoofdstuk 5.1 Hengelo in verbinding.

5.2.4 Onderwijs

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouder Bruggink

Aanspreekpunt ambtelijk

K. Webbink, E. Van Spall en
T. Lantink

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

De gemeente Hengelo heeft in 2023 de Lokale Educatieve Agenda (LEA) voor de periode 2024-2027 opgesteld. Het overkoepelende thema van de LEA is kansengelijkheid, in lijn met de 'Gelijke kansen agenda' die de gemeente Hengelo heeft ondertekend. De inzet op gelijke kansen beperkt zich niet tot de schoolomgeving. Daarom zien wij een relatie met onder andere de inzet vanuit het preventieteam en jeugdhulp (programma 6) en met onze integrale gebiedsgerichte gezondheidspreventie en 'Kansrijke start' (programma 7).

Over de toename van nieuwkomers (asielzoekers, statushouders en Oekraïners) zijn diverse gesprekken gevoerd met partners in het onderwijs en de kinderopvang. Bijvoorbeeld over de inrichting van de voor- en vroegschoolse educatie (vve) voor nieuwkomers. De toestroom heeft vooralsnog niet geleid tot capaciteitsproblemen.

Wij zagen een stijging van schooluitval van jongeren tussen de 16-27 jaar. Dit komt enerzijds door de nasleep van corona, anderzijds zien wij dat jongeren door de krappe arbeidsmarkt eerder aan het werk gaan.

Het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten is een wettelijke taak die wij uitvoeren via het regionaal programma "De Twentse Belofte". Naar aanleiding van toenemende cijfers schooluitval in 2022 en 2023 heeft het Rijk in oktober 2023 het actieplan 'Voorkomen voortijdig schoolverlaten en begeleiden naar een kansrijke toekomst' naar de Tweede kamer gestuurd. Dat wordt nog uitgewerkt in de nieuwe Wet 'Van School naar Duurzaam Werk'. Met "De Twentse Belofte" lopen wij hierop vooruit met een eigen bijsturingplan (zie hieronder).

De gemeente Hengelo heeft in 2023 met de schoolbesturen verder gewerkt aan het opstellen van het Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting en het wordt een in 2025 wettelijke verplichting om een breed IHP op te stellen. In het IHP is beschreven hoe de gemeente samen met de schoolbesturen, van nu tot het jaar 2030, investeert in de huisvesting van het onderwijs. Rekening houdend met de bevolkingsontwikkelingen in (de wijken van) Hengelo. Het IHP maakt de benodigde investering en de daarvoor te hanteren kaders op de lange termijn inzichtelijk en resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende vier jaar.

Relevante beleidsnota's

- [Twentse Visie op Vervoer](#) (2015)
- Integraal huisvestingsplan 2018
- Preventievisie: 'Een nieuwe focus op preventie in het Sociaal Domein' (2019)
- Actieplan Preventie Jeugd (2020)
- [Twentse Belofte](#) (2020)
- [Kwaliteitskader Hengelose Voorschool](#) (2021)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat hebben we bereikt

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 In 2024 hebben minder kinderen en jongeren in Hengelo een onderwijsachterstand

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar in Hengelo met het hoogste risico op onderwijsachterstanden (%) ¹	15% (2020)	15%	15% (2020)
Percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie (=bereik) (%) ²	80%	80%	72% ³

1 Het hoogste risico op onderwijsachterstanden wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader, het land van herkomst van de ouders, of ouders in de schuldsanering zitten, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van moeders van leerlingen op school.

2 De doelgroep zijn peuters met risico op onderwijsachterstand volgens definitie van de gemeente

3 In 2023 is voor het eerst de nieuwe monitor voor- en vroegschoolse educatie (VVE-monitor) ingezet. Uit de nieuwe monitor komt naar voren dat wij een bereik hebben van 72% (tegen een landelijk gemiddeld bereik voor vve van 70%). Dit percentage betreft het aantal peuters uit de doelgroep dat daadwerkelijk gebruik heeft gemaakt van het vve aanbod. 8% van de peuters die een vve verwijzing hebben gekregen staan nog op de 'wachlijst'. Ze zitten nog niet in de VVE omdat ouders nog een overeenkomst moeten tekenen, nog moeten doorgeven of ze VVE willen ontvangen of omdat ouders na verwijzing nog niet bereikt zijn door de aanbieder.

4.1.2 In 2024 behalen meer jongeren een startkwalificatie

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) ¹	2,3%	10,4%	2,3% (2022) ²

1 Startkwalificatie: Een leerling beschikt over een startkwalificatie met een havo- of vwo-diploma of met een mbo-2 diploma. Een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma volstaat niet als startkwalificatie. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

2 De monitor is de afgelopen jaren veranderd. Daarop hebben wij de indicator moeten aanpassen. Het begroote percentage is op een andere manier opgebouwd, vandaar dat het veel hoger is. Het is dus niet zo dat we nu ineens veel minder voortijdig schoolverlaters hebben.

Onze stijgende cijfers van voortijdig schoolverlaters, zien wij ook terug in het aangepaste percentage van de indicator. Van 1,7% in 2020 en 1,9% in 2021 naar 2,3% in 2022. Recentere cijfers hebben wij nog niet.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 In 2024 passen de schoolgebouwen beter bij de leerlingenaantallen

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Bezettingsgraad (%): benodigde aantal m2 gebaseerd op leerlingaantallen op basis van de verordening/beschikbare aantal m2 schoolgebouw	73,0%	75,0%	76,0% ¹

1 In 2023 heeft Symbio de Kuyperschool (aan het Kuypersplein) gesloten en de leerlingen opgevangen in IKC De Hunenborg. Daardoor is de gemiddelde bezettingsgraad van de schoolgebouwen iets gestegen (naar 76%).

4.2.2 In 2024 worden schoolgebouwen in Hengelo multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Hengelo dat een integraal kindcentrum bevat (%)	35,0%	34,0%	35,0%

Wat hebben we daarvoor gedaan

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

- In 2023 hebben wij met het onderwijs, kinderopvang en andere relevante betrokkenen gewerkt aan het actualiseren van de LEA (lokale educatieve agenda). In diverse interne en externe sessies en bijeenkomsten

is input opgehaald, besproken en verwerkt. Wij hebben dit verwerkt tot de LEA (die begin 2024 is vastgesteld door het college).

- De schoolzorgondersteuners zijn onderdeel gaan uitmaken van het preventieteam jeugd, samen met de praktijkondersteuners huisartsen en sociaal activeringsmakelaar. Zij bieden lichte ondersteuning op schoollocaties. Dit draagt ook bij aan het doel van preventie en normalisatie én dichterbij, zoals bedoeld is met de transformatie.
- De gemeente Hengelo heeft net als in 2022 samen met het onderwijs de financiële middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) ingezet. Zo is extra schoolmaatschappelijk werk en jongerenwerk ingezet in het Voortgezet onderwijs (VO). Er is aandacht geweest voor gezondheid op school en extra zorg in school. Er zijn groepstrainingen over gedrag en omgangsvormen geweest op VO-scholen en jongeren konden individuele begeleiding krijgen. Ook heeft het jongerenwerk tijdens pauzes en na schooltijd in overleg met leerlingen en school preventieve activiteiten ontwikkeld. Zo is op het C.T. Stork-college een huiskamer ingericht voor ontmoeting, spelletjes en themabijeenkomsten.
- Wij hebben in samenwerking met het onderwijs op zeven Integrale kindcentra de Rijke Schooldag ingevoerd. Dit houdt in dat er diverse extra (naschoolse) activiteiten worden geboden aan leerlingen, maar bijvoorbeeld ook gezond ontbijt op school.
- In samenwerking met de voorschool hebben we in 2023 een specifieke opvang ingericht voor Oekraïense peuters.
- De pilot jeugdhulpteams (JHT) op zorgintensieve scholen heeft een doorstart gemaakt. Samen met zorgaanbieders en het onderwijs heeft de gemeente Hengelo afspraken gemaakt over doorontwikkeling van de teams op de zeven scholen. Er is een werkwijze ontwikkeld waarin de lijnen kort zijn en onderwijs en zorg elkaar op expertise snel weten te vinden. Daardoor wordt gedrag vaak eerder geduid en begrepen en eerder passende ondersteuning/ hulp geboden door de leerkracht en/of de hulpverlener. Wij zien dat op de school waar een JHT het beste 'loopt', de (financiële) effecten het grootst zijn. Tenslotte zijn wij de verkenning gestart hoe het JHT zich verhoudt tot de lokale basisondersteuning. En hoe het na de pilotfase het beste geborgd kan worden conform uitgangspunten Transformatieplan (preventie, normalisatie en dichtbij, vanuit de vindplaats).
- Wij hebben de twee bestaande locaties voor Buitenschoolse opvang (BSO) + voortgezet. Daarnaast zijn wij gestart met het opstellen van een kwaliteitskader om de norm over goede zorg en opvang vast te leggen. Dit kader wordt de basis voor de doorontwikkeling van de BSO+, passend bij het transformatieplan. De financiële toelichting van het JHT en de BSO+ zit in programma 6 (paragraaf 5.2.6).

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

- Naar aanleiding van stijgende cijfers van voortijdig schoolverlaters heeft de gemeente Hengelo samen met de Twentse gemeenten een bijsturingplan ontwikkeld onder de naam "Twentse Belofte". Dit is in juli 2023 vastgesteld in de stuurgroep Twentse Belofte. Om het stijgend aantal voortijdig schoolverlaters een halt toe te roepen zijn er korte en lange termijn maatregelen in gang gezet. Voor de korte termijn bijvoorbeeld het inzetten op vroegsignalering en escalatie. En voor de lange termijn het aanpakken van risicovolle leerlingstromen en het ontwikkelen van nieuwe varianten van de Beroeps begeleidende leerweg (BBL).
- Het onderwijs heeft NPO middelen ingezet op onder andere kleinere klassen en extra begeleiding van leerlingen om (corona)achterstanden weg te werken. Zie ook hierboven wat er met de extra middelen is gedaan.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 De schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

- Bij het opstellen van het IHP heeft het eerste half jaar van 2023 vooral in het teken gestaan van het in beeld brengen en financieel vertalen van de huisvestingsopgave. Dat heeft bij de Zomernota 2023-2027 geleid tot het beschikbaar stellen van financiële middelen door de gemeenteraad voor de komende jaren. In het IHP zal aan de raad een mandaatvoorstel worden aangeboden om de uitvoering te laten starten. In de tweede helft van 2023 is vervolgens gewerkt aan het aanpassen van de planning van uitvoering (zgn. 'roadmap'; de wensen van de schoolbesturen) aan de financiële kaders vanuit de Zomernota. Deze aangepaste planning is ook getoetst aan stedenbouwkundige ontwikkelingen. Tenslotte is eind 2023 een nieuwe gemeentebrede leerlingenprognose opgesteld. Al deze documenten samen vormen (de input aan) het IHP. Dit wordt in het tweede kwartaal van 2024 ter besluitvorming aan de gemeenteraad aangeboden.

- Samen met de gemeenten Borne en Hof van Twente en de schoolbesturen voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs heeft Hengelo een verzoek ingediend bij de Commissie Nationaal Groeifonds voor een bijdrage vanuit het Innovatieprogramma onderwijsinvesting. Met een bijdrage van dit groeifonds is het mogelijk extra cofinanciering vanuit het Rijk te ontvangen bij het (innovatief) bouwen van scholen. Een eventuele definitieve toekenning wordt in het voorjaar van 2024 verwacht en wordt vervolgens opgenomen in het IHP.
- De gemeente Hengelo heeft in 2023 de onderhandelingen met Hogeschool Saxion opgestart met als doel het voormalige schoolgebouw van Saxion (aan de M.A. de Ruyterstraat) over te nemen. Het streven is deze procedure in het voorjaar van 2024 af te ronden.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

- Wij hebben bij de ontwikkeling van het IHP met alle partners ook oog voor het multifunctioneel gebruik van schoolgebouwen.

Wat zijn we blijven doen

- Ook in 2023 voerde de gemeente Hengelo de wettelijke taken uit rond het openbaar onderwijs, zowel bestuurlijk als financieel. Hiervoor stuurden de stichtingen hun begroting en Jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad. Daarnaast is er voor het VO een tweejaarlijkse bijeenkomst georganiseerd tussen de directeur-bestuurder en raad van toezicht met de gemeenteraad.
- Wij zijn ons blijven inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs. Wij hebben dit gedaan door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede plekken voor voor- en voerschoolse educatie (VVE) en te zorgen voor een goed bereik van de voerschool.
- Wij hebben leerlingen in de basisschoolleeftijd op maat (taal)ondersteuning aangeboden.
- Wij hebben de doorgaande lijn van voerschool naar voerschool gestimuleerd.
- Met het Expertisecentrum Jonge kind (EJK) hebben wij gezorgd voor de kwaliteit van de voor- en voerschool en de ondersteuning voor jongere kinderen. Wij hebben het EJK gesubsidieerd.
- Wij zijn met Almelo en Enschede blijvend in gesprek over hoe gelijke kansen vorm te geven binnen de gemeente. Waarbij goede voorbeelden uit Twente onder de aandacht worden gebracht bij het Rijk.
- De gemeente Hengelo heeft zich ook het afgelopen jaar ingezet op het bestrijden en voorkomen van schoolverzuim bij jongeren. De leerplichtambtenaren zijn in gesprek gegaan met jongeren die verzuimen en hebben geprobeerd hen terug te leiden naar school. Zij voerden preventief gesprekken ter voorkoming van verzuim. De naam RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten) is per 1 mei 2023 veranderd in Doorstroompunt.
- Samen met het onderwijs, zorg en arbeid hebben wij uitvoering gegeven aan de Twentse Belofte. De gemaakte afspraken in 2022 over de intensivering van samenwerking tussen de VSO/ Pro scholen en de 14 Twentse gemeenten en het Werkplein Twente zijn ten uitvoering gebracht in de vorm van een pilot. Deze afspraken beogen dat het doorstroompunt en de scholen nauw samenwerken om jongeren voor te bereiden op het verlaten van de school. Er wordt gebruik gemaakt van een Toekomstplan. Jongeren die de overstap maken van school naar werk of dagbesteding worden nog twee jaar na het verlaten van de school intensief begeleid. De pilot vindt plaats in de schooljaren 2022-2023 en 2023-2024.
- Integrale vervoersondersteuning stond voorop, zo ook binnen het leerlingenvervoer. Met daarbij de mogelijkheid om in overleg met de ouders, de leerling en de school een persoonlijk vervoersonwikkelingsplan op te stellen. Daarin wordt de weg naar zelfstandig reizen naar school en de mogelijkheden van de leerling beschreven.
- Wij hebben ons ingezet voor de ontwikkeling van volwassenen door het coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden te bevorderen (zie ook programma 6).
- Wij hebben, in samenspraak met het onderwijsveld, gewerkt aan een evenwichtige spreiding van optimaal benutte schoolgebouwen in de stad.
- Om bewegingsonderwijs te ondersteunen hebben wij voldoende en functionele gymnastieklokalen ten behoeve van het onderwijs beschikbaar gesteld.

Wat heeft het gekost

4 Onderwijs	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	2	-	-	-
Lasten	-	-	-	-
4.1 Openbaar basisonderwijs	2	-	-	-
Baten	649	907	1.073	166
Lasten	5.915	6.997	6.737	260
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.266	-6.090	-5.664	426
Baten	2.482	2.714	2.641	-73
Lasten	5.096	4.937	4.702	235
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.614	-2.223	-2.061	162
Saldo 4 Onderwijs	-7.878	-8.313	-7.725	588

Financiële toelichting

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 426.000 voordeel)

- Op de reguliere budgetten onderwijshuisvesting is een voordeel van € 298.000. Dit voordeel is deels ontstaan door een aantal incidentele meevallers, bijvoorbeeld minder schade als gevolg van storm en vandalisme, compensatie van de hogere gasprijzen in 2023 en lagere personeelskosten door de krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast was er een incidentele tegenvaller door na-ijlende exploitatiekosten van schoolgebouwen. De hogere raming van de gaskosten wordt hoofdzakelijk verklaard door een toevoeging vanuit de Zomernota door een verdeling van de stelpost gasprijs van € 315.000 op de gymlokalen. Op onderwijshuisvesting zijn er incidentele baten als gevolg van de Jetten compensatie op gas. Voor onderwijs is dit € 76.000 en voor gymlokalen € 114.000, totaal € 190.000. In de Zomernota 2024-2028 beoordelen wij deze budgetten en stellen wij deze waar nodig bij. Door een correctie in de omslagrente is de rentelast € 68.000 lager. Over alle taakvelden is deze correctie budgettair neutraal. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar programma 9.
- In de Zomernota 2023-2027 is een budget van € 250.000 opgenomen voor de voorbereidingskosten van het Integraal Huisvesting Plan (IHP). Het opstellen van het IHP vraagt meer voorbereiding dan vooraf was aangenomen, de werkzaamheden lopen door in 2024. We stellen voor het niet bestede budget van € 80.000 te storten in de reserve onderwijshuisvesting vanuit de resultaatbestemming bij de Jaarrekening 2023.
- Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 162.000 voordeel)

- We hebben in 2023 een aanvullende subsidie ontvangen vanuit de centrumgemeente Enschede (zowel incidentele als structurele middelen) voor de uitvoering van het doorstroompunt (voorheen Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten). Dit leidt tot een voordeel van € 136.000.
- Het onderwijsachterstandenbeleid bestaat uit twee primaire stromingen: rijksmiddelen (spuks) en eigen gemeentelijke middelen. In de Zomernota 2023-2027 heeft een herijking van deze budgetten plaatsgevonden. Ten opzichte van de begroting 2023 hebben wij minder uitgegeven. De niet uitgegeven rijksmiddelen in 2023 mogen wij meenemen naar 2024 en verder. Per saldo is dit dus budgettair neutraal.
- Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

5.2.5 Sport, cultuur & recreatie

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Lutikholt en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

K. Webbink, J-P. Boutkan, J. Logtenberg en E. Van Spall

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

Sportbeleid en sportaccommodaties

De nieuwe sport- en beweegvisie Hengelo 2023-2033 (eerder genoemd als sportnota 2024) is in december 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. In deze visie is nadrukkelijk aandacht besteed aan verbindingen die bijdragen aan het versterken van de sociale basis en werken vanuit het concept van positieve gezondheid en preventie. Een andere belangrijke ontwikkeling was de toekenning van de Brede SPUK-regeling (inclusief herijking van het lokaal sportakkoord). De Brede SPUK-regeling is beschikbaar gesteld voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis. De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040.

In het kader van aangepast sporten hebben wij samen met sportverenigingen in Hengelo aandacht besteed aan de legacy van de Special Olympics Nationale Spelen.

Sportverenigingen waren ook in 2023 druk met het herstel na de Coronaperiode. De stijging van de energieprijzen kostte de verenigingen ook de nodige aandacht. Specifiek op het gebied van vrijwilligers en bestuursleden hebben verenigingen moeite om vitaal te blijven. Om samen met de sport- en beweegaanbieders een stimulerende, sportieve en vitale omgeving te bieden hebben wij subsidies en regelingen ingezet op bestaande en nieuwe projecten.

De voetbalacademie van FC Twente en Heracles Almelo gaat zich definitief vestigen in Hengelo. Dit stimuleert de ambitie uit de koers 2040 om Sportpark Veldwijk in te richten als de topsportlocatie van Twente. Dit (top)sportklimaat is in 2023 ook bevestigd met een zo goed als uitverkochte FBK Games.

Cultuur

Cultuur draagt bij aan de strategische agenda van Hengelo. De onderwerpen waaraan cultuur bijdraagt zijn:

- Aantrekkelijke en groeiende bruisende stad
- Aantrekkelijke stedelijke cultuur, ook voor nieuwe generaties en doelgroepen
- Hotspot toptechnologie, cultuur en onderwijs
- De talent opgave en het aanjaagbudget

De belangrijkste ontwikkelingen hierin zijn het behouden en innoveren van het culturele aanbod. De volgende onderwerpen hebben daaraan bijgedragen:

Versterking en Vernieuwing, einde van corona-regelingen

In 2023 is het nog resterende budget gebruikt om de regeling Versterking en Vernieuwing een laatste keer open te stellen. Het doel van deze regeling is het versterken van de lokale culturele organisaties en het vernieuwen van lokale culturele programmering in de (post)coronatijd. De hoeveelheid en diversiteit aan aanvragen binnen de regeling laat zien hoeveel creativiteit en talent in onze stad aanwezig is. Daarnaast hebben de corona-regelingen inzicht gegeven in nieuwe ontwikkelingen en behoeften binnen cultuur. Een voorbeeld zijn de creatieve broedplaatsen in Hengelo. Zij hebben mede met subsidie vanuit de corona-regelingen een aantal cultureel/maatschappelijke projecten uit kunnen voeren. Deze projecten hebben bijgedragen aan de zichtbaarheid van de creatieve broedplaatsen en kansen opgeleverd voor (jonge) nieuwe makers.

Cultuurregio Twente

Alle 14 Twentse gemeenten ondersteunen het uitvoeringsprogramma Cultuurregio Twente 2023-2028. Ook Hengelo heeft hiervoor geld beschikbaar gesteld. Dit is een mooie mijlpaal om te komen tot een versterking van het culturaanbod in Twente en een sterke samenwerking in de regio op verschillende thema's als cultureel erfgoed, cultuureducatie, bibliotheken en culturele programmering.

Herdenking April/mei staking 1943

Wij hebben de initiatieven uit de samenleving omarmd om aandacht te schenken aan de herdenking van de landelijke April/mei stakingen 1943, die 80 jaar geleden in Hengelo zijn begonnen. Met het beschikbaar gestelde geld is een stedelijk herdenkingsprogramma ondersteund, met onder andere een herdenkingsplechtigheid, expositie en herdenkingsconcert. De gemeente heeft financieel bijgedragen aan de theaterproductie Vergeten Twentse Lente. Deze theatervoorstellingen vonden plaats op Vliegveld Twente.

Hart van Zuid festival

In 2023 is met succes de eerste editie van het Hart van Zuid festival georganiseerd bij broedplaats Oogst. Dit festival is een initiatief van Metropool Poppodia van Twente, Schouwburg Hengelo, Bibliotheek Hengelo, Oyfo Kunstenschool en Techniekmuseum en broedplaats Oogst in samenwerking met Studio15, Möllerwerf en Skatelab. Deze unieke samenwerking tussen diverse partijen maakte het mogelijk om een verbinding tussen verschillende vormen van kunst, theater, muziek, interactieve installaties en stedelijke ontwikkeling te creëren.

Hengeloos Energiefonds Maatschappelijke Organisaties (HEMO)

Maatschappelijke organisaties, die in het nauw kwamen door gestegen energielasten, hebben wij kunnen helpen met een bijdrage uit de HEMO. In totaal hebben twaalf maatschappelijke organisaties hiervoor een subsidie ontvangen, waaronder sportverenigingen, culturele en kerkelijke organisaties.

Klimaatverandering

Ook in 2023 kregen we weer te maken met weersextremen. Na een zomer met een recordperiode zonder neerslag, waren de laatste maanden van 2023 juist weer extreem nat en zacht. Hiermee wordt het belang onderstreept van het toepassen van klimaatadaptieve maatregelen.

Relevante beleidsnota's

- Sport- en bewegvisie (2023-2033)
- [Kadernota Sport en Bewegen](#) (2017-2021)
- Lokaal Sportakkoord 'Hengelo Inspireert' (2023-2026)
- Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders (2021)
- Kadernota Spelen (2016)
- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- [Kunst- en Cultuurnota Hengelo 2021-2024](#) (2021)
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- [Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed 2014-2022](#)
- [Nota Vrijtijdseconomie 2011-2021](#)
- [Horecavisie](#) (2016)
- Vitale coalities (2008)
- [Nota Snippergroen](#) (2015)
- [Groenplan Hengelo](#) (2015)
- [Bomenverordening](#) (2018)
- [Een nieuwe focus op preventie](#) (2019)
- Nota Hondenvoorzieningen (2017)
- Klimaatadaptiestrategie (2022)

Verbonden partijen

Gildebor/SWB Midden Twente

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en sportaccommodaties.

Regionaal Bestuurlijk overleg Sport

Het regionaal Bestuurlijk Overleg Sport draagt bij aan het bevorderen van sporten en bewegen en het aanbod. Eind 2023 is de nieuwe visie omarmd. Begin 2024 is de visie vastgesteld. Er is nadrukkelijk aandacht besteed aan de legacy van de Special Olympics Nationale Spelen, talentontwikkeling en ontwikkeling van aangepast sporten.

Recreatieschap Twente

Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en het bevorderen van recreatie en toerisme.

Cultuurregio Twente

Cultuurregio Twente is een samenwerkingsverband tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel van de Cultuurregio Twente 2021-2024 en het uitvoeringsprogramma 2023-2028 zijn door alle 14 Twentse gemeenten (colleges) vastgesteld.

Wat hebben we bereikt

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

5.1.1 In 2024 sporten, bewegen en spelen meer inwoners van Hengelo

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023 ¹
Percentage volwassen Hengeloërs (>18 jaar) dat aangeeft één maal per week of vaker te sporten of intensief te bewegen (%)	72,5%	72,5%	90,7%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar (%)	60,0%	60,0%	59,4%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor jongeren tot 12-18 jaar (%)	42,0%	42,0%	36,0%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over de mogelijkheden voor volwassenen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte in Hengelo (%)	67,0%	67,0%	54,9%

1 De afwijkingen van de eerste en de laatste indicator zijn opvallend. De eerste is mogelijk te verklaren door het meer individueel, ongeorganiseerd sporten tijdens en na Corona. De tweede vloeit daar wellicht uit voort.

In de Sport- en beweegvisie (2023-2033) hanteren wij andere waarden voor de beleidsindicatoren. In de Jaarrekening 2023 vergelijken wij de realisatie nog met de in de begroting 2023 opgenomen indicatoren.

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

5.2.1 In 2024 waarderen inwoners en bezoekers het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor (de diversiteit van) het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	6,9	7,1	7,2
Het rapportcijfer dat inwoners geven aan de kwaliteit van de culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,2	7,1	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor het behoud van het cultureel erfgoed van Hengelo, zoals monumenten (cijfer 1-10)	6,2	8,1	6,5

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

5.3.1 In 2024 zijn inwoners meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'In mijn buurt is voldoende groen' (%)	78,0%	77,1%	69,7%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden' (%)	62,0%	63,7%	61,3%
Percentage openbaar groen ten opzichte van de totale openbare ruimte (%)	51,3%	51,3%	50,9%

5.3.2 In 2024 kent Hengelo meer biodiversiteit in de openbare ruimte.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Oppervlakte ecologisch beheerde bermen en graslanden (hectare)	227	236	217

Wat hebben we daarvoor gedaan

5.1.1 In 2023 sporten, bewegen en spelen meer inwoners van Hengelo

- Wij hebben sport- en beweegaanbieders ondersteund met subsidies, kennis en inzet van professionals (combinatiefunctionarissen). Daarnaast zijn er via het Lokaal Sportakkoord Hengelo 38 projecten in gang gezet of vervolgd, die aanzetten tot sporten en bewegen. Bijvoorbeeld de wekelijkse instuif rondom Wavelight en de beweegtuin op Sportpark Veldwijk.
- De gemeente Hengelo heeft meerdere succesvolle evenementen georganiseerd en gefaciliteerd voor verschillende doelgroepen. Met als voorbeeld de eerste editie van het FBK Urban Sports Festival en de Special Sports Friends dag voor aangepast sporten. Met deze evenementen is invulling gegeven aan:
 - Meedoen door kwetsbare doelgroepen/gehandicaptensport
 - Sport en bewegen voor een vitale en gezonde samenleving
 - Talenterkenning, ontwikkeling en ondersteuning
- Om het aanbod en de behoefte goed in te richten hebben combinatiefunctionarissen veel verschillende sport en beweeg activiteiten georganiseerd. De sportverenigingen en sport- en beweegaanbieders hebben bijgedragen aan het aanbieden van het aanbod voor (kwetsbare) doelgroepen. Hengelo Sport heeft met het aanbod voor basisonderwijs elk kind minimaal 26 uur extra laten bewegen.
- Samen met het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) zijn wij in 2023 gestart met bijeenkomsten en een samenwerkingsverband van niet-traditionele ondernemende sportaanbieders. Jaarlijks stelt het Platform meer dan de helft van het aantal Nederlandse sporters in staat hun sport te beleven. De POS betreft ondernemende aanbieders om inwoners te betrekken en te activeren in het sport- en beweeglandschap.
- In 2023 waren de sportaccommodaties toegankelijk en betaalbaar. Er zijn twee gymlokalen volledig toegankelijk gemaakt voor mindervaliden. De accommodaties voldoen aan de eisen van NOC*NSF en de sportbonden.

Twentebad

- In 2023 zijn weer meer mensen lid geworden van het Twentebad. Zowel bij het banenzwemmen als bij de deelname aan de groepslessen is sprake van een stijgende lijn. De belangstelling van mensen met een intensievere zorg is wederom groot. Door het aanpassen van de programmering is er voldoende beweegruimte in het water voor de kwetsbare doelgroepen.
- Het aantal bezoekers is gestegen naar 464.000. Er is meer gebruik gemaakt van sportief zwemmen, groepslessen en banenzwemmen. Het recreatief zwemmen is op donderdag vervangen door zorggroepen. Deze groei blijft zich positief ontwikkelen. De wachtlijsten voor de reguliere zwemlessen zijn weer terug op normaal niveau. De wachtlijst voor zwemles voor kinderen met een beperking is een aandachtspunt.
- Het vijftigmeterbad wordt naast regionaal gebruik ook (inter)nationaal steeds meer gevonden als trainingsbad (voornamelijk door zwemmers uit België en Duitsland). Het slechte weer in 2023 heeft ook aan de kostenkant voor tegenvallers gezorgd. De werkzaamheden op de ligweide zijn hierdoor flink uitgelopen. Voor de schoonmaak zorgde dit ook voor veel extra inzet.
- Vanuit het onderwijs zijn er in 2023 meer aanvragen gekomen voor inzet van vakdocenten in het basisonderwijs. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt lukt het Twentebad/ Hengelo Sport nog steeds sport- en zwemonderwijzers te werven.
- Op 15 februari 2023 heeft de gemeenteraad twee moties aangenomen voor de aanleg van een basketbalveld én calisthenics toestellen bij de Berflobeek. Deze moties zijn in goed overleg met de initiatiefnemers opgepakt en voorbereid. In 2024 wordt tot uitvoering overgegaan.

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

De ondergenoemde acties dragen ook bij aan de strategische agenda van Hengelo.

- We hebben zowel de culturele kernvoorzieningen als ook kleine(re) culturele instellingen ondersteund met een jaarlijkse subsidie; hierbij hebben we subsidievoorwaarden en prestatie-indicatoren vastgesteld om de artistieke, maatschappelijke en culturele waarde te kunnen toetsen en meten.
- We hebben de motie Uitwerking relatie professionele kernvoorzieningen en amateurkunstveld verder uitgewerkt. Uit een rondgang in het veld blijkt dat er al veel kruisbestuiving is tussen de kernvoorzieningen en kleinere instellingen. De organisaties weten elkaar ondertussen goed te vinden, voornamelijk om gezamenlijke projecten uit te voeren.

- We hebben ingestemd met de fusie van Bibliotheek Hengelo met de bibliotheek van Oldenzaal en Hof van Twente. Hiermee is een robuuste en toekomstbestendige instelling ontstaan.
- Vanaf 2023 ontvangt de Lokale Omroep Hengelo (1Twente) meer geld om door te kunnen groeien naar een professionele organisatie met een zelfstandige redactie in Hengelo.
- Het Commissariaat voor de Media heeft op 25 mei de aanwijzingsprocedure opengesteld voor de vernieuwing van de vijfjarige zendlicentie van de lokale omroep in Hengelo. De aanmeldingsprocedure sloot op 25 november. In 2024 wordt bekend wie de licentie toegekend krijgt; hierbij heeft de gemeente een adviserende rol.
- Museum Hengelo heeft de opdracht (vanuit de Kunst- en Cultuurnota) verder uitgewerkt om de toekomstbestendigheid van de organisatie te onderzoeken.
- Door hernieuwde inzichten heeft het opstellen van het atelierbeleid vertraging opgelopen. In de eerste helft van 2024 komen we hierop terug.
- We hebben onderzoek laten doen naar mogelijke informatieplatforms voor kennismakingsactiviteiten (vooral gericht op de jeugd). De mogelijkheden zijn heel divers, zowel in het bereiken van doelgroepen als in verschillende soorten activiteiten en uitvoering. De keus hangt ook samen met de uitwerking van de Sociale Basis in het Transformatieplan en de daarin gestelde wens tot wijkgericht werken. In 2024 komen we hierop terug.
- De functie van cultuurmakelaar is ondergebracht bij Wijkkracht.
- De opdracht van de huidige stadsdichter liep tot november 2023. Wij hebben deze met een half jaar verlengd, zodat hij zijn gedichtenproject goed af kan ronden. De Stadsdichterverkiezing – die we samen met stichting Hengelo Leest en Bibliotheek Hengelo organiseren - is daarom ook met een half jaar uitgesteld.

Specifieke uitkeringen van het Rijk (SPUK)

Een specifieke uitkering is gelabeld geld vanuit de Rijksoverheid om specifiek beleid uit te voeren. De laatste jaren is het aantal SPUKs aanzienlijk uitgebreid, ook voor cultuur. Vaak zijn SPUKs bedoeld voor een bepaalde periode, waardoor het een uitdaging is om structureel beleid te ontwikkelen. Wij hebben de SPUK-middelen gebruikt om bij te dragen aan de strategische doelen op het gebied van cultuur. Hieronder staan de SPUKs en specifieke gelden voor cultuur:

- *SPUK Impuls Jongerencultuur 2022-2024*
Jongeren hebben in de corona-periode veel moeten missen, ook op cultureel vlak. Dat terwijl cultuurdeelname positieve effecten kan hebben op ons welzijn. Met deze SPUK-middelen hebben we extra activiteiten en vormen van eigentijdse cultuurbeoefening door jongeren kunnen ondersteunen, zoals het initiatief Studio15.
- *SPUK Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)*
Een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) biedt laagdrempelig, gratis en voor iedereen toegankelijke ondersteuning bij vragen over het gebruik van de digitale overheid. Het Hengelose IDO is te vinden bij Bibliotheek Hengelo. De beschikbare structurele rijksmiddelen zijn per 2023 als SPUK aan de gemeente toegekend, zodat wij hierover goede afspraken met Bibliotheek Hengelo kunnen maken.

Robuuste Rechtsbescherming

Naar aanleiding van de bevindingen van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK) heeft de gemeente rijksmiddelen ontvangen om de dienstverlening aan bewoners te versterken. Een deel van deze middelen hebben we ingezet onder de noemer robuuste rechtsbescherming. Hiervoor hebben we wijkgericht en dichtbij de bewoners in de twee bibliotheeklocaties een juridisch loket geopend; deze spreekuren werden goed gevonden.

5.3.1 Inwoners en bezoekers zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

- In 2023 is het nieuwe marktplein opgeleverd met veel ruimte voor groen en water. Kort daarna zijn we gestart met de herinrichting van het Wetplein, waarbij het eerste deel van de nieuwe kerktuin is ingericht en aangeplant. Ook is het groen bij de Bellinckhof opgeknapt; verouderde plantvakken en slechte bomen zijn verwijderd en zijn diverse bomen, bosplantsoen en lage heesters aangeplant. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan het verhogen van de biodiversiteit en het verminderen van hittestress.
- Samen met de wooncorporatie Welbions werken we aan een klimaatbestendige stad met ruimte voor groen en water. Zo hebben we samen in 2023 de Bloemenbuurt aangepakt waarbij meer ruimte is ontstaan voor groen en waterberging in combinatie met verblijfplekken.

- Met het waterschap Vechtstromen blijven we werken aan de Hengelose beken en het waterrobuust en klimaatbestendig inrichten van Hengelo. Hiervoor is in juni 2023 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst getekend en is een deel van de Elsbeek tot aan de Paul Krugerstraat opnieuw ingericht. Ook zijn we in 2023 gestart met de herinrichting en verbreding van de BerflobEEK, tussen de Willemstraat en Deldenerstraat.
- In 2020 is er voor vier jaar een investeringsbedrag van € 150.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het vergroenen van de wijken onder de naam Van Grijs naar Groen. Bij het vergroenen van de wijken krijgen de inwoners een belangrijke rol bij het bepalen waar en hoe de vergroening uitgevoerd wordt. Inwoners kunnen locaties aanmelden die geschikt zijn om te vergroenen. In 2023 is het project opgestart in de wijken Hengelose Es en Berflo Es. Hiermee draagt dit project bij aan de wijkgerichte aanpak.
- In 2023 was de overlast door de eikenprocessierups weer minder dan het jaar ervoor. In de afgelopen jaren is het aantal meldingen sterk gedaald (2.378 meldingen in 2020, 502 meldingen in 2021, 254 in 2022 en 116 meldingen in 2023). Een mooi resultaat dat behaald is door een combinatie van een juiste bestrijding (preventieve bestrijding in vroege voorjaar en het wegzuigen van de nesten in de zomer), het inzetten op het verhogen van de biodiversiteit, samenwerking met de omliggende gemeenten en provincie Overijssel en goede communicatie richting inwoners.
- In 2023 heeft de rekenkamer een onderzoek gedaan naar de werking en de resultaten van de Bomenverordening 2018 en de daarmee verbonden bestemmingsreserve, het Groencompensatiefonds. In het rapport is een aantal aanbevelingen gedaan om te komen tot een optimalisatie van de werking van de Bomenverordening en het Groencompensatiefonds. Inmiddels is er een start gemaakt met deze optimalisatie. In het tweede kwartaal van 2024 wordt de raad hierover geïnformeerd.
- In 2023 is de verkoop van snippergroen 'on hold' gezet, totdat duidelijk is welke kaders noodzakelijk zijn voor aanleg van nieuwe energievoorzieningen.
- In 2023 hebben verschillende werkzaamheden plaatsgevonden aan de Lauravijver. Er zijn bomen gekapt en er is een damwand geplaatst. De grond tot de damwand kon door aanwonenden worden aangekocht. Daarbij zijn, in nauw overleg met de bewoners, duidelijke afspraken gemaakt over een groenstrook die de gemeente toegang geeft bij onderhoud aan de damwand.
- De actualisatie van de gemeentelijke hoofdgroenstructuur, met een bijbehorend groenplan, heeft vertraging opgelopen door gebrek aan capaciteit. In 2024 wordt dit verder opgepakt.
- Het onderhoudsniveau van het openbaar groen voldeed in 2023 gemiddeld genomen ruimschoots aan de afgesproken kwaliteitsnormen.

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in 2023

- Vanaf 2023 is het extensieve maaien in heel Hengelo toegepast. Als gevolg van deze nieuwe manier van maaien is het beeld op veel plekken veranderd, van kort en netjes naar hoog en kruidenrijk. Naar aanleiding van reacties en meldingen van bewoners, is in het najaar van 2023, in overleg met de collega's van Gildebor, een aantal veranderingen doorgevoerd. Zo worden de randen langs paden, kavelgrenzen en wegen (1,5 meter) toch weer gemaaid vanuit het oogpunt van veiligheid. Ook zijn en worden fouten (plekken die in de praktijk toch minder geschikt lijken te zijn voor extensief maaien) aangepast. Hiermee is en wordt adequaat gereageerd op wensen en meldingen van bewoners. Wel is het totale oppervlakte van de extensief beheerde bermen in 2023 hierdoor minder dan begroot.

Wat zijn we blijven doen

Sport

- Wij hebben sporten- en bewegen gestimuleerd op scholen, in wijken en bij sport- en beweegaanbieders. Wij blijven kijken naar specifieke doelgroepen zoals mensen met een beperking en mensen in een kwetsbare positie. De activiteiten en begeleiding zijn georganiseerd door verenigingen, sport- en beweegaanbieders en combinatiefunctionarissen.
- Blijvend faciliteren op het realiseren van duurzame verbindingen tussen sport- en beweegaanbieders en onderwijs-, zorg- en welzijn aanbieders. Sport blijft als middel ingezet worden voor jeugd(zorg), gezondheid, preventie en eenzaamheid. Dit blijven wij doen met de subsidiemogelijkheden en het lokaal sportakkoord.
- De topsport en talentontwikkeling stimuleren door de FBK-Games te subsidiëren en het Twentebad te faciliteren. Ook blijven wij stimuleren om sport- en beweeg initiatieven plaats te laten vinden in onze accommodaties en voorzieningen.

- De accommodaties betaalbaar en toegankelijk aanbieden voor gebruikers. De accommodaties aantoonbaar schoon en veilig houden volgens de eisen van NOC*NSF. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- Sport en bewegen nadrukkelijk aandacht geven in de omgevingsvisie om het aanbod (sporten, bewegen en spelen) in de openbare ruimte te versterken.
- Vanuit onze lokale inzet en regionale afstemming daarover dragen wij bij aan gezondere en sportievere inwoners (in Twente).

Cultuur

- Kunst en cultuur activiteiten vergroten de leefbaarheid van de stad. Daarom blijven wij diverse culturele activiteiten op gebied van muziek, podiumkunsten, beeldende kunst, literatuur en media stimuleren en subsidiëren. Dit zijn instellingen zoals de culturele kernvoorzieningen, middelgrote aanvullende culturele instellingen, amateurkunstverenigingen en kleinere instellingen.
- We hebben samen met Hengelo Promotie het bestaande kunst- en cultuuraanbod gepromoot, zodat meer inwoners het aanbod leerden kennen en daar gebruik van hebben kunnen maken.
- We hebben bijgedragen aan de uitvoering van het Actieplan Bruisende Binnenstad 2022-2026 op het gebied van kunst en cultuur.
- De samenwerking tussen het amateurkunstveld en de culturele kernvoorzieningen is verder uitgebouwd. Samen hebben zij onder andere de Week van de Amateurkunst georganiseerd.
- We hebben de financiering voor het programma Cultuureducatie met Kwaliteit gecontinueerd. Ook de schoolbesturen voor het Basisonderwijs en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs, Fonds voor Cultuurparticipatie en de provincie hebben bijgedragen. Het resultaat was een breed en divers aanbod van kunst- en cultuureducatie op alle basisscholen in Hengelo onder de naam CultuurwijsHengelo.
- Vanuit de gedachte van meedoen en persoonlijke ontwikkeling hebben we verschillende activiteiten ondersteund op het gebied van cultuurparticipatie in de wijken, onder andere voor jongeren.
- Het beheer en onderhoud van het gemeentelijk kunstbezit hebben wij gecontinueerd.

Openbaar groen en recreatie

- Ondanks de toenemende gevolgen van het veranderende klimaat (periodes van extreme droogte en extreme neerslag) lukte het Gildebor de stad te onderhouden conform de vastgestelde beeldkwaliteitsnormen.
- Door deze gevolgen van het veranderende klimaat, zagen we de aandacht voor een prettig woon- en leefklimaat in de stad toenemen. We bleven ons hier voor inzetten door, waar mogelijk, te zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met toekomstige klimaatontwikkelingen.
- In maart en in oktober vond het overleg plaats met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en werken aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleerden wij bewoners om tuinen groener te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek. Daarnaast hebben we actief campagne gevoerd in het kader van het Nederlands Kampioenschap Tegelwippen.
- We bleven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende We bleven streven naar meer biodiversiteit, o.a. door extensief beheer van bermen en graslanden en variatie in de soortkeuze van bomen en beplantingen.
- Wij bleven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, o.a. door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.

Wat heeft het gekost

5 Sport, cultuur en recreatie	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	7	538	539	1
Lasten	471	1.097	1.102	-5
5.1 Sportbeleid en activering	-464	-559	-563	-4
Baten	4.479	5.749	5.875	126
Lasten	8.829	10.279	10.601	-322
5.2 Sportaccommodaties	-4.350	-4.530	-4.726	-196
Baten	1.910	2.764	2.508	-256
Lasten	7.532	8.875	8.523	352
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-5.622	-6.111	-6.015	96
Baten	-	-	-	-
Lasten	380	378	371	7
5.4 Musea	-380	-378	-371	7
Baten	-	-	-	-
Lasten	467	414	417	-3
5.5 Cultureel erfgoed	-467	-414	-417	-3
Baten	61	140	140	-
Lasten	2.747	3.110	3.109	1
5.6 Media	-2.686	-2.970	-2.969	1
Baten	71	121	270	149
Lasten	7.079	7.540	7.206	334
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-7.008	-7.419	-6.936	483
Saldo 5 Sport, cultuur en recreatie	-20.977	-22.381	-21.997	384

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€ 4.000 nadeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

5.2 Sportaccommodaties (€ 196.000 nadeel)

Wij krijgen een tweetal compensatie vergoedingen van het Rijk, de SPUK Meerkosten Energie Openbare Zwembaden en een vergoeding voor de meerkosten voor beëindigen van de contracten met SEFE Energy Ltd. Er is een inschatting gemaakt van de financiële effecten. De te ontvangen vergoeding is € 121.000 te hoog ingeschat (nadeel). Daar tegenover staan € 111.000 lagere energielasten. Per saldo betekent dit een klein nadeel. Voor 2024 ontvangen wij ook nog een vergoeding voor de hogere kosten van gas. Dit wordt verwerkt in de Zomernota 2024-2028.

Door (blijvende) stijgende prijzen zijn de uitgaven voor onderhoud en inkoop horeca hoger dan begroot, respectievelijk € 129.000 en € 71.000. Voor een deel hiervan (€ 23.000) ontvangen wij compensatie via de SPUK Stimulering sport. Deze uitkering compenseert het afschaffen van het recht op aftrek BTW in 2019. Er is niet standaard rekening gehouden met het verhogen van de te ontvangen SPUK Stimulering Sport. De totale compensatie is € 185.000 hoger dan begroot. De afrekening van 2022 resulteerde in een voordeel van € 70.000. Voor 2024 verandert de regeling SPUK Stimulering sport. De financiële gevolgen hiervan zijn nog niet in te schatten. In de Zomernota 2024-2028 komen we hierop terug.

In 2023 is het peuterbad vervroegd vervangen om de schade onder dat bad te herstellen. Het peuterbad is in 2023 versneld afgeschreven. Dit resulteert in een afwijking van € 68.000 (nadeel) op de afschrijvingslasten.

De personeelskosten laten op de inkomsten en de uitgaven een overschrijding zien van respectievelijk € 91.000 en € 106.000. Dit betekent per saldo een klein nadeel van € 15.000. Voor een nadere analyse verwijzen wij naar programma 9. Diverse kleine wijzigingen verklaren het restant verschil.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 96.000 voordeel, waarvan € 151.000 budgetoverheveling)

Wij hebben in 2023 de regeling 'Versterking en Vernieuwing 2023-2024' vastgesteld. De instellingen mogen de

toegekende middelen zowel in 2023 als in 2024 besteden. Om besteding in 2024 mogelijk te maken stellen wij voor een budget van € 151.000 over te hevelen naar 2024. Zie hiervoor het bestemmingsvoorstel 4.3.

Het Rijk heeft via de SPUK Impuls Jongerencultuur voor de jaren 2023 en 2024 middelen beschikbaar gesteld voor activiteiten van eigentijdse cultuurbeoefening door jongeren in Hengelo. Een deel van de in 2023 ontvangen middelen zal in 2024 tot uitgaven leiden. Dit is in overeenstemming met de regeling. Stichting Oyfo is in 2023 het Studio15 gestart en wil dat in 2024 voortzetten. Uitgaven schuiven een jaar op en dat levert in 2023 een voordeel op van € 269.000. De inkomsten zijn ook € 269.000 lager, per saldo is het resultaat budgetneutraal. Bij de 1e Berap 2024 zullen wij de wijziging voor 2024 verwerken. Diverse kleine wijzigingen verklaren het restant verschil.

5.4 Musea (€ 7.000 voordeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

5.5 Cultureel erfgoed (€ 3.000 nadeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

5.6 Media (€ 1.000 voordeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 483.000 voordeel)

Wij hebben € 220.000 minder uitgegeven aan uitbestede werkzaamheden op het gebied van Groen, Spelen en Overige Waterlopen. In 2022 is € 62.000 van het budget ecologisch maaibeheer overgeheveld naar 2023. Ook in 2023 bleef dit budget grotendeels onbenut, de plannen zijn gemaakt en uitvoering vindt plaats in het plantseizoen van 2024. In 2024 actualiseren wij de budgetten naar de huidige inzichten en verwerken eventuele aanpassingen in de komende Zomernota.

In 2023 is een deel van de budgetten, die bij Gildebor waren belegd, teruggehaald naar de gemeente (€ 100.000). Gildebor heeft niet meer de capaciteit om de werkzaamheden uit te voeren. Deel van het budget is ingezet voor het maken van ontwerpen. De uitvoering hiervan kan plaatsvinden in het plantseizoen dat loopt tot medio april. De verkoop van Snippergroen, groencompensatie-opbrengsten en een provinciale subsidiebijdrage leiden tot een voordeel van € 150.000. Overige verschillen betreffen onder andere lagere dan verwachte kosten van baggerwerkzaamheden en een niet volledig benut budget voor het onderhoud van speeltoestellen.

We hebben op dit taakveld € 74.000 lagere personele lasten in verband met het bestaan van vacatureruimte, door ziekte en een verschuiving van werkzaamheden naar het taakveld Wegen. Voor een nadere analyse van de personeelskosten verwijzen wij naar programma 9.

Conform de Bomenverordening storten wij € 35.625 in de Reserve Compensatiefonds Bomenverordening.

5.2.6 Sociaal domein

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Luttkholt, Bruggink en Freriksen

Aanspreekpunt ambtelijk

T. Lantink, E. Van Spall, K. Webbink en
J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

Ook in 2023 konden inwoners op de gemeente Hengelo rekenen als ze moeite hadden om zelfstandig mee te doen in de maatschappij. Of het nu ging om huishoudelijke ondersteuning, hulp bij schulden, Regiotaxi of een zinvolle daginvulling. Wel hebben wij in 2023 de verandering in het sociaal domein in gang gezet, zoals verwoord in het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein'.

Zoals in paragraaf 5.1 is verwoord, stond het eerste jaar van het transformatieplan in het teken van de opstart van de uitvoering van de transformatie. Wij zijn in 2023 voortvarend gestart met meerdere, op elkaar afgestemde, activiteiten (niet alleen vanuit dit programma, maar ook vanuit programma 4, 5 en 7). Activiteiten die eraan bijdragen dat goede ondersteuning en begeleiding, nu en in de toekomst, bereikbaar blijft voor alle Hengeloërs die dat nodig hebben. Wij geloven, dat het anders én beter kan. Meer omzien naar jezelf en elkaar, hulp dichterbij in de wijk, en minder versnippering. Daarbij zoeken naar een passende balans tussen menswaarden, bureaucratie en efficiëntie. Activiteiten zoals Aanvragen 2.0, Aanmodderen is stoppen, versterken van de sociale basis en Jeugdhulpteams op scholen. Ze komen in dit programma inhoudelijk aan de orde.

Al snel hebben wij voor het proces van verwerving van de basisondersteuning een aanvullende opdracht verstrekt, vanwege de complexiteit, omvang en impact ervan. Deze verwerving is leidend geweest voor het opstarten en prioriteren van de activiteiten in 2023. Bestaande overeenkomsten voor jeugdhulp en Wmo lopen per 1 januari 2025 namelijk af en dan moeten wij de basisondersteuning gereed hebben. Voor de verwerving van de basisondersteuning zijn wij in gesprek met onze aanbieders van zorg- en welzijnsdiensten.

Tegelijk met de lokale verwerving van basisondersteuning, startte in 2023 de regionale aanbesteding van de jeugdhulp door de Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente (OZJT), in samenwerking met de gemeenten. Separaat aan maar wel verbonden met dit inkoopproces, liep de doorontwikkeling van het Barrièremodel naar het Kwaliteit- en integriteitsinstrument Twente (KIT).

Zoals met gemeenteraad is afgesproken, geven wij in een bijlage extra informatie over de voortgang van de transformatie. Zie bijlage 10.2.

Regionale en landelijke context

De veranderingen in het sociaal domein stonden in 2023 niet los van regionale en landelijke ontwikkelingen en sluiten daar goed bij aan.

Hervormingsagenda jeugd

Het Rijk, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) stelden samen de Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028 op. Dit moet leiden tot verbetering van de hulpverlening en een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdstelsel. De VNG en het Rijk hebben na 1,5 jaar onderhandelen in april 2023 een financieel akkoord bereikt voor de Hervormingsagenda. Onderdeel van deze hervormingsagenda zijn de beoogde aanpassingen van de Jeugdwet en het maken van afspraken met partners over kwalitatief goede zorg, die aansluit bij behoeften van jeugdigen, ouders en gezinnen.

Naast de Hervormingsagenda is in 2023 het landelijke programma 'Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming' gestart, om de jeugdbeschermingsketen te vereenvoudigen. En zijn wij (boven) regionaal bezig met de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus en de drie-milieus voorzieningen (voorzieningen waar jeugdigen verblijven, behandeling krijgen en scholing/werk en vrijetijdsbesteding) naar kleinere groepen.

Wij zien dat deze ontwikkelingen direct aansluiten bij het transformatieplan, waarin al een groot aantal onderdelen van de hervormingsagenda worden opgepakt, en bij de regionale inkoop van de jeugdhulp.

Wetswijziging Wmo controversieel verklaard

De Tweede Kamer heeft de (verdere) behandeling van de wetswijziging Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015 controversieel verklaard. Dit betekent dat ze hierover pas besluiten nemen na het aantreden van een nieuw kabinet. Daaronder valt onder andere de wijziging in verband met de invoering van het woonplaatsbeginsel voor beschermd wonen.

Ook enkele andere wetten met het oog op een integrale en gecoördineerde aanpak bij meervoudige problematiek en de daarvoor benodigde gegevensverwerking, zijn controversieel verklaard. Zoals de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS).

Breed offensief Participatiewet uitgesteld met uitzondering van aantal maatregelen

In de Beleidsbegroting 2023-2026 hebben wij aangegeven dat het wetsvoorstel Breed Offensief Participatiewet is uitgesteld. Met dit offensief stelt het kabinet maatregelen voor om meer mensen met een beperking aan een baan te helpen en aan het werk te houden. De volgende maatregelen vanuit het Breed Offensief gelden echter al wel vanaf 1 januari 2023:

- Mogelijk maken dat het inkomen uit deeltijdwerk niet meer volledig af gaat van de bijstandsuitkering van de werknemer die werkt met loonkostensubsidie
- De kostendelersnorm is gewijzigd zodat jongeren tot 27 jaar niet meetellen als kostendeler voor hun huisgenoten.

Aanpak geldzorgen, armoede en schulden

Het Rijk streeft naar bestaanszekerheid. In de landelijke Aanpak geldzorgen, armoede en schulden staat een divers palet aan maatregelen om een substantiële bijdrage te leveren aan het verminderen van het aantal mensen en in het bijzonder kinderen, dat leeft in armoede en/of te maken heeft met problematische schulden. Denk hierbij aan verhoging wettelijk minimum loon, diverse maatregelen tegen energiearmoede en aanpak schuldenincasso. Bij een deel van de maatregelen krijgt de gemeente nadrukkelijk een taak. Een deel daarvan is niet nieuw voor ons, zoals de intensivering vroegsignalering schulden en verstrekking van meer saneringskredieten. Wij hebben oog voor uitvoerbaarheid van de extra maatregelen, zowel inhoudelijk (in lijn met ons transformatieplan) als financieel (krijgen we hier voldoende compensatie voor).

Relevante beleidsnota's

- [Nota Handhaving Sociaal Domein](#) (2017)
- [Twents model inkoop maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp](#) (2017)
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- Lokale visie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen na 2021 (2019)
- Notitie 'Een nieuwe focus op preventie in het sociaal domein Hengelo' (2019)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' (2020)
- Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)
- Actieplan preventie jeugd (2020)
- [Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'](#)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- Regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2023-2026
- Voorbij de Regenboog, lhbti+-beleidsnotitie 2023-2026

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeentelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt (samenwerking Wet SUWI)

De Twentse arbeidsmarkt is volop in beweging en vraagt om gezamenlijke investeringen zodat werkenden, werkzoekenden en werkgevers zich blijvend kunnen ontwikkelen en zo laten bijdragen aan de brede welvaart in Twente uitgedrukt in ons Bruto Twents Geluk. Vooruitlopend op de ingezette landelijke ontwikkelingen voor de hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur, werken wij regionaal samen aan een perspectief voor de strategische agenda voor de komende jaren en een arbeidsmarktinfrastructuur die ons in staat stelt onze ambities goed uit te kunnen voeren.

SWB Midden Twente

De GR SWB Midden Twente is vanuit verlengd lokaal bestuur een publieke uitvoeringsorganisatie voor beschut werk, arbeidsontwikkeling en beheer van de openbare ruimte voor de gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente. Met het Strategisch plan 2023–2027 heeft SWB in afstemming met de verbonden gemeenten een toekomstbestendige koers met bijpassende ambities bepaald.

Werkplein Twente

Werkplein Midden Twente is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Borne, Haakbergen, Hengelo, Hof van Twente, UWV en SWB op zowel het gebied van werkzoekendendienstverlening als op het gebied van werkgeversdienstverlening. Door middel van een gezamenlijke aanpak proberen we mensen met een WW-uitkering, bijstandsuitkering of arbeidshandicap aan een passende baan te helpen. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt sluit het aanbod vanuit de bestanden steeds vaker niet (helemaal) aan bij de vraag van werkgevers. De werkzaamheden verschuiven om die reden meer van acquisitie naar het matchen van vraag en aanbod. En naar het ondersteunen van werkgevers op het terrein van een Leven Lang Ontwikkelen en inclusief personeelsbeleid en het aanboren van onbekend talent.

Stadsbank Oost Nederland

Samenwerkingsverband met 21 gemeenten voor de uitvoering van schuldhulpverlening. Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wsg) zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Ons doel is mensen schuldenvrij te krijgen of hun schuldenlast beheersbaar te krijgen. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank.

Uitvoeringsorganisatie Sociale zaken Borne, Hengelo, Haaksbergen

Voor de uitvoering van de Participatiewet werken wij samen met Borne en Haaksbergen. Naast de verstrekking van bijstand wordt ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebeleid.

Wat hebben we bereikt

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 In 2024 zetten meer inwoners zich in voor de (lokale) samenleving

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	47,3%	47,3%	60,7% ¹
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	50,3%	50,3%	48,0%

¹ Dit percentage is in Hengelo met 13,4% gestegen. De peilwaarde is afkomstig van het Hengelo Panel, dat in 2023 een veel lager aantal respondenten kende. Daarbij ligt de gemiddelde leeftijd van de respondenten hoog en weten wij dat onder ouderen een oververtegenwoordiging zit van mantelzorgers (zij zorgen vaak voor een partner). Het percentage Hengelose volwassenen dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen fluctueert sinds 2020 als gevolg van corona.

6.1.2 In 2024 zijn minder inwoners eenzaam

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023 ¹
Percentage van de Hengelose volwassenen (18-65 jaar) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	5,0%	3,5%	3,9%
Percentage van de Hengelose ouderen (65+) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	1,9%	1,7%	2,0%

¹ Wij zien een afname van het percentage Hengelose volwassenen dat aangeeft vaak eenzaam te zijn, maar iets minder snel dan aanvankelijk beoogd.

Het percentage Hengelose ouderen dat aangeeft vaak eenzaam te zijn is heel iets toegenomen, ondanks de inzet die wij hierop hebben gedaan.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 In 2024 hebben minder inwoners problematische schulden

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023 ¹
Aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank in een jaar (aantal)	60	130	70
Percentage verwijzingen voor schuldhulp naar Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar in Hengelo (%)	12,0%	21,0%	12,8%

¹ Ten opzichte van wat was begroot, zien wij een verlaging van het aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank en een verlaging van het percentage verwijzingen schuldhulp naar de Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar. Wij wijten dit deels aan de halvering van de saneringstermijn waarop mensen hebben gewacht om in de schuldsanering te gaan. Daarbij komt dat de nulmeting in 2019 en het daaruit afgeleide aantal en percentage voor 2023 niet representatief is geweest. Dat was namelijk het jaar waarin de gemeente de intake overnam van de Stadsbank en lichte zaken zelf afhandelt. Sindsdien is het aantal doorverwijzingen/intakes voor schuldregeling gedaald.

6.2.2 In 2024 maken meer inwoners optimaal gebruik van ons armoedebeleid

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023 ¹
Percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%)	14,9% (2021)	14,9%	13,5%
Percentage kinderen in uitkeringsgezin	6% (2021)	6% (2022)	6%
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen (%)	55,0%	55,0%	62,9%

¹ De publiciteit voor het onderwerp bestaanszekerheid en onze inzet om meer mensen te wijzen op onze minimaregelingen, zien wij terug in het hogere percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen. Verder valt op dat het percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%) in 2023 is afgenomen. Ondanks de energiecrisis en de inflatie. Dit is conform het landelijke beeld.

6.2.3 In 2024 hebben meer inwoners met weinig kans op regulier werk een (zo nodig aangepaste) baan

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar (%)	8,3%	11,1%	8,7% ¹
Percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten (%)	7,0%	16,6%	9,0% ²
Aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkostensubsidie (aantal)	276	245	324 ³

¹ Dit percentage is lager dan begroot. Dit komt doordat ons bijstandsbestand voor een steeds groter deel bestaat uit inwoners met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

² Dit percentage komt voort uit de gegevens van de SWB en betreft alleen de re-integratietrajecten van de SWB die tot uitstroom hebben geleid (als deel van het totale aantal re-integratietrajecten).

³ Het aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkosten subsidie (LKS) neemt ook in 2023 toe. Door het beschikbaarstellen van de LKS laten wij ook deze inwoners meedoen in het reguliere arbeidsproces. Het toenemen van het aantal mensen met LKS is dan ook een positief gegeven en is in lijn met de landelijke stimulans om meer mensen aan het werk te helpen.

6.2.4 In 2024 weten meer inwoners de algemene voorzieningen te vinden¹

¹ Algemene voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend dan wel aanvullend. Voorbeelden van algemene voorzieningen die door de gemeente worden gefinancierd zijn de jongerensoos, (ouderen)sociëteiten, prenatale voorlichting, taallessen, maatschappelijk werk, ouderenadviseur, jeugdgezondheidszorg en begeleide omgangsregeling (voor ouders in scheiding).

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage inwoners dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten bij organisaties, zoals Wijkkracht, sportverenigingen, culturele instellingen, jongeren centra, etc. (%)	63,6%	68,1%	69,4% ¹

¹ Dit percentage is voor het tweede jaar op rij weer toegenomen. Ons doel, om in 2023 uit te komen op het percentage van voor de coronaperiode (68,1%), zijn wij voorbij gegaan. Dit bevestigt dat wij met de juiste dingen bezig zijn.

6.2.5 In 2024 zijn minder inwoners aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun levenssituatie¹

¹ Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk)voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen. Omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is. Maatwerkvoorzieningen die wij financieren zijn bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dagbesteding, hulpmiddelen, vervoer, schuldhulpverlening, ambulante jeugdhulp, pleegzorg of residentiële hulp.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage Hengelose jeugdigen (tot 18 jaar) dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt (%)	14,2%	12,0%	12,5%
Percentage Hengelose inwoners (18-65 jaar) dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt (%)	6,7%	7,0%	6,7%
Percentage Hengelose inwoners (≥ 65 jaar) dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt (%)	10,8% (31,0%)	7,0%	29,7% ¹

¹ Er is een groot verschil te zien in het percentage 'Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt' met wat was begroot. Wij hebben gemeend dit percentage aan te moeten passen en daarin alle Wmo-voorzieningen mee te nemen. Het oorspronkelijke percentage (van 7,0% uit peiljaar 2019) is gebaseerd op de Twentse Monitor Sociaal Domein (TMSD) en daarin zaten in het begin een beperkt aantal maatwerkvoorzieningen. Namelijk alleen de OB's (individuele en groepsondersteuning) en niet de huishoudelijke ondersteuning, vervoer en hulpmiddelen etc. Eigenlijk kwam de definitie van de maatwerkvoorziening (die wij bij deze doelstelling heel breed nemen) vanaf het begin niet overeen met de gekozen bron waaruit wij de gegevens haalden. Dit gaan wij nu herstellen. Ter vergelijking vullen wij ook het nieuwe percentage voor 2022 toe.

6.2.6 In 2024 zijn inwoners tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023 ¹
Percentage gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject (%)	73,0%	67,0%	77,0%
Percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart (%) ²	86,0%	77,0%	90,0%
Percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart (%)	88,0%	97,0%	89,0% ³

¹ De veranderingen in het sociaal domein hebben vooralsnog niet geleid tot een lager percentage tevredenheid over het resultaat / de effecten van het traject of de voorziening. Integendeel. Zowel het percentage gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject als het percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart is toegenomen.

² Aan gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo wordt gevraagd in hoeverre zij door de ondersteuning die zij krijgen (a) beter de dingen doen die zij willen doen, (b) zich beter redden en (c) een betere kwaliteit van leven hebben (maatschappelijke effecten).

³ Dit percentage is afgenomen ten opzichte van wat begroot was. Daarover hebben wij in eerdere P&C-documenten al aangegeven dat het in 2021 bij uitzondering heel hoog was. De groep respondenten bij jeugd is niet heel groot, dus toevalligheden kunnen een grote invloed hebben op het percentage. Ten percentage is ten opzichte van 2022 wel licht toegenomen.

Aanpassen doelstellingen en indicatoren

Zoals wij in eerdere P&C-documenten hebben aangegeven, zullen wij een deel van de Beleidsdoelstellingen en de -indicatoren aanpassen aan de veranderingen die het transitieplan met zich mee brengt. Met de verwerving van de basisondersteuning per 1 januari 2025 verandert er in ieder geval veel binnen 6.2.4 en 6.2.5. Maar het kan ook invloed hebben op andere doelstellingen en indicatoren.

Wat hebben we daarvoor gedaan

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

- Aan de Hazenweg en de Nijverheid vangen wij vanaf 2022 Oekraïners op. In de Tweede Beleidsrapportage hebben wij al aangegeven dat wij in 2023 aan de Hazenweg zijn overgegaan van voornamelijk gemeentelijke opvang Oekraïners (GOO) naar een algemene vluchtelingenopvang. Eind 2023 vinggen wij aan de Hazenweg en Nijverheid circa 470 Oekraïners en 155 asielzoekers op.

- De gemeente Hengelo heeft een wettelijke taakstelling voor het huisvesten van statushouders. De taakstelling voor 2023 bedroeg - inclusief achterstand uit 2022 - 203 statushouders. In 2023 is het ondanks krapte op de Hengelose woningmarkt gelukt om 165 statushouders te huisvesten. Een deel van de statushouders is tijdelijk gehuisvest in woningen in de Nijverheid die gesloopt zullen worden. In het najaar is gestart met het uithuizen van deze groep naar reguliere woningen. De tijdelijke huisvesting en daarmee extra verhuizingen betekenen extra werk voor zowel Welbions en Wijkkracht als voor de afdeling Werk en Inkomen.
- In 2023 is een tweede groep statushouders gestart met hun inburgeringstraject. Een inburgeringstraject duurt tussen de 2 en 3 jaar. Om te zorgen dat statushouders niet in de schulden raken krijgen zij een groepstraining financiële zelfredzaamheid.

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

- De gemeente Hengelo heeft nieuwe doelgroepen voor vrijwilligerswerk geworven, door het bezoeken van bedrijven (promoten bij pre-gepensioneerden) en het trainen van inwoners met een migratieachtergrond. En wij hebben bijeenkomsten georganiseerd om vrijwilligers vanuit verschillende achtergronden bij elkaar te brengen. Doel hiervan was meer onderlinge betrokkenheid en uitwisseling van kennis en ervaring.
- In samenwerking met Wijkkracht, die voor Hengelo de mantelzorgondersteuning uitvoert, is een campagne gestart om meer mantelzorgers te bereiken. Onder andere de Week van de jonge mantelzorgers en de mantelzorgdag hebben wij hiervoor aangegrepen.
- Wij zijn een mantelzorgcafe voor jonge mantelzorgers gestart (bij Skillz jongerenwerk aan de Mozartlaan). Een ontmoetingsplek en een plek om gezellige dingen te doen.
- Wij hebben subsidie verstrekt zodat mantelzorgers van beginnende dementerenden de mogelijkheid hebben gekregen deel te nemen aan Into D'mentia: een virtuele manier om kennis te maken met de leefwereld van beginnende dementerenden.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

- Wij zijn in 2023 begonnen met het versterken van de sociale basis, het werken vanuit positieve gezondheid en wij hebben de Gezonde Wijk aanpak geïntensiveerd en uitgebouwd (zie paragraaf 5.2.7 bij doelstelling 7.3). Bij alle drie activiteiten hebben wij expliciet aandacht gehad voor het signaleren, bespreekbaar maken en aanpakken van eenzaamheid. Het concept positieve gezondheid hebben wij ook opgenomen in de selectieleidraad van de verwerving voor de basisondersteuning, zodat onze toekomstige partners zich hieraan committeren.
- Door onder andere het doorontwikkelen van de Wijkhuysen, het heropenen van de Windhoek en door in te zetten op (voortzetting) van activiteiten en ontmoeten in de wijken (zie doelstelling 6.2.4) hebben wij in 2023 actief ingezet op het betrekken van inwoners die eenzaam zijn.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

- De vroegsignalering van schulden is verder uitgebreid met relevante signaalpartners, zoals verhuurders en woningcorporaties die slechts enkele woningen verhuren in Hengelo. Naar aanleiding van de gemelde signalen voert BudgetAlert huisbezoeken uit, maar ook wordt er steeds meer telefonisch contact gezocht. Hier is goede respons op.
- De Stadsbank Oost Nederland heeft de klantreis uitgerold. Voor Hengelo betekent dit dat er meer uren per week iemand van de Stadsbank aanwezig is op het stadhuis. Dit geeft een nog betere verbinding met de werkzaamheden van BudgetAlert en verbetert de dienstverlening aan onze inwoners.
- Geldbalie is als pilot voorbereid, maar vanwege personele wisselingen niet in 2023 daadwerkelijk gestart. In 2024 zal de pilot Geldbalie gaan lopen bij de tijdelijke modulaire woningen van Welbions, zoals ook aangegeven in de uitvoeringsagenda transformatie.
- Met de inzet vanuit het Actieplan Bewind wordt een eerste financieel resultaat geboekt. Zie 6.3 bij 'Wat heeft het gekost'.

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

- Er is veel publiciteit geweest over het onderwerp bestaanszekerheid waarbij mensen verwezen zijn naar de gemeente voor ondersteuning. De gemeente Hengelo heeft de inwoners die in 2022 de energietoeslag

hebben ontvangen, maar nog geen gebruik maken van de overige regelingen van ons armoedebeleid, actief gewezen op de regelingen.

- In 2023 is opnieuw een energietoeslag aan inwoners met een laag inkomen verstrekt. De fixbrigade heeft inwoners geholpen met het verduurzamen van de woningen om het energieverbruik te verminderen.
- Wij zijn gestart met het onderzoek naar de invoering van de Stadspas. Wij koppelen dit aan het nieuwe beleidskader 'Armoede en schulden', waarover wij in 2024 een besluit te nemen.
- Wij hebben in november 2023 de gemeenteraad geïnformeerd over de stand van zaken van het armoede- en schuldenbeleid. Hierbij is opgehaald aan welke richting de gemeenteraad denkt bij de opdracht uit het transitieplan om de kosten voor de bijzondere bijstand en het minimabeleid te kunnen beperken of verlagen. En waar de aandacht moet komen te liggen in een nieuw op te stellen plan. Wij gaan dit in 2024 verder uitwerken.
- Wij hebben de gemeenteraad ook geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek naar de 'Amsterdamse agenda van schulden en armoede'. Via een motie droeg de gemeenteraad het college op te onderzoeken of onderdelen en instrumenten uit deze agenda ook in Hengelo ingezet kunnen worden. Uit het onderzoek is gebleken dat er sterke overeenkomsten zijn tussen het Amsterdamse en Hengelose beleid. De formulering wijkt op onderdelen af, maar de strekking is gelijk.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

- In het programma van de Twentse Belofte werkt de gemeente Hengelo samen met partners om jongeren een goed toekomstperspectief te bieden. De gemaakte afspraken in 2022 over samenwerking tussen het Doorstroompunt en scholen om jongeren voor te bereiden op het verlaten van de school en nog twee jaar na het verlaten van de school intensief te begeleiden, zijn in 2023 uitgevoerd.
- De werkcoaches bij het Doorstroompunt (voorheen RMC, zie programma 4) hebben in 2023 35 jongeren begeleid. Dit heeft geleid tot 19 keer werkaanvaarding (parttime of fulltime). Ook zijn twee kandidaten gestart met een traject bij de SWB. De overige kandidaten waren over het algemeen (nog) niet bemiddelbaar, bijvoorbeeld vanwege mentale problemen of houding en gedrag.
- In de regio werkt de gemeente Hengelo voor een optimale samenwerking in de keten UWV-uitvoeringsorganisatie-SWB-Werkplein om het re-integratieinstrumentarium effectief in te zetten. In dat kader zijn er in 2023 afspraken gemaakt over een effectieve inzet van instrumentarium en zijn deze vastgelegd in het prestatiecontract met de uitvoeringsorganisatie SWB. Door daarnaast aansluiting te zoeken bij werk- en regiegroepen in de arbeidsmarktregio Twente wordt vanuit kennisdeling en uniformiteit effectiever ingezet op het maken van goede matches en begeleiding naar werk.
- Vanuit bovenstaande samenwerkings- en regionale afspraken wordt er aan de voorkant van het proces direct ingezet op toeleiding naar werk en waar nodig worden ketenpartners ingezet. In april 2023 zijn wij gestart met 'Aanvragen 2.0' en dit is inmiddels volledig in werking getreden. Een nieuw proces voor het aanvragen van bijstand: digitaal, eenvoudiger, overzichtelijker en sneller. Om met de inwoner sneller het gesprek te kunnen voeren over en meer aandacht te hebben voor toeleiding naar werk. Eind 2023 heeft 85% van de inwoners die een bijstandsaanvraag hebben gedaan dit digitaal gedaan, 15% via de 'oude route'. Uit de monitoring van dit proces blijkt dat inwoners het met gemiddeld 85% een hoge waardering geven. Tegelijk vindt zo'n 40% dat de website MijnHengelo en de brieven voor de aanvragen duidelijker kan. 93% ervaart het contact met de klantmanager als (zeer) prettig.
- De nieuwe re-integratieverordening is in 2023 voorlopig vastgesteld door het college en heeft ter inzage gelegd. De verordening is inmiddels door de gemeenteraad vastgesteld.

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden

- Ter versterking van de sociale basis hebben wij om te beginnen een overzicht gemaakt van sport, cultuur en welzijnsvoorzieningen. Ook zijn wij gesprekken gestart met professionals, inwoners en gemeente over gelijkwaardig samenwerken in de wijk. Met betrekking tot de monitoring van de sociale basis hebben wij een 0-meting gemaakt (om te beginnen met aantallen formele sociale basis), om te zien waar wij staan voorafgaand aan de gewenste transitie. Zie de factsheet in bijlage 10.2.
- De gemeente Hengelo heeft het outreachende GGZ werk in de wijk en de ondersteuning door ervaringsdeskundigen in 2023 uitgebreid. Ervaringsdeskundigen gaan (mee) op huisbezoek, sluiten aan bij de wijkteams en zijn aanwezig bij Bij Mozart. Ook is in Enschede een regionale logeervoorziening geopend, naast het praktijkhuis met ervaringsdeskundigen. Hier kunnen ook inwoners van Hengelo met GGZ problematiek terecht, zonder indicatie.

En in aansluiting op het normaliseren hebben wij meegedaan met initiatieven om de acceptatie van mensen met een psychische kwetsbaarheid te vergroten. Vanuit het project 'Samen in de wijk' zijn ervaringsdeskundigen opgeleid om voorlichting te kunnen geven.

- Wij hebben de Wijkhuizen verder doorontwikkeld (project Versterken Voorliggend). En wij hebben het ontmoeten gefaciliteerd, met onder andere het heropenen van de ontmoetingsruimte in de Windhoek en begin 2023 is er in Wijkhuys Weidedorp een extra Avem-groep (voor Alochtone vrouwen en mannen) gestart. De ervaringen uit de doorontwikkeling hebben wij meegenomen in het opstellen van de selectieleidraad voor de verwerving van de basisondersteuning.
- Wij zijn eind 2023 gestart met de voorbereidingen en het maken van een programma van eisen voor de verbouw van wijkcentrum Slangenbeek. Samen met inwoners en gebruikers van het pand. Door het wijkcentrum Slangenbeek toekomstbestendig te verbouwen wordt in de grootste wijk van Hengelo ontmoeten en activiteiten op het gebied van sport, cultuur en welzijn met elkaar verbonden.
- Wij hebben in 2023 een extra financiële impuls gegeven aan de zogenaamde 'gesloten' speeltuinen. De Stichtingen van de wijkcentra met een 'gesloten' speeltuin hebben aangegeven het lastig te vinden om de speeltuinen up to date te houden en het onderhoud te blijven doen. Het is veel werk en de kosten zijn hoog. De speeltuinen zijn belangrijke plekken voor ontmoeting.
- In 2023 is er een samenwerking ontstaan tussen Skillz jongerenwerk en de voorliggende GGZ voorziening Bij Mozart. Beiden zijn gehuisvest in de locatie aan de Mozartlaan.
- In september 2023 is Studio 15 Hengelo gestart aan het Hazemeijer in Hengelo. Dit is een samenwerking tussen Metropool, Skillz jongerenwerk en Oyfo. Binnen Studio 15 kunnen jongeren gratis meedoen aan activiteiten om - onder begeleiding van creatieve pedagogische jongerencoaches - hun creatieve en culturele talenten te ontwikkelen en tentoon te spreiden. Het is voor alle jongeren tussen de 12 en 30 jaar, maar met name voor jongeren, die hiertoe van huis uit, niet gestimuleerd worden.
- Wij hebben door partners diverse preventie activiteiten voor jeugd laten uitvoeren. Het gaat hierbij om verschillende onderwerpen zoals het bevorderen van een gezonde leefstijl (middelengebruik, gezond gewicht, mentale gezondheid) en om het weerbaar(er) maken van kinderen en jongeren om negatieve of ongezonde verleidingen tegen te gaan. Zo zijn er (groeps)bijeenkomsten en trainingen door Mediant uitgevoerd voor kinderen van ouders met psychiatrische problematiek (KOPP) en jongeren met depressieve klachten (GRIP op je DIP). Maar ook de preventieve inzet van Tactus al dan niet in combinatie met Loes opvoedondersteuning en/of de JGZ (Gezonde School en Jongeren op Gezond Gewicht).
- Wij hebben in 2023 ingezet op het doorontwikkelen van het preventieteam jeugd en het vindplaatsgericht werken van dit team. Het team bestaat uit de schoolzorgondersteuners, praktijkondersteuners jeugd bij de huisartsen en de sociaal activeringsmakelaar. Wij hebben nieuwe afspraken gemaakt over de continuering van de schoolzorgondersteuners en hebben geïnvesteerd in het verbinden van de teamleden, met elkaar en met de partners (huisartsen, scholen en voorliggend veld).
Om goed vorm te kunnen geven aan de transformatie van het sociaal domein, wordt het preventieteam onderdeel van de basisondersteuning en is het opgenomen in de selectieleidraad voor de verwerving ervan. Daarbij is ook een eerste beeld opgenomen over het werken met wijkteams voor jeugd en de herinrichting van de toegang daarop. In afwachting van de vormgeving van de wijkteams, zijn wij nog niet gestart met de stedelijke teams in het onderwijs.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie

- Het aantal inwoners met een indicatie en het aantal unieke indicaties Wmo & Jeugdwet is in 2023 nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van voorgaande jaren. De stijgende trend is daarmee aan het afvlakken vanaf 2022. Wij zien daarbij binnen de Wmo en jeugdhulp bij begeleiding (de huidige ondersteunings-behoefte) de aantallen minuten per week (individuele begeleiding) en dagdelen per week (groeps-begeleiding) afnemen. Zie de factsheet in bijlage 10.2.
Met betrekking tot wonen en verblijf jeugd zien wij de inzet van zware verblijfsplekken weer toenemen. De problematiek wordt steeds complexer, waardoor zorgaanbieders enkel nog akkoord gaan met opname in duurdere vormen van verblijf omdat de financiering anders niet toereikend is. Daarnaast zijn er onvoldoende uitstroommogelijkheden beschikbaar en zijn de kosten gestegen. Zie 6.73c bij 'wat heeft het gekost'.
- Het aantal Wmo-cliënten met een indicatie voor vervoer naar de dagbesteding is in 2023 verder afgenomen (van 356 in 2021, 279 in 2022 naar 246 in 2023). Wij hebben bij de nieuwe aanbesteding van het maatwerkvervoer in 2023 rekening gehouden met een daling van het vervoersvolume.
- De gemeente Hengelo is in 2023 gestart met de lokale verwerving voor de basisondersteuning per 1 januari 2025. Daarin zullen onder andere de individuele- en groepsbegeleiding Wmo, de individuele

begeleiding jeugd en een deel van de groepsbegeleiding jeugd worden opgenomen. Naast een groot deel van het welzijnswerk. Na de (verlengde) consultatieperiode (januari-juni 2023), waarin wij veel waardevolle informatie hebben opgehaald bij de aanbieders, hebben wij de selectieleidraad opgesteld. Dit vormt de basis voor de nieuwe afspraken die wij gaan maken met een beperkt aantal (zorg)aanbieders. Wij hebben eind 2023 een samenwerkingsverband van aanbieders geselecteerd waarmee wij de dialoofase ingaan. Dit moet leiden tot een gunningsleidraad en uiteindelijk tot gunning van de opdracht.

- De gemeente Hengelo heeft de huishoudelijke ondersteuning in 2023 opnieuw aanbesteed, samen met een aantal andere Twentse gemeenten. Er zijn nieuwe contracten gesloten; wij zijn van 5 naar 9 aanbieders voor huishoudelijke ondersteuning gegaan. Met de aanbieders is afgesproken dat er wordt ingestoken op positieve gezondheid en reablement. Dat wil zeggen dat zij kijken wat inwoners zelf kunnen en wat hun sociale netwerk kan betekenen.
- Wij zijn in april 2023 begonnen met Powerfull Ageing als onderdeel van reablement, bedoeld voor inwoners die bij ons een Wmo-maatwerkvoorziening aanvragen (met name voor huishoudelijke ondersteuning). Met Powerful Ageing werken inwoners aan het behouden én verbeteren van uw fysieke zelfredzaamheid. Voor in huis, maar ook voor buiten de deur. In 2023 zijn er 114 intakes geweest, waarvan voor 62 inwoners Powerful Ageing geschikt is bevonden (in lijn met het verwachte percentage van 50%). Daarvan zijn 45 inwoners gestart met het programma.
- Het project Thuisgekookt heeft in 2023 meer inwoners bereikt en met Wijkkracht een plan gemaakt voor lokale implementatie van 'koken voor een buurgenoet' binnen het bestaande aanbod van de Hulpdienst Hengelo.
- De activiteit 'Aanmodderen is stoppen' is in 2023 vanuit het transformatieplan gestart. Met als doel jongeren niet langer dan nodig in de gespecialiseerde jeugdzorg te houden en uitstroom te vergroten. Eind 2023 waren er van de 82 geselecteerde casussen 29 zaken afgerond, 16 zaken in behandeling en 37 zaken nog op te starten (veelal regie zaken). Wij zien naast het inzetten van passende ondersteuning ook een positief financieel effect. De zorgkosten van de betreffende doelgroep dalen door het afschalen van maatwerk. Wel langzamer dan aanvankelijk gedacht. Een positief bij-effect is dat wij ouders nu al meenemen in de transformatiegedachte (cultuuromslag).
- Wij zijn samen met OZJT en de andere Twentse gemeenten ook gestart met de - verplichte - regionale inkoop van de jeugdhulp. Denk daarbij jeugdbescherming/ jeugdreclassering, jeugd GGZ en wonen en verblijf jeugd. In april 2023 zijn de inkoopstrategieën vastgesteld, waarin keuzes zijn beschreven voor sturingsinstrumenten per subtender (bijvoorbeeld inkoop en contractvorm). Daarna zijn de bestekken uitgewerkt, heeft er een tarievenonderzoek plaatsgevonden en is via marktconsultaties feedback opgehaald bij aanbieders. Om de kosten van de regionale inkoop per 2025 inzichtelijk te maken is tevens gewerkt aan een financiële impactanalyse (was – wordt). Daarop komen wij in de Zomernota 2024-2028 terug. De regionale inkoop staat niet los van de Hervormingsagenda jeugd, de Samenwerkingsagenda jeugdhulp en onze lokale verwerving van de basisondersteuning.
- In 2023 zijn de leidende principes uit de Regiovisie jeugdhulp Twente uitgewerkt in de inkoopstrategie (zie boven) en in de meerjarige Samenwerkingsagenda jeugdhulp. Deze hebben wij vastgesteld in november 2023. In de Samenwerkingsagenda is een prioritering aangebracht om de meest urgente problemen op korte termijn aan te pakken. Urgente doelen zijn o.a. het verminderen van de instroom in residentiele jeugdhulp (waaronder de Jeugdzorgplus) en het creëren van kleinschalige (woon)voorzieningen en het verbeteren van een geïntegreerd ambulante aanbod voor de meest complexe situaties.
- Gemeenten en zorgaanbieders zijn gaan samenwerken om de wachttijden voor jeugdhulp in Twente duurzaam op te lossen. Deze zogenaamde 'Aanpak wachttijden' wordt vanaf nu meegenomen in het uitwerken van de Samenwerkingsagenda.
- Het proces met betrekking tot het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen heeft in Twente vertraging opgelopen (en daarmee ook onze inzet vanuit het transformatieplan op het effectief gebruik maken van het gedwongen kader). Diverse partners bleken niet in staat vanaf september voldoende capaciteit beschikbaar te hebben om daadwerkelijk te starten met pilots. Het voornemen van de gemeente Hengelo om vanaf maart 2024 aan te haken als pilot gemeenten komt vooralsnog niet in gevaar.
- Veilig Thuis Twente (VTT) heeft sinds juni 2023 weer een werkvoorraad (na twee jaar werkvoorraadvrij gewerkt te hebben). Met middelen van Centrumgemeente Enschede is er een personele uitbreiding geweest tot en met december 2023. Ook zien wij dat VTT een deel van de casussen (na beoordeling op veiligheid) direct overdraagt richting de gemeenten en dat de regisseurs Jeugd en gezin zelf veiligheidsbeoordelingen doen. VTT heeft eind 2023 een kwantitatief onderzoek gedaan, waaruit een stijging van meldingen naar voren komt. Er volgt nader onderzoek om de structurele (financiële) effecten te kunnen berekenen.

- Wij hebben ons in 2023 ingezet voor meer woningen voor de doorstroom en uitstroom van inwoners uit de maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Dit doen wij door samenwerking met Welbions en corporaties in de regio middels het Transferpunt.
- In 2023 hebben wij in voorbereiding op de Wet versterking regie volkshuisvesting de opgave rondom wonen en huisvesting voor kwetsbare inwoners geïnventariseerd. Hengelo maakte deel uit van de koplopersregio, wat geresulteerd heeft in een Regionale Woonzorgvisie. In 2024 wordt dit vastgesteld en vertaald naar lokale opgaven (zie ook programma 8). Naast de huidige opgave uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025' wordt dit de basis voor het Programma Volkshuisvesting (in 2024).
In de prestatieafspraken die we in december 2023 met Welbions hebben vastgesteld hebben wij aandacht besteed aan kwetsbare doelgroepen.
- In juli 2023 zijn de Units 074 als gemengd wonen project opgeleverd, waarbij er 20 woningen beschikbaar zijn gekomen voor kwetsbare jongvolwassenen met een Toekomstplan. Wijkkracht is ingezet om voor alle bewoners van de Units om de sociale cohesie te versterken en hulpvragen vroegtijdig te signaleren.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

- Met de start van de transformatie en de verwerving van de basisondersteuning zijn wij in 2023 ook begonnen met het creëren van bewustwording over dat het anders moet in het sociaal domein. Bewustwording over wat inwoners zelf kunnen doen (goede zorg voor jezelf en zorgen voor elkaar), aangevuld door inzet van vrijwilligers (waar dat kan) en professionals (waar dat moet). Bewustwording ook over dat de gemeente niet (langer) alles oplost en vergoedt en over wat de kosten zijn van (aanvullende) basisondersteuning. Dat wij alleen dan ook op de langere termijn de ondersteuning kunnen blijven bieden voor mensen die dat echt nodig hebben. Vooralsnog zijn wij hiermee met name gestart bij onze partners en onszelf. Ter voorbereiding op en tijdens de gesprekken over de verwerving van de basisondersteuning bijvoorbeeld.

Wat zijn we blijven doen

Ondersteuning jeugd en kwetsbare gezinnen

- De gemeente Hengelo heeft ook in 2023 voor jeugd en gezinnen via een brede vraagverheldering problematiek geanalyseerd. En ze verwezen naar voorliggende mogelijkheden waar mogelijk en toegeleid naar maatwerkvoorzieningen waar nodig. Ook is er regie gevoerd bij complexe en/of onveilige opvoeden- en opgroeisituaties.
- Wij hebben geïnvesteerd in ketensamenwerking, zowel in de basisondersteuning, specialistische ondersteuning als ook in de veiligheidsketen. Om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen.
- Vanuit het Grip-team hielpen wij structureel ruim 30 gezinnen met complexe, meervoudige problemen via de wrap-aroundcare aanpak. Dit is een aanpak die gezinnen die in de problemen zijn helpt hun eigen doelen te realiseren en weer zelfredzaam te worden. Er zijn ook een aantal Wmo-gezinnen (zonder kinderen) op deze manier ondersteund.
- Na twee pilotsfases heeft de gemeente Hengelo afgesproken dat we er naar streven dat, met alle jongeren die in een jeugdhulpinstelling verblijven en die ouder zijn dan 16 jaar, een Toekomstplan wordt gemaakt. De inzet van een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor) is hiervan onderdeel. We zijn in 2023 begonnen met het verbreden van de aanpak naar alle kwetsbare jongvolwassenen. Met onze partners maken wij afspraken hierover en het wordt ingebracht in het traject rond de verwerving van de basisondersteuning.
- Wij zijn blijven inzetten op preventie en de aanpak van overlast van jeugd(groepen).
- Wij zijn het jongerenwerk van Skillz blijven financieren. Zij spreken de taal van de jongeren, stimuleren hun persoonlijke en sociale ontwikkeling, behartigen hun belangen en geven grenzen aan. Dat doen zij op school, op straat, online, individueel en via groepsactiviteiten en projecten.
- Daarnaast hebben wij aan Halt, Mediant, Tactus, Humanitas Twente subsidie verstrekt voor preventieactiviteiten zoals voorlichting op het onderwijs, spreekuren op het VO, deskundigheidsbevordering aan docenten, specifiek groepsaanbod voor kwetsbare jongeren en maatjesprojecten voor jongeren.
- In 2023 hebben 48 kinderen deelgenomen aan het project Samenspel, waar onder professionele begeleiding hun sociaal emotionele ontwikkeling wordt gestimuleerd. 20 jongeren hebben deelgenomen aan een traject via Tom's kickboksen om via agressieregulatie te werken aan hun hulpvraag.

- Wij zijn bijeenkomsten blijven organiseren met onze netwerkpartners voor jeugd (Stamtafel Jeugd). Op uitvoerend niveau zijn er zes jeugdtafels geweest waar ruim 50 jeugdprofessionals aan deelnemen. Het netwerk wordt gewaardeerd door betrokken partners (vanuit o.a. Welzijn, Jeugdhulp en Onderwijs). Bezien moet worden hoe dit netwerk in relatie tot het Transformatieplan Sociaal Domein in de toekomst verder vorm en inhoud kan krijgen.

Wmo, zorg en welzijn

- Ook in 2023 hebben de consultants en regisseurs Wmo gezorgd dat er zo snel mogelijk, zo licht mogelijk en zo dichtbij mogelijk een antwoord gevonden kon worden op de (hulp)vraag van inwoners.
- Wij hebben ondersteuning geboden aan jonge en volwassen mantelzorgers en vrijwilligers.
- Wij kopen in en subsidiëren Wmo-ondersteuning (en hulpmiddelen), lokaal en regionaal. Wij sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij het gewone leven.
- Daarbij blijven wij lokaal en regionaal investeren in onderzoek en toetsing van aanbieders om zorgfraude tegen te gaan. Waar mogelijk zetten wij in op het daadwerkelijk terugvorderen van niet of verkeerd bestede zorgmiddelen.
- Wij blijven vervoersoplossing bieden in de regio wanneer gebruik openbaar vervoer niet meer kan. Het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar dagbesteding, jeugdwetvervoer en leerlingenvervoer). Ook stimuleren wij onze inwoners gebruik te maken van diensten zoals 'Zelfstandig leren reizen met het OV' en 'Anwb-Automaatje'.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning (uitvoering 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025').
- Wij blijven lokaal en regionaal inzetten op een sluitende aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag, samen met onze ketenpartners.
- Wij zijn in 2023 de wijkcentra van Hengelo blijven subsidiëren. De stichtingsbesturen van de wijkcentra, de SWB en de gemeente hebben in 2023 ingezet op het verbeteren van de samenwerking. Daarbij hebben wij extra aandacht besteed aan de tijdelijke overname van het bestuur van Stichting De Tempel, het wijkcentrum van Groot Driene, door Stichting Wijkcentra Hengelo Noord. Dit zorgt ervoor dat de activiteiten in de Tempel gewoon door kunnen gaan en is er voor de gebruikers niets veranderd. In het najaar van 2023 hebben wij de start gemaakt met het verkennen van de mogelijkheden voor de langere termijn.

Werk, inkomen en schuldhulpverlening

- Vanuit de Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen hebben we de Participatiewet uitgevoerd voor de gemeenten Borne, Hengelo en Haaksbergen.
- Wij hebben inwoners van de gemeente Hengelo ondersteund bij het oplossen van hun financiële zorgen en/of problemen. Dit door de inzet van schuldhulpverlening vanuit BudgetAlert. Wij hanteerden hierbij een integrale aanpak en leverden maatwerk passend bij de situatie van de inwoners. Waar nodig hebben wij ze doorverwezen naar de Stadsbank voor het afhandelen van een schuldregeling en/of budgetbeheer rekening.
- De gemeente Hengelo kent verschillende regelingen om gezinnen en mensen in armoede te ondersteunen, waaronder het kindpakket. Wij hebben ons ook in 2023 ingezet om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen, zodat de doelgroep er ook maximaal gebruik van kan maken.
- Wij hebben ook het afgelopen jaar een collectieve zorgverzekering voor inwoners met een laag inkomen aangeboden.
- Wij hebben in de arbeidsmarktregio Twente vol ingezet op een Leven Lang Ontwikkelen (LLO). Samen met de belangrijkste partners zoals werkgeversorganisaties, vakbonden, onderwijsinstellingen en UWV hebben wij gewerkt aan actielijnen die voortkomen uit onze gezamenlijke Twentse visie op een LLO om in Twente een optimale leercultuur te creëren. Doel is iedereen in een snel veranderende arbeidsmarkt arbeidsfit te maken of te houden en werkgevers van goed gekwalificeerd personeel te voorzien.
- Wij zijn blijven samenwerken binnen het Werkplein Midden Twente, om mensen uit verschillende bestanden (deels) aan het werk te helpen. Wij volgden de landelijke ontwikkelingen voor de herinrichting van de arbeidsmarktinfrastructuur op de voet en namen actief deel aan de regionale ontwikkelingen richting een zogenoemd regionaal werkcentrum.
- Wij hebben workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten voor bijstandsgerechtigden ingekocht en uitgevoerd. De SWB is onze uitvoeringsorganisatie voor Wsw (Wet sociale werkvoorziening), Nieuw

beschut en re-integratie. Daarnaast is een deel van de begeleiding uitgevoerd door onze eigen arbeidsmarkt-, werk-, participatie-, en jobcoaches.

- Het Taalpunt Hengelo is in 2023 volop in bedrijf geweest. Samen met partners in de stad zijn verschillende programma's ingezet om lage basisvaardigheden te optimaliseren onder verschillende doelgroepen. Ook zijn lage basisvaardigheden bespreekbaar gemaakt bij werkgevers. Met verschillende programma's zijn mensen met lage basisvaardigheden ondersteund waardoor ze beter inzetbaar blijven op de arbeidsmarkt. Wij hebben onze infrastructuur benut waarin wij samenwerken met partners om lage basisvaardigheden te traceren en vervolgens te verhelpen.
- Via het ROZ hebben wij starters en zzp-ers geadviseerd en gefaciliteerd. De rol van het ROZ binnen de arbeidsmarkt is groot. Zo is het probleem van het vinden van personeel in deze krappe arbeidsmarkt soms een thema voor ondernemers die met problemen bij ROZ aankloppen. Maar elke zelfstandige ondernemer die bij ROZ aanklopt om te starten, of met financiële problemen, is zelf ook een potentiële kracht op de arbeidsmarkt. Daarnaast heeft het ROZ een belangrijke rol als adviseur voor Sociaal Impact Ondernemen, dat bijdraagt aan inclusiviteit.

Werken aan een inclusieve samenleving

- Ook in 2023 is Hengelo een regenbooggemeente geweest, waarmee we aandacht hebben gevraagd voor de positie van Lhbtqia+ personen (Lhbtqia+ staat voor lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse, queer, asexueel; de + staat voor andere variaties die niet vallen binnen de gebruikelijke definities van 'man' en 'vrouw' of niet heteroseksueel of cisgender zijn). Ook hebben wij actief meegewerkt aan de Coming Out Dag.
- Ook in 2023 hebben wij gezorgd dat nieuwkomers snel een plek binnen onze samenleving vinden. Dat doen wij door onder andere een brede intake, duale trajectenroutes en ondersteuning richting zelfredzaamheid en begeleiding gedurende het hele inburgeringstraject.
- Wij zijn, in samenwerking met belangenverenigingen (Stichting Gehandicaptenraad Hengelo en Bartimeus), blijven inzetten op het toegankelijker maken (openbare) ruimte en vastgoed. Onder andere door een actie in de binnenstad in de week van de toegankelijkheid. Daarnaast zijn in 2023 de gymzalen aan de Woolderesweg en Jan Prinsstraat, de sporthal Hasseler Es en het wijkcentrum Weidedorp toegankelijk gemaakt.

Wat heeft het gekost

Middels de 1e verzamelwijziging (zaak 3504059) is er een verfijning van informatie voor derden (IV3) in de Begroting 2023 aangebracht. Dit zorgt ervoor dat in onderstaande tabel soms geen primitief begrote bedragen worden weergegeven bij een taakveld maar wel bij de de gewijzigde Begroting. Voor de uitsplitsing hiervan verwijzen wij naar de eerder genoemde zaak.

6 Sociaal domein	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	831	21.118	21.246	128
Lasten	14.015	24.335	22.699	1.636
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-13.184	-3.217	-1.453	1.764
Baten	-	-	-	-
Lasten	6.345	8.984	9.128	-144
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-6.345	-8.984	-9.128	-144
Baten	39.644	43.352	44.369	1.017
Lasten	51.598	64.988	64.101	887
6.3 Inkomensregelingen	-11.954	-21.636	-19.732	1.904
Baten	-	-	-	-
Lasten	12.145	13.271	13.282	-11
6.4 WSW en beschut werk	-12.145	-13.271	-13.282	-11
Baten	83	1.193	1.346	153
Lasten	6.034	8.284	8.236	48
6.5 Arbeidsparticipatie	-5.951	-7.091	-6.890	201
Baten	-	17	21	4
Lasten	2.546	3.556	3.741	-185

6 Sociaal domein	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.546	-3.539	-3.720	-181
Baten	1.255	-	-	-
Lasten	27.628	-	-	-
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-26.373	-	-	-
Baten	-	985	1.003	18
Lasten	-	11.364	11.369	-5
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	-	-10.379	-10.366	13
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	10.916	10.446	470
6.71B Begeleiding (WMO)	-	-10.916	-10.446	470
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	2.393	2.418	-25
6.71C Dagbesteding (WMO)	-	-2.393	-2.418	-25
Baten	-	116	11	-105
Lasten	125	-	-	-
6.71D Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-125	116	11	-105
Baten	-	-	-	-
Lasten	28.665	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-28.665	-	-	-
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	3.917	4.349	-432
6.72A Jeugdhulp begeleiding	-	-3.917	-4.349	-432
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	5.659	5.538	121
6.72B Jeugdhulp behandeling	-	-5.659	-5.538	121
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	2.820	2.833	-13
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	-	-2.820	-2.833	-13
Baten	-	78	71	7
Lasten	487	1.456	1.543	-87
6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig	-487	-1.378	-1.472	-94
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	1.993	2.009	-16
6.73A Pleegzorg	-	-1.993	-2.009	16
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	1.207	1.176	31
6.73B Gezinsgericht	-	-1.207	-1.176	-31
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	5.384	6.273	-889
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	-	-5.384	-6.273	-889
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	6.779	6.735	44
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-	-6.779	-6.735	-
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	1.342	1.422	-80
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-1.342	-1.422	-80
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	645	600	45
6.74C Gesloten plaatsing	-	-645	-600	45
Baten	-	-	-	-
Lasten	947	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-947	-	-	-
Baten	850	2.500	3.234	734
Lasten	-	-	167	-167
6.81A Beschermd wonen (WMO)	850	2.500	3.067	567
Baten	-	-	13	13

6 Sociaal domein	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Lasten	-	997	994	3
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-997	-981	16
Baten	-	-	-	-
Lasten	3.795	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3.795	-	-	-
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	2.890	2.863	27
6.82A Jeugdbescherming	-	-2.890	-2.863	27
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	365	383	-18
6.82B Jeugdreclassering	-	-365	-383	-18
Saldo 6 Sociaal domein	-111.667	-114.186	-110.991	3.195

Financiële toelichting

Zoals wij bij doelstelling 6.2.5 al hebben toegelicht zien wij over het algemeen een stabiliserende trend in cliënten en indicaties voor Wmo en jeugd en een afname van de ingezette uren en dagdelen. Dit maakt dat wij het besparingspotentieel voor 2023 volledig hebben kunnen invullen. Bij Wmo hebben wij, door inzet vanuit het transformatieplan, de positieve financiële effecten hiervan in de Zomernota 2023-2027 al verwerkt. Ook voor Werk & Inkomen hebben wij in de Zomernota het besparingspotentieel voor 2023 geheel en voor 2024 gedeeltelijk kunnen invullen. Het besparingspotentieel voor Jeugd is voor 2023 incidenteel ingevuld. Zie bijlage 10.2.

Toch zien wij in vergelijking met voorgaande jaren de werkelijke uitgaven Wmo, jeugd en werk & inkomen stijgen. Zie hiervoor de factsheet in bijlage 10.2. Dit maakt nogmaals duidelijk dat wij ondanks de ingezette veranderingen niet overal invloed op hebben. De stijging van de uitgaven Wmo en Jeugd is grotendeels te verklaren door reguliere prijsindexatie en de verwerking van de uitkomst van het onderzoek reële tarieven Wmo en Jeugd in 2023. Daarnaast zien wij binnen jeugd de zwaarte van de indicaties toenemen (bijvoorbeeld voor wonen en verblijf) en zijn wij wettelijk verplicht de hulp te verlenen. Voor werk & inkomen wordt deze stijging veroorzaakt door een stijging van het wettelijk minimumloon, de conjuncturele effecten en extra inzet op loonkostensubsidie. Hiervoor worden wij gecompenseerd door stijging van het BUIG-budget (Bundeling Uitkeringen inkomensvoorzieningen Gemeenten).

Binnen dit programma zien wij voordelen ten opzichte van de 2e Beleidsrapportage 2023. Dit komt in veel gevallen door incidentele zaken waar wij weinig invloed op hebben. Bijvoorbeeld de regelingen voor vluchtelingen, energietoeslag en beschermd wonen.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 1.764.000 voordeel)

- Opvang van vluchtelingen: € 1.484.000 voordeel. Ook in 2023 hebben wij vluchtelingen opgevangen aan de Hazenweg en in de sloopwoningen aan de Nijverheid. Voor deze opvang ontvangen wij verschillende vergoedingen vanuit het Rijk en COA. In de 2e Beleidsrapportage 2023 hebben wij nog een laatste bijstelling van de inkomsten voorgesteld en hierop zien wij geen noemenswaardige afwijking. Wel hebben wij vanuit de compensatie Jetten een tegemoetkoming voor de energielasten ontvangen. Dit leidt tot een voordeel van € 87.000. Op basis van de uitgaven 2022 en de eerste maanden van 2023 hebben wij de lasten 2023 voor deze noodopvang zo goed mogelijk geprobeerd in te schatten. Deze inschatting blijft complex voor de noodopvang van vluchtelingen. Per saldo komen we uit op een voordeel van € 1,5 miljoen. Dit wordt grotendeels verklaard doordat wij een post onvoorzien van € 900.000 hebben begroot, waarop in 2023 geen aanspraak is gemaakt. De overige afwijkingen zien we bij inhuur personeel aan de Hazenweg (€ 200.000 voordeel) en bij de cateringkosten (voordeel € 300.000). Wij zullen deze werkelijke lasten 2023 weer gebruiken als input voor de actualisatie van de budgetten 2024. Wij stellen voor het voordeel van € 1,5 miljoen te storten in de reserve vluchtelingen, zie hiervoor het bestemmingsvoorstel.
- Uitvoering wet verplichte GGZ en aanpak personen verward gedrag: In 2023 is er gewerkt aan de doelen mentale gezondheid en vroegsignalering alcoholproblematiek binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). We hebben extra ingezet op preventieve activiteiten en deskundigheidsbevordering. Deze extra uitgaven hebben wij kunnen bekostigen uit de spuk GALA. Wij kijken altijd hoe we externe financieringsstromen zo optimaal mogelijk kunnen inzetten, hierdoor is een incidenteel voordeel ontstaan op onze eigen middelen. Ook voor 2024 kijken we naar mogelijkheden binnen de spuk GALA. Wij komen

hier in de Zomernota 2024-2028 op terug. Daarnaast is in de begroting rekening gehouden met kosten voor ICT-systemen en voor inzet van de GGD. Deze kosten zijn ten laste van andere taakvelden gebracht en leveren binnen dit taakveld dus een voordeel op. Beide ontwikkelingen zorgen voor een voordeel van € 124.000.

- Wijkwelzijn: De overschrijding op wijkwelzijn (€ 63.000) is hoofdzakelijk te verklaren door de kosten op onderhoud van de wijkwelzijnsgebouwen. De onderhoudskosten voor de gebouwen worden begroot over een periode van 10 jaar. Per jaar fluctueert dit bedrag, in 2023 is een relatief groot bedrag aan onderhoud uitgegeven.
- Sociaal werk in de wijk en preventie: Er zijn voordelen (totaal € 50.000) op het onderdeel sociaal werk in de wijk en preventie door onder meer een kleinere doelgroep voor de beleidsregel Toekomstplannen voor Jong Volwassenen dan vooraf ingeschat en een lager aantal plaatsingen BSO+. De beoogde uitbreiding van het aantal BSO+ plekken heeft daarnaast nog niet plaatsgevonden. Gezien het aantal plaatsingen lager is dan verwacht, wordt de behoefte aan uitbreiding van het aantal plekken nader bekeken.
- Sociale vernieuwing/wijkaanpak: In 2023 hebben wij minder subsidies uitgegeven aan onder andere buurtbonnen en overige subsidies. Er zijn minder aanvragen geweest, waardoor er een voordeel van € 52.000 is ontstaan.
- Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen (€ 144.000 nadeel)

- Uitvoeringkosten Wmo: Met het oog op de transformatie zijn er ontwikkelingen die betrekking hebben op de uitvoering van de Wmo. Vooruitlopend daarop wordt beschikbare formatieruimte niet ingevuld en wordt vervanging in verband met ziekte, bevallingsverlof etcetera door middel van inhuur ingevuld. Inhuur brengt meer kosten met zich mee dan medewerkers in dienst van de gemeente Hengelo waardoor er een overschrijding op de personeelskosten ontstaat (€ 223.000). Daarnaast huren wij, zoals ook vermeld in de Jaarstukken 2022, al sinds 2015 in om aanvragen Wmo binnen de wettelijk gestelde termijnen af te handelen. De bestaande formatie is onvoldoende om dit te realiseren.
- Centra jeugd en gezin (CJG): Er resteert € 66.000 van het budget CJG door lagere vaststelling van subsidies over 2022, door het na-ijleffect van corona is er minder inzet geweest dan verwacht. Daarnaast zijn er minder inhuurkosten geweest.

6.3 Inkomensregelingen (€ 1.904.000 voordeel)

- Bijstand: Het Hengelose BUIG budget (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) is in het 4e kwartaal 2023 naar boven bijgesteld (2022: € 32,4 miljoen, 2023: € 38,1 miljoen). Enerzijds is deze bijstelling te verklaren door een aanpassing in het Wettelijk Minimum Loon, verwachte conjunctuur en anderzijds ter compensatie voor de uitgaven loonkostensubsidie. In de begroting 2023 hebben wij voor de BUIG de nullijn gehanteerd, dit betekent dat wij verwachten voldoende inkomsten voor de uitgaven te ontvangen. In 2023 zijn onze werkelijke uitgaven per saldo € 696.000 lager dan de werkelijke inkomsten over 2023.
- Bijzondere bijstand Energieregeling: In 2023 hebben wij van het Rijk € 7,4 miljoen ontvangen om onze inwoners van een compensatie te kunnen voorzien. Er is, ondanks brede communicatie, veel minder dan verwacht een beroep op deze regeling gedaan. Inwoners kunnen nog tot en met 1 juli 2024 een aanvraag indienen over 2023. Wij gaan ervanuit dat wij in 2024 nog voor € 500.000 over 2023 gaan verstrekken. Per saldo leidt dit tot een voorlopig voordeel van € 700.000.
- Bijzondere bijstand toeslagen: In 2023 hebben we uitvoering gegeven aan de gevolgen van de kinderopvangtoeslagen affaire. Wij ontvangen hiervoor een vergoeding vanuit het Rijk per gedupeerde en per plan van aanpak en nazorg. Het aantal plannen van aanpak is aanzienlijk meer dan verwacht en hierdoor zijn ook onze inkomsten hoger dan verwacht. Dit leidt tot een voordeel van € 339.000. Daarnaast krijgen wij de kwijtscheldingen en de financiële compensatie één op één vergoed vanuit het Rijk. Dit leidt wel tot afwijkingen op baten en lasten, maar per saldo is dit budgettair neutraal.
- Overige regelingen bijzondere bijstand: Bij de algemene verstrekkingen bijzondere bijstand zien wij een stijging in de uitgaven t.o.v. 2022, maar ook dat onze terugvorderingen stijgen. Dit leidt per saldo tot een voordeel van € 50.000. De afgelopen jaren stegen daarnaast de uitgaven voor bewind. Met verschillende acties uit het Actieplan Bewind, naast steeds meer landelijke aandacht voor de schuldenproblematiek en de vroegsignalering van schulden, wordt nu resultaat bereikt. De kwaliteit van bewindvoering gaat omhoog en de uitgaven gaan omlaag. Bij de 2^e Beleidsrapportage 2023 hebben wij voorzichtig een voordeel van € 50.000 gemeld en uiteindelijk kunnen wij hier nog € 50.000 aan toe voegen. Tot slot zien wij op enkele

kleine posten bijzondere bijstand o.a. Bbz (Bijstandsbesluit zelfstandigen) ook nog kleine voordelen. In totaal is het voordeel € 167.000.

- Het ROZ verricht voor de gemeente Hengelo en onze opdrachtgevende gemeenten werkzaamheden in het kader van schuldhulpverlening, bedrijfsadvisering en startersadvisering aan ondernemers. Als gevolg van de Coronajaren hadden wij onder andere minder reguliere Bbz-aanvragen, wat leidt tot een nadeel op de reguliere begrote opbrengsten. Ondanks de licht stijgende trend die wij in 2023 zagen. Dit nadeel wordt grotendeels gecompenseerd door het doorlopende project TAO/TOZO (Tussentijds Aflossingsonderzoek). Voor een nadere analyse verwijzen wij naar programma 9, Reserve Tozo.
- Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 201.000 voordeel)

- Nieuw Beschut: Tot en met 2020 had de Stichting SWB Beschut een positief resultaat, mede dankzij een plaatsingsbonus vanuit het Rijk per gerealiseerde beschutte werkplek. In 2021 is deze bonus komen te vervallen, maar kon het negatieve resultaat opgevangen worden binnen eigen reserves. Vanaf 2022 lukt dit niet meer. Per 31-12-2023 is het eigen vermogen van de Stichting SWB Beschut negatief. Het eigen vermogen van de stichting mag aan het einde van het jaar niet negatief zijn, waardoor de deelnemende gemeenten een extra bijdrage moeten doen. Voor de gemeente Hengelo betekent dit een incidentele extra last van € 140.000. Vanaf 2024 ontvangen we vanuit het Rijk een extra compensatie waarbij wij verwachten dat de Stichting SWB beschut deze nadelige cijfers grotendeels op kan vangen.
- Inburgering: De nieuwe Wet Inburgering is per 1 januari 2022 ingegaan. Om uitvoering te geven aan deze nieuwe opdracht is er begin 2022 een meerjarenbegroting gemaakt. Voor 2023 zijn derde partijen gestart met de uitvoering, maar hebben zij nog niet het volledige budget geclaimd. Daarnaast hadden wij nog een incidentele post onvoorzien opgenomen waar geen aanspraak op gemaakt is. Dit leidt tot een voordeel van € 242.000.

Voor de Wet Inburgering ontvangen wij twee specifieke uitkeringen, een voor de onderwijsroute en algemene voor de inburgeringsvoorzieningen. Dit leidt tot afwijkingen op baten en lasten, maar is per saldo budgettair neutraal.

- Het ROZ heeft incidentele inkomsten voor een project Sociaal Impact Ondernemen en Platform Impact Oost ontvangen en daarvoor ook uitgaven gemaakt. Dit leidt tot incidentele afwijkingen op baten (€ 87.000) en lasten (€ 61.000), per saldo tot een voordeel van € 26.000.
- Het overige verschil is met name te verklaren door een voordeel aan loon- en inhuurkosten. Voor een nadere analyse verwijzen wij naar programma 9.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo) (€ 181.000 nadeel)

Bij de hulpmiddelen was er in de oude contracten sprake van een sterfhuisconstructie van 3 jaar. Die jaren zijn verstreken en alles wat nog viel onder de oude contracten is in 2023 omgezet naar de nieuwe contracten met bijbehorende tarieven. Dit heeft als gevolg dat de uitgaven voor hulpmiddelen zijn gestegen. De hoeveelheid uitstaande hulpmiddelen en inwoners die gebruik maken van hulpmiddelen is niet gestegen. Dit is al geruime tijd stabiel. Tijdens het opstellen van de 2e Beleidsrapportage 2023 hadden wij de verwachting dat deze hogere kosten weg zouden vallen tegen de naar verwachting lagere uitgaven voor woonvoorzieningen. Aan het eind van het jaar zijn er echter nog twee woonunits geplaatst voor inwoners met forse fysieke beperkingen. Deze woonunits zijn erg kostbaar en hebben daarmee geleid tot hogere uitgaven dan verwacht voor woonvoorzieningen.

6.71b Begeleiding (Wmo) (€ 470.000 voordeel)

- Regionaal is er onderzoek gedaan naar de huidige tarieven van het Twents Model Jeugd en Wmo 2015 met de vraag of deze reëel zijn. Uit dit onderzoek zijn aanbevelingen voor de tariefopbouw gekomen. Er is vooruitlopend op de besluitvorming hierover een voorlopige inschatting gemaakt van het financiële effect hiervan in de 2e Beleidsrapportage 2023. De aangepaste tarieven zijn met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 vastgesteld. De definitieve besluitvorming heeft op onderdelen geleid tot een aanpassing ten opzichte van de voorlopige inschatting. Dit heeft als gevolg dat er een voordeel is van € 555.000 op de ondersteuningsbehoefte individueel. Dit betreft een structurele bijstelling, hier komen wij in de Zomernota 2024-2028 op terug.
- Wij zien een toename bij de overlast veroorzakende inwoners en in de complexiteit van de casuïstiek. Dit heeft als consequentie dat er meer intensieve begeleiding ingezet moet worden. In eerste instantie intensief om de situatie te stabiliseren en daarna met minder uren per week om de situatie te controleren. Hierdoor hebben wij wat vaker ondersteuningsbehoefte 2 in moeten zetten. Dit zorgt voor een nadeel van € 122.000.

- Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

6.71d Overige maatwerkarrangementen Wmo (€ 105.000 nadeel)

Actualisatie van het debiteurensaldo 2023 en voorgaande jaren zorgt voor een incidenteel nadeel van € 105.000.

6.72a Jeugdhulp begeleiding (€ 432.000 nadeel)

De kosten voor inzet van begeleiding zijn gestegen. De zorgvraag wordt steeds complexer, waardoor er een ophoging van indicaties zowel in nieuwe als in de lopende casuïstiek plaatsvindt. Daarnaast worden de verblijfsproducten nog steeds aangevuld met ondersteuningsbehoeften (zie toelichting taakveld 6.73c).

6.72b Jeugdhulp behandeling (€ 121.000 voordeel)

- De definitieve besluitvorming over het regionale onderzoek naar de tarieven van het Twents Model Jeugd en Wmo 2015 zorgt voor behandeling tot een voordeel van € 195.000 (zie toelichting taakveld 6.71b).
- Het aantal cliënten binnen behandeling daalt, maar de zwaarte van de indicaties neemt toe. Daarnaast zijn er eind 2023 nog declaraties over 2022 ontvangen. Deze twee ontwikkelingen leiden tot een nadeel van € 74.000.

6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig (€ 94.000 nadeel)

In de begroting voor de pilot onderwijszorg (Jeugdhulpteam) zijn we uitgegaan van een gelijkmatige inzet van de projectleider tijdens de pilotperiode van 2,5 jaar. De pilot Jeugdhulpteam heeft een doorstart gemaakt in 2023, om deze reden is in 2023 meer inzet van de projectleider geweest. Dit zorgt voor een nadeel van € 59.000. Deze inzet wordt in de resterende pilotperiode afgebouwd, waardoor we over de gehele pilotperiode verwachten uit te komen met het budget.

6.73c Jeugdhulp met verblijf overig (€ 889.000 nadeel)

- Wonen en verblijf: In de 2e Beleidsrapportage 2023 hebben wij aangegeven dat de inzet van zware verblijfsplekken weer toeneemt. De kosten voor wonen & verblijf zijn dan ook verder gestegen, waardoor een nadeel van € 433.000 is ontstaan. De problematiek wordt steeds complexer, waardoor zorgaanbieders enkel nog akkoord gaan met opname in duurdere vormen van verblijf omdat anders de financiering voor de zorgaanbieders anders niet toereikend is.
- Weinig voorkomend hoog specialistisch (WVHS): Verder zien we dat de cliënten langer binnen de WVHS voorzieningen blijven omdat er onvoldoende uitstroombmogelijkheden beschikbaar zijn. Daarnaast zijn er eind 2023 nog declaraties over 2022 ontvangen. Deze twee ontwikkelingen leiden tot een nadeel van € 477.000.
Beide ontwikkelingen zijn naar verwachting structureel van aard, hier komen wij in de Zomernota 2024-2028 op terug.

6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/ggz-verblijf (€ 80.000 nadeel)

- Landelijk transitiearrangement (LTA): Waar wij eerder (met name in 2022) een afname zagen in het aantal cliënten met een LTA zien wij in 2023 weer een toename. Dit is een erg kostbare vorm van zorg, waarbij wij geen invloed hebben op de instroom. Dit leidt tot een nadeel van € 266.000.
- Crisiszorg & spoedhulp: Daarentegen hebben we dit jaar ongeveer € 186.000 minder uitgegeven aan crisis- en spoedzorg. Het aantal cliënten met deze vorm van ondersteuning is in 2023 afgenomen.

6.81a Beschermd wonen (Wmo) (€ 567.000 voordeel)

We hebben meer geld ontvangen van de centrumgemeente Enschede voor Beschermd Wonen. De rijksmiddelen die zij heeft ontvangen voor deze taak maar niet volledig heeft kunnen inzetten vloeien terug naar de gemeenten. We hadden in de 2e Beleidsrapportage 2023 rekening gehouden met een bate van € 2,5 miljoen. Eind 2023 blijkt de werkelijke teruggave € 3,2 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door een tekort aan plekken Beschermd Wonen, mede ontstaan door een na-ijleffect van de openstelling Wet Langdurige zorg in 2021. Er is recent gestart met een regionale aanpak van de wachtlijsten en er is een innovatiebudget opengesteld in 2023. Van dit budget is minimaal gebruikt gemaakt en deze middelen vloeien terug naar de regiogemeenten. Hier tegenover staat ook een nadeel op dit taakveld, dit betreffende de verblijfskosten van de cliënten die op basis van de pilot LVB (Licht Verstandelijk Beperkten) in 2023 nog zijn gemaakt (€ 163.000). Deze pilot is in 2023 gestopt, omdat er geen aanbieders zijn.

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Bruggink, Luttkholt en Freriksen

Aanspreekpunt ambtelijk

J-P. Boutkan, J. Logtenberg en K. Webbink

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

Volksgezondheid

Het ministerie van VWS, de VNG, Zorgverzekeraars Nederland en GGD GHOR Nederland hebben op 3 februari 2023 het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) ondertekend. In dit akkoord is afgesproken hoe preventief gezondheidsbeleid kan worden versterkt en duurzaam kan worden geborgd. Het GALA heeft tot doel gemeenten een steviger basis te geven om integraal preventief gezondheidsbeleid te kunnen voeren. Zodat wij in 2040 een gezonde generatie bereiken, met weerbare en gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Het GALA helpt ons dus om invulling te geven aan het versterken van de sociale basis zoals verwoord in het transformatieplan.

Voor de uitvoering van de afspraken uit het GALA is voor 2023 circa € 1,35 miljoen beschikbaar voor de gemeente Hengelo via een Brede Specifieke Uitkering (Brede - SPUK). Deze Brede SPUK is in de plaats gekomen van specifieke uitkeringen voor uitvoering van het Lokaal Preventie akkoord, Gezond in de Stad (GIDS), Kansrijke Start en het Lokaal Sportakkoord en dergelijke. Bij het opstellen van de Begroting 2023 wisten wij dit nog niet en hadden wij deels middelen hiervoor beschikbaar gesteld. Deze eigen middelen voor 2023 hebben wij bij nader inzien dus niet nodig gehad en hebben wij in de Tweede Beleidsrapportage 2023 laten vrijvallen.

Klimaatadaptatie

In 2023 hebben we op vele manieren gewerkt aan het klimaatbestendiger maken van onze gemeente. Zowel bij herinrichtingsprojecten als planologische ontwikkelingen maakt klimaatadaptatie een vast onderdeel uit van de inrichting en beoordeling. Door (bovengrondse) waterberging en infiltratievoorzieningen, die zo veel mogelijk samen met onstenen en vergroenen worden uitgevoerd, zijn grote stappen gemaakt om onze fysieke leefomgeving leefbaarder en weerbaarder te maken. Hiervoor werken wij graag samen met onze regiopartners en inwoners. Met het Twents Waternet, een samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel, hebben we onder andere gewerkt aan publiekscommunicatie, kennisdeling en projecten.

Duurzaamheid

In het afgelopen jaar zijn flinke stappen gezet op het gebied van duurzaamheid: Beleidsmatig met bijvoorbeeld het Warmteprogramma en het programma Duurzaam Hengelo 2050. Maar ook in de uitvoering, met de inzet van de FIXbrigade in samenwerking met de energiecoöperatie Energie van Hengelo en voorbereidingen voor de realisatie van het zonneveld Boeldershoek.

Vanuit het Rijk kwamen uitkeringen en subsidies beschikbaar voor zowel de uitvoering van maatregelen, als ook voor de uitbreiding van formatie voor de uitvoering van het Klimaatakkoord.

Relevante beleidsnota's

- *Samen kom je verder*, plan van aanpak GALA 2023-2027
- Beleidsplan Dementie vriendelijke gemeente, 2023-2027
- *Gezondheid op de agenda*, meerjarenplan gezondheid gemeente Hengelo (2019)
- *Een gezonde toekomst*, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente (GGD, 2019)
- [Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025](#)
- [Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo \(2022\)](#)
- [Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid veur oale grond 2.0](#) (2018)
- [Regionale bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo](#) (2018)
- [Beleidsregels PFAS regiogemeenten Twente](#) (2020)
- [Twente bodemkwaliteitskaart PFAS](#) (2020)
- *Visie Bodem en Ondergrond Hengelo* (2021)

- [Keuzescenario Afvalloos Hengelo](#) (2015)
- [Landelijk Afval Plan 3 2017-2029](#)
- Slimmer omgaan met grondstoffen
- Nota geluid, herziening 2015
- [VTH Beleid Twente en de Nadere uitwerking VTH beleid Twente](#)(2019)
- Programma Water en Riolering 2023-2027
- Samenwerkingsovereenkomst Klimaat Actieve Stad 2023
- [Klimaatadaptatiestrategie Hengelo](#) (2022)
- [Warmteprogramma](#)
- [Duurzaam Hengelo, koers richting 2050](#)
- [Omgevingsprogramma Nieuwe Energie Hengelo](#) 2021-2030

Verbonden partijen

SamenTwente

SamenTwente is een GR voor de organisaties GGD (Gemeentelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente, Samen14 en Twentse Koers.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen met de 14 Twentse gemeenten en de ketenpartners zet SamenTwente zich in voor gezonde, veilige en vitale inwoners van Twente.

Recreatieschap Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu

Recreatieschap Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Twence

Twence is afvalwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

GR Omgevingsdienst Twente (ODT)

De ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en - meldingen en adviseert op milieuaspecten, zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten.

Enexis

Enexis is de netbeheerder van gas- en elektriciteitsnetten in diverse gemeenten in Nederland waaronder in Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Warmtenetwerk Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Firan (voorheen Alliander DGO) mede eigenaar van de backbone van het warmtenetwerk.

Warmtebedrijf Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Ennatuurlijk mede eigenaar van de distributienetten van het warmtenet in Hengelo. Het warmtebedrijf verzorgt de levering van warmte aan klanten zoals woningen en bedrijven.

Overige organisaties waarmee we samenwerken

Waterschap Vechtstromen

Het waterschap zet zich in voor schoon, veilig en voldoende water. Waterschap Vechtstromen wil een aantrekkelijke

leefomgeving creëren voor mensen, planten en dieren. Om dit te bereiken werken wij dagelijks aan voldoende water, schoon water, veiligheid en zuiveren we het afvalwater van ongeveer 800.000 inwoners en bedrijven.

Twents waternet

Het Twents waternet is een professioneel netwerk van 14 Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen. Samen zorgen we ervoor dat afvalwater op een slimme manier wordt verwerkt. Onze overtuiging is dan ook 'samen slimmer met water'. Belangrijke aandachtspunten binnen deze samenwerking zijn kostenbeheersing, bijdragen aan een prettige leefomgeving en innovatie op het gebied van afvalwater.

Wat hebben we bereikt

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

7.1.1 In 2024 verbruiken huishoudens en organisaties minder (fossiele en niet-fossiele) energie

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Elektriciteitsgebruik gebouwde omgeving in Hengelo (kWh = x 1.000.000)	357,5	337,5 (*)	n.n.b
Gasverbruik gebouwde omgeving in Hengelo (m ³ = x 1.000.000)	188,8	208 (*)	n.n.b.
Energiegebruik gebouwde omgeving in Hengelo per inwoner (GJ)	34,55	35,4 (*)	n.n.b.

7.1.2 In 2024 wekken huishoudens en organisaties meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Totaal bekende hoeveelheid opgewekte hernieuwbare warmte in Hengelo (TJ) ¹	n.n.b. ²	(**) ³	n.n.b.
Totaal hoeveelheid opgewekte hernieuwbare elektriciteit in Hengelo (TJ)	n.n.b.	78 Gwh (***) ⁴	n.n.b.
Aantal woningen in Hengelo met een gasaansluiting (aantal)	36.632	(**)	n.n.b.

1 Opgewekte hernieuwbare warmte = warmte die niet direct wordt opgewekt uit verbranding van fossiele bronnen.

2 nnb: er zijn over dit jaar nog geen gegevens beschikbaar

3 Voor hernieuwbare warmte is nog geen vastgesteld beleid met bijbehorende streefwaarden

4 (***) Doelstelling vastgesteld in Programma Nieuwe Energie 2018-2021 (zonder volledige toerekening Twence)

Volgende doelstelling is 156 GWh in 2030

7.1.3 In 2024 is er minder afval en worden grondstoffen meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid fijn restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	66	65	65
Aantal kg restafval per inwoner delen door aantal kg afval grondstoffen (zoals GFT, PMD, glas, textiel OPK). ¹	0,78		77,0%
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid grof restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	21	10	21
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid afgekeurd PMD afval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	30	20	31

1 scheidingspercentage gebaseerd op de totale hoeveelheid (grof en fijn)restafval ten opzichte van alle ingezamelde stromen (rest wordt apart ingezameld voor hergebruik)

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

7.2.1 In 2024 heeft Hengelo meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Toename van capaciteit voor het bergen van water in Hengelo (m ³).	2.700	1.935	2.070

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 In 2024 hebben Hengeloërs een gezondere levensstijl

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023 ¹
Percentage Hengeloërs ouder dan 19 jaar met een Body Mass Index (BMI) tot 25,0 kg/m ² (%)	51% (2020)	50%	51%(2020)
Percentage Hengelose jeugd dat nooit heeft gerookt (geen trekjes, hele sigaret of meer) (%)	87% (2021)	88%	87% (2021)
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit hard drugs heeft gebruikt (*) ²	2,0% (2021)	2,0%	2,0% (2021)
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit lachgas heeft gebruikt (*)	4,0% (2021)	4,0%	4,0% (2021)
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit softdrugs heeft gebruikt (*)	7,0% (2021)	6,4%	7,0% (2021)

1 Wat betreft de indicatoren bij deze doelstelling maken wij gebruik van de GGD-monitor. Deze wordt slechts een keer per vier jaar afgenomen. De meeste recente cijfers dateren van 2020 en 2021.

2 (*) Beleidsindicator is aangepast in lijn met de GGD Jeugd monitor.

7.3.2 In 2024 is het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) kleiner geworden

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Het rapportcijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,6	7,7	7,6
Het rapportcijfer dat laagopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,1	7,7	7,5

Wat hebben we daarvoor gedaan

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

- De raad stelde de visie *Duurzaam Hengelo, koers richting 2050 vast*. Aan de hand van een zestal thema's zetten we hierin de koers uit voor de duurzame ontwikkeling van Hengelo voor de korte en langere termijn.
- Op basis van de visie *Duurzaam Hengelo, koers richting 2050* stelden we het *Programma Duurzaam Hengelo 2050* op en het bijbehorende bestedingsplan. In het programma werkten we de ambities zoals beschreven in de visie uit in concrete doelstellingen, activiteiten en indicatoren.
- We hebben de raad meerdere keren geïnformeerd in sessies over de RES, wind, warmte en energievoorziening.
- Op basis van het vastgestelde *Omgevingsprogramma Nieuwe Energie 2021-2030*, werkten we aan de realisatie van zon- en windprojecten. De zonneprojecten worden in delen uitgegeven voor realisatie.
- We zijn gestart met de realisatie van het zonneveld Boeldershoek op eigen gronden. Daarvoor heeft de raad wensen en bedenkingen aangegeven en een voorbereidingskrediet vastgesteld. Uitgangspunt is het veld te realiseren en te exploiteren op basis van 100% lokaal eigendom. Tegelijkertijd wordt er op de aangrenzende gronden een zonneveld gerealiseerd door een ontwikkelaar in samenwerking met de lokale energiecoöperatie Energie van Hengelo.
- Hengelo neemt deel aan de pilot Duurzaamheidsroute A35, een project om langs de A35 en A1, de gronden van het Rijk, decentrale overheden en gronden van derden te benutten voor duurzame elektriciteitsopwekking met zonnepanelen. Na de eerdere verkenningsfasen werken de partners samen in de planfase aan concrete ontwerpvoorstellen.
- Samen met Borne en Hof van Twente onderzoeken we de effecten van windturbines op de omgeving en het milieu.
- De raad stelde het *Warmteprogramma* vast. Het *Warmteprogramma* beschrijft wanneer we starten met de Wijkuitvoeringsplannen om wijken van het aardgas af te halen en welke alternatieven voor aardgas dan in aanmerking komen. In vervolg hierop werken we de kaders voor de Wijkuitvoeringsplannen nader uit voor vaststelling begin 2024.
- Door de stijgende energietarieven hebben inwoners met een smalle beurs steeds meer moeite om hun energierekening te betalen. We stelden een uitvoeringsregeling op voor de door het Rijk beschikbare gestelde compensatiemiddelen. Daarnaast werkten we samen met gemeente Enschede en Almelo aan een aanpak om energiearmoede tegen te gaan.
- We stelden het *Stimuleringsplan energie besparen* op. Hierin staan concrete acties en maatregelen, waarmee we actief inwoners informeren, adviseren en stimuleren op het gebied van energiebesparing. In aansluiting daarop hebben we de *Doe-het-zelf subsidieregeling Hengelo 2023-2026* opgesteld;

- We werkten samen met de energiecoöperatie Energie van Hengelo aan de ontwikkeling van de coöperatie. Onderdeel hiervan is de inzet van de energiecoaches, die onafhankelijk verduurzamingsadvies geven bij de mensen thuis. Daarnaast zet Energie van Hengelo de FIXbrigade in, een klussendienst die bij inwoners thuis energiebesparende maatregelen uitvoert.
- In 2023 rolden we laadvoorzieningen voor elektrische auto's verder uit. In totaal zijn er zo'n 160 openbare laadvoorzieningen (veelal met dubbele aansluiting). Daarnaast is voor nog eens 60 laadlocaties een verkeersbesluit genomen. Alle laadplekken zijn opgenomen in een gemeente dekkende laadplankaart.
- We organiseerden een goed bezochte duurzaamheidsmarkt en diverse voorlichtingsbijeenkomsten voor inwoners en ondernemers.
- Het Rijk stelde veel financiële middelen beschikbaar. We ontvingen de CDOKE middelen voor de compensatie van de uitvoeringslasten van het klimaatakkoord. Uit het Nationaal Isolatie Programma ontvingen we middelen voor de Lokale Aanpak Isolatie (LAI) voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen bij inwoners.

7.1.3 In 2023 is er minder afval en worden grondstoffen meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

- De hoeveelheid fijn restafval is in 2023 wederom gedaald naar gemiddeld 65 kg/inwoner. Een zorgelijk punt blijft de kwaliteit van het met verzamelcontainers voor ingezameld PMD (plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons). Dit materiaal is opnieuw vrijwel volledig afgekeurd. Inmiddels is op voorstel van de Raadswerkgroep afval besloten om PMD en OPK (oud papier en karton) vanaf 1 september 2024 niet langer met bovengrondse verzamelcontainers in te zamelen. Hoogbouw huishoudens kunnen hun PMD met verzamelzakken eenmaal per week aanbieden.
- Twente Milieu en Het Goed gingen in 2023 bezig met de uitwerking van een businesscase voor een circulair ambachtscentrum op het milieupark aan de Wegtersweg. Hier kunnen materialen en producten op een duurzame wijze worden gerepareerd, opgeknapt en hergebruikt.
- We hebben in 2023 de biobox ingevoerd. Met de biobox stellen we hoogbouw huishoudens in staat om hun etensresten gescheiden aan te bieden.
- In 2023 vergrootten we de service op het milieupark en huis-aan-huis. Inwoners kunnen A-en B-hout, matrassen en autobanden vanaf 1 januari gratis inleveren op het milieupark. Ook vervallen de voorrijkosten voor de eerste keerophalen van grof vuil aan huis.

7.2.1 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

- In oktober 2023 heeft de gemeente het Programma Water en Riolering 2023-2027 vastgesteld. Dit programma vervangt het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 en sluit aan bij de Omgevingswet. Het programma zorgt voor duidelijk en uniforme beleidsuitgangspunten en een gedegen uitvoeringsagenda voor water, riolering en klimaatadaptatie.
- De Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie is vastgesteld door het college. In deze uitvoeringsagenda staan de maatregelen die we de komende jaren willen uitvoeren richting een klimaatbestendig Hengelo in 2050. Zo is er aan een ingenieursbureau opdracht verleend om diverse meekoppelkansen van klimaatadaptatie bij geplande uitvoeringswerkzaamheden in de fysieke leefomgeving in beeld te brengen. Wij doen dit om tegen relatief lage maatschappelijke kosten, klimaatadaptatie mee te nemen in de uitvoering; kansen pakken waar dat mogelijk is.
- In juni hebben de gemeente en het waterschap Vechtstromen een nieuwe samenwerkingsovereenkomst voor de Hengelose beken ondertekend. Deze Wateragenda vormt de basis voor het continueren van de samenwerking om Hengelo waterrobuust en klimaatbestendig te maken en gelijktijdig de leefomgeving kwalitatief te verbeteren.
- We zijn verder gegaan met het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van Hengelo, waaronder een deel van de binnenstad. Zo zijn de werkzaamheden aan het Marktplein afgerond, waarmee de leefbaarheid in de binnenstad is verbeterd. Ook zijn wij gestart met de uitvoering van het Wetplein; een project waarbij klimaatadaptatie hand in hand gaat met het waterbergend vermogen van de stad.
- Samen met wooncorporatie Welbions hebben wij de Bloemenbuurt klimaatbestendig en waterrobuust ingericht. Bij renovatie van de woningvoorraad is ook de buitenruimte aangepast. In de wijk is gescheiden stelsel aangelegd, is de verstening aangepakt en zijn diverse robuuste wadi's gerealiseerd met mogelijkheden voor verblijf. De sociale cohesie binnen de wijk is, samen met de aanpak van wateroverlast en droogteproblematiek, daarmee verbeterd. Daarnaast werken wij met Welbions op diverse terreinen samen om de wateroverlast, droogteproblematiek en hitte-eilanden aan te pakken. Enkele sprekende voorbeelden hiervan zijn de voorbereidingen rondom de Mariastraat, de Theresiastraat en Sterrenbuurt.

- De Elsbeek tot aan de Paul Krugerstraat is opnieuw ingericht waardoor ook meer berging voor water in het profiel van de beek is ontstaan. Dit project was een samenwerking tussen gemeente, Waterschap Vechtstromen en Welbions. Aanwonenden zijn nauw betrokken geweest binnen het proces. Ook is een begin gemaakt met het ontwerp voor de herinrichting van de Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de Wemenstraat.
- Het gebied langs de Elsbeek tussen de Koekoeksweg en de Oude Molenweg is opnieuw ingericht met meer ruimte voor de beek (waterberging), veel groen en een wandelpad langs de beek. De Elsbeek tussen de Oude Molenweg en de zandvang aan de Wemenstraat is opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark. De Berflobeek achter de Marskant is opnieuw ingericht en krijgt meer ruimte. De beek gaat integraal onderdeel uitmaken van de nieuwe woonlocatie Marskant.
- Er zijn diverse riolerings-, drainage- en reliningwerkzaamheden uitgevoerd (o.a. Anthoniusstraat en Bergweg). Ook is er ruim 2.000 m³ extra waterberging gerealiseerd in 2023 (o.a. Seahorse, Bloemenbuurt, Wetplein, Bataafse Kamp Noord, Brouwerijterrein, Dijkers, Anthoniusstraat).
- Het vuilwatertransportriool tussen de Oldenzaalsestraat en de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap Vechtstromen is gefaseerd gereïnd. Bij relinen wordt een kunststofcoating in de rioolbuizen aangebracht.
- Eind 2023 zijn wij gestart met een regionale werkplaats voor klimaatadaptatie om de regionale slagkracht te versterken en lokaal benefit te trekken uit deze samenwerking.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

- In 2023 heeft de gemeente Hengelo een plan van aanpak gemaakt voor de uitvoering van preventief, integraal gezondheidsbeleid voor de komende vier jaren (Plan van Aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord 2024-2028, 'Samen kom je verder'). De veranderingen die wij hebben beschreven in het 'Transformatieplan, voor een toekomstbestendig sociaal domein voor Hengelo' vormen de basis voor dit plan van aanpak. Met als uitgangspunten normaliseren, preventie en een wijkgerichte aanpak.
- Het bevorderen van een gezonde leefstijl is integraal en meerjarig opgepakt met partners vanuit sport, gezondheid, onderwijs, GGD Twente, welzijn ed. Programma's zoals JOGG (Jongeren op gezond gewicht), de GLI (Gecombineerde leefstijl interventie), Gezonde Sportomgeving en de Gezonde School Aanpak zijn in 2023 verder geïntensiveerd en versterkt. Denk daarbij aan:
 - * De 4 HAVO leerlingen van de scholengemeenschap De Grundel – de Adviseurs van de Toekomst - hebben ons in 2023 geadviseerd over gezonde voeding.
 - * Wij hebben door middel van de gezonde schoolaanpak ingezet op de mentale gezondheid van jongeren in Hengelo. Er zijn diverse weerbaarheidsprojecten uitgevoerd, zoals het project Samenbloeien in diverse klassen in het VO. In dit project zetten jongerenwerkers en medewerkers van Halt zich samen in voor kwetsbare jongeren, zodat zij veerkrachtiger worden en zich weerbaarder voelen in moeilijke situaties. Om de mentale gezondheid van onze inwoners te verbeteren zetten wij daarop in vanuit ons plan van aanpak GALA, de LEA (beide lokaal) en vanuit het Regioplan Twente van de Twentse Koers.
 - * Wij hebben vanuit de middelen van GALA SPUK de uren van de JOGG regisseur kunnen uitbreiden. De JOGG aanpak zetten wij met voorrang in op PO scholen in kwetsbare wijken en buurten en VMBO scholen.
- In 2023 is de gemeente Hengelo gestart met de aanpak voor valpreventie. Daarin werken wij nauw samen met allerlei partners uit de zorg, Wijkkracht en bewoners. Dit doen we niet alleen op lokaal niveau, maar ook in regionaal verband (Twentse Koers). Een voorbeeld hiervan is de pilot Powerfull Ageing, waarmee wij in 2023 zijn gestart als onderdeel van het transformatieplan. Zie paragraaf 5.2.6, doelstelling 6.2.5.
- Het werken met het concept positieve gezondheid is gestart. Dit is een brede kijk op gezondheid, waarbij het accent niet ligt op ziekte, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Samen met partners hebben medewerkers van de gemeente Hengelo hierin scholing gevolgd.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

- In 2023 zijn wij blijven inzetten op meer kansengelijkheid in gezondheid met nadruk op een aanpak aan het begin van de levensloop (Kansrijke Start en Nu niet Zwanger) en met extra aandacht voor achterliggende problematiek. Dit is een onderdeel van versterken van de sociale basis en het leggen van de nadruk op selectieve preventie, zoals dat is verwoord in het Transformatieplan.
- In 2023 hebben wij de Gezonde Wijkaanpak verder geïntensiveerd in de wijken Klein Driene en Slangenbeek en uitgebouwd naar de wijken Berflo Es en Hengelose Es. De Gezonde Wijkaanpak is een bewezen aanpak,

waarin wij samen in een buurt of wijk werken aan gezonde inwoners in een gezonde omgeving. Wij hebben in beeld gebracht wat er al is in de wijken en initiatieven ondersteund en gefaciliteerd. Soepbuurtje in de wijk Klein Driene is zo'n initiatief. Op Montessori 't Annink in de Noork komen ouders, kinderen en inwoners samen om soep te eten. Een gezond initiatief dat mensen sterker maakt en zorgt voor verbinding in de buurt. Voor inwoners die het nodig hebben, bijvoorbeeld omdat ze eenzaam zijn, in armoede leven of een klein sociaal netwerk hebben.

- Op initiatief van huisartsen in Hengelo is, in navolging van de samenwerking in de huisartsenpraktijk in Slangenbeek, het project SamSam uitgevoerd. Daarmee stimuleren wij de samenwerking tussen huisartsen en de gemeente, zodat inwoners met een vermoeden van psychosociale- of financiële problematiek sneller en op een laagdrempelige manier doorverwezen kunnen worden naar voorliggende voorzieningen (zoals de Wijkhuizen, vrijwilligerswerk, wandelgroepen, BijMozart, Skillz Jongerenwerk en het ontwikkelplein van de bibliotheek). In 2023 waren er ruim 200 doorverwijzigen. Op deze manier kunnen wij medicalisering en hoge zorgkosten en druk op de huisartsenzorg voorkomen. Alle huisartsen doen mee in het project SamSam.
- Samen met de veertien Twentse gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis, GGD Twente en de provincie Overijssel hebben wij ingezet op het bevorderen van de samenwerking op het snijvlak van zorg, welzijn en wonen met het oog op het realiseren van de juiste zorg op de juiste plek voor de inwoners van Twente (Twentse Koers). Ook het verminderen van gezondheidsverschillen tussen inwoners van Twente is hierbij een doel. In 2023 hebben wij meegewerkt aan de totstandkoming van het regiobeeld en het regioplan, bedoeld om urgente problematieken integraal op te pakken en daarin breed met elkaar samen te werken. Wij hebben de gemeenteraad hierover meermaals geïnformeerd.

Wat zijn we blijven doen

Volksgezondheid

- De gemeente Hengelo heeft de GGD Twente gefinancierd voor publieke gezondheidszorg en uitvoering van het basistakenpakket Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Hier hebben zij in 2023 onder andere kortdurende pedagogische begeleiding en voorlichtingsactiviteiten (LOES) voor uitgevoerd.
- Wij zijn blijven inzetten op het verminderen van gezondheidsachterstanden met meerjarige, integrale programma's gezondheidsachterstanden, Kansrijke Start, gezonde leefomgeving, sociale basis, welzijn op recept en Lokale en regionale preventie in het kader van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).
- Wij hebben ingezet op de aanpak van middelengebruik, samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Die aanpak is zowel repressief als preventief.
- De gemeente Hengelo is blijven werken volgens een brede, gebiedsgerichte en positieve benadering van gezondheid met daarbij als belangrijke uitgangspunten de basis op orde, aandacht voor onderliggende problematieken en inwoners als startpunt.
- Wij zijn blijven werken aan het thema gezonde leefomgeving en zoeken daarbij voor uitvoering naar koppelkansen in het fysieke domein.
- Wij hebben gewerkt aan een meer toekomstbestendige zorg voor thuiswonende ouderen (waaronder update stedelijk programma dementie).

Afval

- Inzamelen van afval en grondstoffen, huis-aan-huis en met verzamelcontainers
- Verwerken van afval en grondstoffen
- Exploiteren van het milieupark
- Inwoners bewust maken van het belang van goed afval scheiden: afval is grondstof
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders
- Afvalstoffenheffing ontvangen
- Oog houden voor kwetsbaren en hulpbehoevenden in de samenleving
- Coulant omgaan met aanvragen voor een zorgcontainer of tegemoetkoming in de kosten bij veel medisch afval

Duurzaamheid

- De subsidieregeling voor groendaken hebben we gecontinueerd.

Wat heeft het gekost

7 Volksgezondheid en milieu	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	-	633	667	34
Lasten	3.233	3.917	3.963	-46
7.1 Volksgezondheid	-3.233	-3.284	-3.296	-12
Baten	10.829	11.011	11.378	367
Lasten	8.483	8.660	9.073	-413
7.2 Riolering	2.346	2.351	2.305	-46
Baten	11.407	11.412	11.452	40
Lasten	9.539	9.546	9.295	251
7.3 Afval	1.868	1.866	2.157	291
Baten	407	3.084	2.223	-861
Lasten	3.274	6.460	5.483	977
7.4 Milieubeheer	-2.867	-3.376	-3.260	116
Baten	563	563	598	35
Lasten	763	832	785	47
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-200	-269	-187	82
Saldo 7 Volksgezondheid en milieu	-2.086	-2.712	-2.281	431

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 12.000 nadeel)

Dit taakveld kent geen noemenswaardige afwijkingen.

7.2 Riolering (€ 46.000 nadeel)

Het taakveld Riolering en de lasten van kwijtschelding riolering vormen samen met de voorziening Riolering een gesloten circuit. Dit betekent dat eventuele saldi ten laste of ten gunste komen van de voorziening Riolering. Het nadelig verschil van € 46.000 ontstaat doordat het resultaat op kwijtschelding (zie programma 6) wordt meegenomen in het taakveld Riolering.

Wij hebben op dit taakveld lagere kosten van uitbestede werkzaamheden (€ 167.000). In verband met de vertraagde vaststelling van het Programma Water en Riolering zijn een aantal (nieuwe) budgetten niet aangewend. De inkomsten op dit taakveld zijn hoger dan verwacht met name door aanvullende ontvangsten uit voorgaande jaren (€ 374.000). Overige verschillen hebben te maken met een lagere dan verwachte personele inzet en lagere rentelasten op nog niet volledig gerealiseerde investeringen (€ 36.000). Op basis van de genoemde punten hebben wij een hogere dan verwachte storting in de voorziening van € 623.000.

7.3 Afval (€ 291.000 voordeel)

Het taakveld afval is een gesloten circuit. Het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven op dit taakveld (saldo) dat wordt gepresenteerd is het benodigde bedrag om de kwijtschelding (taakveld 6.3), de overhead (taakveld 0.4) en de BTW te dekken, aangezien de afvalbegroting in zijn geheel, over meerdere taakvelden, een gesloten circuit is.

In 2023 zijn de werkelijke baten en lasten op het taakveld afval nagenoeg in lijn met de begroting. Wij hebben € 40.000 meer aan inkomsten verantwoord en € 252.000 minder aan lasten gemaakt dan begroot. Dit leidt tot een voordeel van € 291.000 op taakveld 7.3 dat nodig is om de afval gerelateerde lasten op andere taakvelden te dekken. Hieronder worden de bijzonderheden aan de baten- als lastenkant nader toegelicht.

Aan de batenkant hebben wij wegens een lagere wereld marktprijs minder opbrengsten voor oud papier en karton ontvangen dan begroot (€217.000). Echter hebben wij hogere opbrengsten behaald op diverse afstromen zoals oud ijzer, b-hout, matrassen en EPS (€160.000). Eveneens hebben wij van het Afvalfonds Verpakkingen een vergoeding ontvangen voor het aandeel verpakkingen in openbare prullenbakken (€ 62.000). Het overige voordeel is ontstaan door een hogere onttrekking van de voorziening afval dan begroot. Onttrekkingen uit de voorziening worden aan de inkomstenkant wordt verantwoord.

Aan de lastenkant hebben wij minder kosten gemaakt op o.a. de verwerking van PMD en grof tuinafval (€ 307.000), maar hogere transport- en verwerkingslasten voor oud ijzer, b-hout, dakleer, matrassen en EPS (€ 55.000).

Het gerealiseerde voordeel van € 291.000 op het taakveld afval is nodig om de kwijtschelding, overhead en btw (verantwoord op andere taakvelden) te dekken. Aangezien deze kosten hoger uitvallen is een hogere onttrekking uit de voorziening noodzakelijk. In 2023 hebben wij namelijk een eenmalige onttrekking uit de voorziening afval begroot van € 150.000 ter dekking van de lasten voor de afvalbalie zoals reeds is besloten in de Zomernota 2022-2026 (23-NB-7.6). De werkelijke onttrekking bedraagt echter € 185.000 waarvan € 119.000 ter dekking van de werkelijke kosten voor de afvalbalie is en het overige gedeelte van € 66.000 is nodig om de kosten gerelateerd aan afval op de andere taakvelden te dekken. Graag verwijzen wij naar paragraaf 6.1 Lokale heffingen waarbij een beknopte totaaloverzicht wordt getoond van de resultaten op afval.

7.4 Milieubeheer (€ 183.000 voordeel)

Aan de inkomstzijde is er per saldo een ogenschijnlijk nadeel gerealiseerd van circa € 861.000. Dit nadeel is echter voornamelijk ontstaan door een onderbesteding van de specifieke uitkeringen Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) en Aanpak energiearmoede. De werkelijke ontvangsten van beide subsidieregelingen worden namelijk verantwoord naar rato van directe uitgaven. Doordat de werkelijke uitgaven lager zijn dan verwacht wordt er aan de inkomstenkant ook een lager bedrag gepresenteerd. De restanten van beide regelingen worden in 2024 ingezet.

Aan de uitgavenkant wordt daarom ook een voordeel van circa 1 miljoen gepresenteerd. Deze wordt dus hoofdzakelijk veroorzaakt door de onderbesteding van beide subsidie regelingen. De rijksmiddelen worden namelijk toegekend in het jaar waarop de beschikking is toegekend. Echter kent het subsidieproces van de subsidieregelingen een langdurig tijdspad omdat de aandacht eerst wordt gelegd op het aanvragen van subsidies. Zodra de beschikkingen zijn toegekend kan pas worden gestart met het opstellen van beleidskaders en uitvoeringsprogramma's om vervolgens dit tot uitvoering te kunnen brengen. Hierdoor worden dus middelen pas later ingezet terwijl de bijdrages eerder zijn ontvangen.

Daarnaast heeft de eikenprocessierups voor minder overlast gezorgd in 2023 waardoor er minder kosten zijn gemaakt voor bestrijding dan verwacht. Het overige voordeel wordt veroorzaakt door lagere lasten van personele inzet vanwege een verschuiving van werkzaamheden naar andere taakvelden. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar programma 9.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria (€ 82.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld wordt veroorzaakt door hogere inkomsten uit begrafenisrechten (€ 35.000) en lagere exploitatie- en onderhoudslasten van het gebouw aan de Oldenzaalsestraat (€ 41.000). Het overige verschil bestaat uit afwijkingen onder de € 50.000.

5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Aanspreekpunt bestuurlijk

Wethouders Steen en Gerrits

Aanspreekpunt ambtelijk

L. de Vries en J. Logtenberg

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

In maart 2023 kwam de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur met het rapport Elke Regio Telt. Het rapport onderstreept de noodzaak van integrale benaderingen en maatwerkoplossingen om regionale uitdagingen aan te pakken. Tevens pleit het voor een actieve rol van de overheid in het creëren van randvoorwaarden voor een evenwichtige regionale ontwikkeling. Geadviseerd werd om een evenwichtiger rijksbeleid te voeren met een sterkere oriëntatie op de regio.

De gemeenten Enschede, Hengelo en Almelo hebben begin 2023 samen met de provincie Overijssel de handen ineengeslagen om een Regionale Stedelijke Investeringsagenda (RSIA) op te stellen. In deze RSIA zijn de ambities voor de toekomstige inrichting van Twente verwoord. De agenda kijkt vooruit naar de periode 2030-2050. De RSIA is inmiddels opgenomen in de Contourennotitie voor de Nota Ruimte en vormt daarmee een bouwsteen voor de Nieuwe Nota Ruimte. Op basis daarvan gaat de regio met het Rijk en het nieuwe kabinet werken aan een verstedelijkingsstrategie voor Twente.

De contourennotitie Nota Ruimte benoemt de urgente keuzes op het gebied van energie, natuur, woningbouw, landbouw, economie en infrastructuur die overheden moeten maken en geeft een eerste inhoudelijke richting voor een rechtvaardige verdeling van die ruimte. Daarmee herneemt het rijk de regie op de ruimtelijke ordening.

Volkshuisvesting bleef in 2023 zeer dynamisch en urgent. Vanwege huishoudensverdunding en bevolkingsgroei blijft de druk op de woningmarkt onverminderd groot. In 2023 is een forse nieuwbouwproductie tot stand gekomen. We zien wel een afname van aanvragen voor bouwvergunningen waarmee de bouwproductie op termijn dreigt te stagneren evenals in de rest van het Nederland. Ondanks dat wij succesvol inzetten op de realisatie van woningen in de verschillende projecten moet worden opgemerkt dat er ook externe factoren zijn waar wij minder tot geen invloed op hebben. Zo zijn wij als gemeente niet de ontwikkelaar en meestal ook niet de grondeigenaar. We zijn afhankelijk van de marktontwikkelingen (bouwkosten en rente), wetgeving en de krapte op de arbeidsmarkt.

Een toenemende groep van nieuwkomers vergroot de nieuwbouwpoging. De taakstelling statushouders neemt toe, de tijdelijke huisvesting van Oekrainers duurt voort en de inmiddels aangenomen spreidingswet geeft gemeenten een grotere taak in de huisvesting van asielzoekers.

Om als overheid meer grip op de woningmarkt te krijgen introduceert minister voor Volkshuisvesting Hugo de Jonge uitwerkingen van de Nationale woon- en bouwagenda via een aantal wetswijzigingen, zoals de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Deze wet vergroot het juridisch instrumentarium van gemeenten om meer betaalbare woningen te realiseren en om doelgroepen aan een woning te helpen die nu weinig kans hebben op zelfstandige huisvesting. Daarnaast is in 2023 de wet 'goed verhuurderschap' van kracht geworden. Tevens is de wet 'betaalbare huur' en de wet 'versterking regie inzake volkshuisvesting' in ontwerp naar de Tweede Kamer gestuurd.

Relevante beleidsnota's

- [Nationale omgevingsvisie](#) (2020)
- Contourennotitie Nota Ruimte (2023)
- Gebiedsagenda Oost Nederland (2020)
- Omgevingsvisie Hengeloos buiten (2021)
- Omgevingsvisie Hart van Hengelo (2022)
- Woonagenda Twente 2021-2025 (2021)

- [Woonvisie Hengelo 2016 - 2026](#)
- Masterplan Hart van Zuid (2008)
- Programma Hart van Zuid 2022-2026
- Strategienota Twenteboard (2022)
- [Horecavisie](#) (2017)
- [Detailhandelsvisie](#) (2012)
- [Kantorenvisie](#) (2012)
- [Nota grondbeleid](#) (2017)
- Grondprijzennotitie (2022)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Handboek Aantrekkelijke Binnenstad (2020)
- Retailanalyse (2021)
- Erfgoedprogramma Cultureel erfgoed
- Prestatieafspraken Welbions 2024-2025
- Huisvestingsverordening opkoopbescherming (2023)

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert, op basis van de woonvisie vastgelegd in de woningbouwafspraken met de gemeente Hengelo.

Wat hebben we bereikt

8.1 Hengelo kent meer woningen waarin inwoners prettiger wonen

8.1.1 In 2024 kent Hengelo een groter aanbod van koop- en huurwoningen

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aandeel huurwoningen als deel van de totale woningvoorraad (%)	42,00%	42%	44%
Aantal koopwoningen in Hengelo (aantal) ¹	22.344	22.344	22.330
Aantal huurwoningen in Hengelo (aantal) ¹	16.670	16.670	17.192
Aantal huurwoningen corporaties als deel van de totale huurvoorraad (%)	30,60%	30,6%	31,0%

¹ (index=100)

8.1.2 In 2024 kunnen inwoners langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aandeel huishoudens met zelfstandig wonende hoofdbewoner ≥ 75 jaar als deel van het totale aantal huishoudens bewoonde woningen (%) ¹	14,4%	14,4%	
Aantal positief afgehandelde Wmo-aanvragen voor aanpassingen aan de woning per jaar (aantal)	470	470	

¹ Aantal bewoonde woningen is 37.365; aantal hoofdbewoners 75+ is 5.400.

8.1.3 In 2024 vinden meer woningzoekenden een passende woning in Hengelo

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage woningzoekenden dat een huurwoning krijgt toegewezen als deel van totaal mensen dat actief een huurwoning zoekt (%)	20,0%	20,0%	5,9%
Krapte-indicator koopwoningen voor Hengelo/Borne (verhoudingsgetal) ¹	2,6	2,6	2,5

¹ De formule voor de NVM krapte-indicator is: (Aantal aanbod halverwege kwartaal uit vijvermodel/ Aantal transacties in kwartaal) * 3

Wanneer de NVM krapte-indicator onder de 5 komt, is sprake van een verkopersmarkt.

Wanneer de NVM krapte-indicator tussen de 5 en 10, is sprake van een evenwichtige markt.

Wanneer de NVM krapte-indicator boven de 10 komt, is sprake van een kopersmarkt.

8.2 Inwoners van Hengelo waarderen hun leefomgeving meer, dragen hier meer aan bij en treffen elkaar vaker

8.2.1 In 2024 zijn inwoners meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage Hengeloërs dat vindt dat de leefbaarheid van de buurt de afgelopen jaren duidelijk of enigszins vooruit is gegaan (%)	15,0%	15,0%	17,0%

8.3 De binnenstad en Hart van Zuid zijn aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en bedrijven

8.3.1 In 2024 bezoeken meer mensen de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Gemiddelde verblijfsduur in de binnenstad per bezoeker (minuten)	10%	10%	

8.3.2 In 2024 hebben we een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Rapportcijfer dat Hengeloërs geven voor de binnenstad van Hengelo (rapportcijfer 1-10)	6,2	5,8	6,2
Percentage leegstaande panden in het compacte stadshart (%)	-4%	-5%	-5%

8.3.3 In 2024 wonen meer mensen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aantal huishoudens in het binnenstadsgebied (aantal) ¹	1.165	1.283	1.123

¹ Binnenstadsgebied in de binnenstadsmonitor is op adresniveau vastgesteld. In het volgende document is aangegeven wat het gebied is (blauw omlijnd, figuur 2b)

https://www.binnenstadsmonitorhengelo.nl/images/Handleiding/Handleiding_Binnenstadsmonitor_Hengelo.pdf

8.3.4 In 2024 wonen, werken en leren meer mensen in Hart van Zuid

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aantal huishoudens in Hart van Zuid (aantal)	0	254	?
Aantal bedrijfsvestigingen in Hart van Zuid (aantal)	0	p.m.	0

Wat hebben we daarvoor gedaan

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod aan koop- en huurwoningen, 8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning, 8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo.

We hebben ingezet op de ontwikkeling van de stad en de prioritaire gebieden Hart van Zuid en binnenstad. De ontwikkeling van de stad betrekken we nadrukkelijk bij het actief volgen van het beleid van andere overheden en het

leveren van inbreng bij de vormgeving van het ruimtelijk beleid van andere overheden. Bijvoorbeeld bij de Nieuwe Nota Ruimte en de Provinciale Omgevingsvisie Overijssel.

Samen met Enschede, Almelo en de Provincie Overijssel hebben we een Regionale Stedelijke Investerings Agenda opgesteld. Aan de hand hiervan gaan we in 2024 samen met het Rijk werken aan een verstedelijkingsstrategie voor onze regio. Belangrijk onderdeel hiervan is de Spoorzone Hengelo-Enschede. In het gebied tussen station Hengelo, station Kennispark en station Enschede komen alle kansen en opgaven tezamen voor het stedelijk gebied Enschede-Hengelo. Het vormt een afspiegeling van de rijke Twentse kwaliteiten met drie OV knooppunten, een innovatief kennispark, de vooruitstrevende Universiteit Twente, Saxion, ROC van Twente, toonaangevende sportvoorzieningen en landschappelijke parels. De historie is voelbaar, met name rond de stationsgebieden van Hengelo en Enschede. Begin 2023 is de visie SHE door de raad vastgesteld als richtinggevend kader.

- **Wonen**

- In 2023 zijn 502 nieuwbouwwoningen opgeleverd, en er zijn ruim 600 woningen in aanbouw. Voor zo'n 350 woningen is de bouwvergunning verleend. Projecten zijn opgeleverd in de Sportlaan Driene, Smelterij, Brugstraat, Seahorse en Dalmeden. Er wordt volop gebouwd aan diverse projecten zoals: Appollotoren, Brouwerij, Bataafse Kamp, het oude UWV kantoor en de Hofmakerij in Hart van Zuid. Daarnaast voert Welbions sloop/nieuwbouw uit in de Bloemenbuurt en de Theresiastraat.

- In het woningbouwprogramma is nu voor 4800 woningen geprogrammeerd met een zwaartepunt in de binnenstad (zo'n 1000 woningen) en Hart van Zuid (zo'n 1500 woningen). Deze plannen zijn volop in ontwikkeling. Het programma voldoet aan de uitgangspunten van 25% sociale huur (woonagenda 2021-2030), en 30% sociale huur in het huidig aanbod (Woondeal Twente 2022), zodat we adaptief kunnen programmeren. Om daarnaast aan te sluiten op de volkshuisvestelijke vraag is het kwaliteitskader wonen geactualiseerd.

- Om de betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen op peil te houden is er een Huisvestingsverordening met een opkoopbescherming en een starterslening ingesteld. Ook zijn we succesvol geweest in het aanvragen van de subsidieregeling Startbouwimpuls, waardoor negen nieuwbouwprojecten een impuls kregen die dreigden te stagneren. Om extra snelheid te maken in de woningbouwproductie hebben wij ingezet in de realisatie van tijdelijke modulaire woningen, zoals de 200 woningen aan de Sportlaan Driene, en de woningen aan de Stadionlaan (13) Heraklesstraat (20) en Bandoengstraat (40). We onderzoeken meer locaties voor tijdelijk wonen.

- In combinatie met Welbions is er een overeenkomst met het Rijksvastgoedbedrijf gesloten om 48 modulaire woningen af te nemen. Deze woningen worden in het voorjaar van 2024 in Hengelo geplaatst en vergoed door het COA. De voorwaarde is dat de gemeente elders in Hengelo 350 asielplekken structureel in stand houdt.

- De huisvesting van Oekrainers is in 2023 gecontinueerd aan de Hazenweg en in de sloopwoningen van Welbions in de Nijverheid. In 2024 worden de woningen in de Nijverheid gesloopt. De Oekrainers die hier wonen kunnen verhuizen naar de Hazenweg.

- Conform de wet goed verhuurderschap hebben we een meldpunt goed verhuurderschap ingericht. Hierin kunnen huurders met klachten over de verhuurder terecht op het gebied van onder meer discriminatie en intimidatie.

- De prestatieafspraken 2024-2025 met Welbions zijn ondertekend. Hierin staat onder meer dat Welbions zich commiteert aan de bouw van 700 sociale huurwoningen in drie jaar. Ook verduurzaamt Welbions haar bezit naar minimaal energielabel C, uiterlijk in 2028.

- Om de volkshuisvestelijke vraagstukken van ouderen en urgentiegroepen beter te bedienen is in 2023 de Regionale Woonzorgvisie en het afsprakenkader ouderenhuisvesting opgesteld. In 2024 wordt dit vastgesteld en vertaald naar lokale maatregelen. Afgesproken wordt dat er een intensievere inspanning gepleegd wordt om verschillende typen seniorenwoningen te realiseren in de nieuwbouw, of via transformatie in de bestaande voorraad. Ook dient er inzet gepleegd te worden op de huisvesting van kwetsbare groepen, de zogenaamde urgentiecategorieën.

- Voor de doelgroep Tiny houses is een nieuwe tijdelijke locatie gefaciliteerd in de nabijheid van de Magnoliastraat. Deze is inmiddels in gebruik genomen. Voor woonwagengedwongen zijn drie locaties in beeld die in 2024 verder worden uitgewerkt.

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals veiligheid, gezondheid en natuur

- Er is de afgelopen jaren ingezet op het kunnen werken met de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden. Sinds 2018 werken we volgens de manier van de wet en met het instrumentarium van de wet.
- De Omgevingswet wordt ondersteund door het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). In het DSO kan iedereen raadplegen welke regels op welke plek gelden. Ook is het mogelijk te checken of een omgevingsvergunning of melding noodzakelijk is. En als dat zo is dan kan de aanvraag of de melding worden ingediend in het DSO. Voor dit laatste punt is het noodzakelijk dat ons systeem voor vergunningverlening, handhaving en toezicht (VTH-systeem) verbinding kan maken met het DSO. Hiervoor hebben we in 2023 een nieuw zaakstelsel geïmplementeerd.
- In 2023 hebben we nieuw Vergunning, Toezicht en Handhavingbeleid (VTH-beleid) opgesteld. Dit beleid ziet toe op de nieuwe situatie vanaf 1 januari 2024 onder de Omgevingswet (OW) en de Wet Kwaliteitsborging (Wkb). Tegelijkertijd met de Omgevingswet treedt namelijk ook de Wkb in werking. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit te verbeteren door de toets vooraf op de papieren bouwplannen te vervangen door de toets in de praktijk op de bouwplaats. Deze toets in de praktijk zal door onafhankelijke kwaliteitsborgers worden uitgevoerd. Daarnaast wordt de aansprakelijkheid van de bouwer vergroot voor bouwfouten.
- Op 21 oktober 2023 heeft de raad het Kader vastgesteld voor de omgevingsvisie Stedelijk gebied (derde fase). Na de vaststelling van het kader is gestart met het laden van de omgevingsvisie voor deze fase.

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

We werken al geruime tijd aan het aantrekkelijker maken van de binnenstad. In 2023 is een belangrijk onderdeel daarvan gereed gekomen met de oplevering van het marktplein. Sinds de oplevering zien we een stijging van het aantal bezoekers en ook blijven de bezoekers langer in de stad. Dit blijkt ook uit de metingen van locatus. Ook zijn we in 2023 begonnen met de werkzaamheden in de Wemenstraat en Wetstraat om de binnenstad nog aantrekkelijker te maken.

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

In 2023 is in samenwerking met Dura Vermeer en Nijhuis Bouw gewerkt aan de planvorming voor de aanpak van het gebied van het voormalige V&D pand en achterliggende gebied tot aan de Brugstraat. In 2024 wordt gestart met de uitvoering van de transformatie naar wonen.

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad en

In de komende jaren blijven we invulling geven aan de transformatie van winkelpanden en het realiseren van wonen boven winkels. Ook is de vergunning verleend voor de bouw van de horecawand met 39 huurwoningen van Welbions.

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid

Voor de ontwikkeling in Hart van Zuid is de samenwerking in de markttafel belangrijk. Deze is in 2023 voortgezet, waarin we hebben gewerkt aan gebiedsoverstijgende thema's. Een van de thema's is de monitoring van de gebiedsgerichte woningbouwprogrammering. Ook is onderzocht met behulp van de subsidie brede bouwcoalitie provincie Overijssel, hoe we de markttafel verder kunnen laten doorgroeien. Het doel hiervan is samen meer te bereiken dan ieder voor zich.

We hebben in 2023 een verkenning in uitvoering genomen voor het realiseren van een nieuwe centrale mobiliteitshub in Hart van Zuid en we hebben gewerkt aan de ontwikkelingsvisie voor de locatie van de Koninklijke Machinefabriek Stork (KMS locatie). De visie duidt wat de betekenis van deze plek wordt in de stad, regio en het land. Het geeft een inzicht in de wijze waarop hier straks gewoond, gewerkt, geleerd en ontmoet wordt en hoe dit vorm krijgt in programma en ruimte. Hiermee vormt het de basis voor verdere (ruimtelijke) uitwerking en planvorming.

Verder is vorig jaar de eerste woningbouw opgeleverd in de Smelterij, is gestart met de bouw van de sociale woningen in deelgebied de Hofmakerij en de betaalbare koopstudio's en appartementen aan de Trijpstraat (dit laatste met behulp van sbi subsidie). Hiermee worden stappen gezet richting een continue bouwstroom in Hart van Zuid. En

met behulp van placemaking hebben onder meer op het terrein van Oogst en KMS verschillende activiteiten en evenementen plaatsgevonden, zoals het Hart van Zuid festival en Hart van Zuid cafe's.

Wat zijn we blijven doen

Projecten

In 2023 hebben veel projecten bijgedragen aan de realisatie van onze woningbouwdoelstellingen.

- In de Bloemenbuurt is gestart met de bouw van de woningen;
- In Broek Noord zijn 7 particuliere kavels verkocht (en zijn de andere 6 onder optie). De gronden van de ontwikkelaar zijn in zijn geheel verkocht;
- Op de Marskant is gestart met de bouw van de eerste woning en is het pand Markant verkocht;
- In De Smelterij is de woningbouw gerealiseerd;
- Op het Seahorse terrein zijn de laatste woningen gebouwd;
- In Veldwijk Noord is de woontoren (zo goed als) gerealiseerd;
- Is gestart met de bouw van de woningen in de eerste fase van de Hofmakerij;
- Is gestart met de bouw van de woningen in de Kleine Koppeling;
- In de binnenstad zijn verschillende woningbouwprojecten gestart

Om ook de komende jaren aan onze doelstellingen te kunnen blijven voldoen hebben we het afgelopen jaar veel plannen gemaakt. Ter voorbereiding op de realisatie van woningen hebben we in 2023:

- De bestemmingsplannen voor Dalmeden Kamers en Meander-Noord in procedure gebracht;
- Een anterieure overeenkomst gesloten m.b.t. de ETEF locatie;
- Voor Erve Berchus is met de ontwikkelaar een overeenkomst gesloten en is zowel het concept-bestemmingsplan als het –beeldkwaliteitsplan ter inzage gelegd;
- De planvorming voor De Hofmakerij gerealiseerd tot vergunningaanvraag en is het beeldkwaliteitsplan ter inzage gelegd;
- Voor de Kleine Koppeling subsidie verkregen, grond verkocht en de bouwvergunning verleend;
- Voor de Grote De Koppeling de architect geselecteerd;
- Voor Primoteq zowel het concept-bestemmingsplan als het –beeldkwaliteitsplan ter inzage gelegd;
- Een omgevingsvergunning aangevraagd voor 45 woningen in het Dikkerspand;
- Voor Hijschveste en de Oude Ketelmakerij is een eerste stedenbouwkundig ontwerp opgesteld;
- Voor De Appendage is een subsidie verkregen, de omgevingsvergunning aangevraagd en is het civiele werk aanbesteed;
- De plannen voor de horecawand in Lange Wemen verder uitgewerkt waardoor eind tweede kwartaal 2024 kan worden gestart met de bouw;
- Het Masterplan Lange Wemen is nagenoeg gereed. Het onderhandelingsproces tussen de externe partners heeft geleid tot een mondeling akkoord;
- Voor de herontwikkellocatie van de voormalige machinefabriek Vos is de omgevingsvergunning aangevraagd;
- Het omgevingsprogramma voor Beckum vastgesteld. Voor de woningbouwlocaties in Beckum zijn gronden aangekocht, overeenkomsten aangegaan en is gestart met het opstellen van omgevingsplannen;
- Voor de (beoogde) woonwagenlocaties (aanvullende) onderzoeken afgerond en is de grondexploitatie opgesteld;
- Het stedenbouwkundig plan voor Campus Driene opgesteld, alsmede de grondexploitatie en overeenkomsten met grondeigenaar en ontwikkelaar;
- Voor 11 verschillende projecten in Hengelo SBI subsidie aangevraagd waarvan er 9 zijn gehonoreerd.

Financieel

Enkele projecten laten een lichte verslechtering zien, door verlaging van grondprijzen en de verwachting dat die de komende jaren minder zullen stijgen dan werd verwacht (aanpassing parameters). De verlaging van de grondprijzen heeft het grootste gevolg voor de grondexploitatie van de Marskant.

Ook in Dalmeden heeft dit gevolgen. Doordat hier nog enkele andere tegenvallers waren verslechtert deze grondexploitatie met € 1,5 miljoen.

In de paragraaf grondbeleid wordt de financiële wijzigingen in de projecten nader toegelicht.

Risicoprofiel

Voor de meeste projecten zijn de risico's afgenomen. In zijn algemeenheid komt dit doordat de plannen verder zijn uitgewerkt.

Het risicoprofiel van Dalmeden is groter geworden, omdat er omwille van de natuurvergunning een groenplan gemaakt moest worden. De financiële gevolgen hiervan worden dit jaar duidelijk.

Grondbedrijf

Het grondbedrijf adviseert op financieel strategisch niveau bij ruimtelijke ontwikkelingen. Waar nodig werkt het grondbedrijf actief mee om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte. Het grondbedrijf zet zich actief in om het mogelijk te maken te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw en stuurt het op de kaders vastgelegd in grondexploitaties en contracten.

In 2023 hebben we voor € 15,3 miljoen aan gronden verkocht voor bedrijventerreinen en woningbouw. In 2023 zijn de grondexploitaties Landmanserve en Broek Oost en de deelexploitatie Zuidelijke laan Hart van Zuid voltooid en financieel afgesloten. Binnen de grondexploitatie Landmanserve is 3 hectare grond uitgegeven, waar 99 woningen op gerealiseerd zijn. Binnen de grondexploitatie Broek Oost is 2,1 hectare grond uitgegeven waarop 47 woningen gerealiseerd zijn. Met de realisatie van het zuidelijk deel van de Laan Hart van Zuid is de verbinding tussen de Breemarsweg en de Boekeloseweg gerealiseerd.

De grondexploitaties van de projecten Lange Wemen, Veldwijk Noord, de deelexploitaties bij Hart van Zuid de Smelterij en de Verbinding, Oosterveld zijn bijna gerealiseerd en worden naar verwachting in 2024 afgesloten.

In de afgelopen jaren is er van geval tot geval gezien welke vorm van grondbeleid (actief of passief) het meest passend was. We hebben veel projecten gestart waar de gemeente een passief grondbeleid voert. In 2023 zijn we gestart met de nieuwe grondexploitatie Walkatenplein om te voldoen aan de vraag naar bedrijfskavels.

Onderstaand volgt een samenvatting van wat er in het afgelopen jaar gedaan is bij de verschillende grondexploitaties:

Hart van Zuid: Overkoepelend is de samenwerking in de markttafel in Hart van Zuid belangrijk. Deze is in 2023 voortgezet, waarin we hebben gewerkt aan gebied overstijgende thema's (o.a. de monitoring van de gebiedsgerichte woningbouwprogrammering). Ook is onderzocht (m.b.v. subsidie brede bouwcoalitie provincie Overijssel) hoe we de markttafel verder kunnen laten doorgroeien met als doel samen meer te bereiken dan ieder voor zich. We hebben in 2023 een verkenning in uitvoering genomen voor het realiseren van een nieuwe centrale mobiliteit hub Hart van Zuid en we hebben gewerkt aan de ontwikkeling visie KMS.

Ontwikkelingen Beckum: Het gebiedsgerichte Omgevingsprogramma 'Leefbaar Beckum' is vastgesteld in 2023. Hierbij zijn ontwikkellocaties benoemd en is het streven uitgesproken om hiermee concreet aan de slag te gaan. Dit heeft al geleid tot de verwerving van een tweetal percelen aan de Wolfkaterweg.

Ook in de faciliterende rol zijn er veel ontwikkelingen om te zorgen dat voorzieningen en leefbaarheid in stand blijven in het kerkdorp. Er zijn constructieve gesprekken om woningen toe te voegen aan de Haaksbergerstraat (locatie Mentink) en de Rotersweg (erve Lonink).

Daarnaast wordt bekeken of er een optimalisatie kan plaatsvinden voor de reeds vastgestelde grondexploitatie op het derde veld van sportvereniging TVO. In het licht van de mogelijke ontwikkeling van een Multifunctioneel accommodatiecentrum kan ervoor worden gekozen om de invulling van de grondexploitatie anders vorm te gaan geven. Daarover vindt nog nadere afstemming plaats, in nauwe samenwerking met de dorpsraad van Beckum.

Broek: In Broek Oost zijn alle kavels verkocht en werden in 2023 de laatste werkzaamheden uitgevoerd voor het woonrijp maken. Dit project wordt financieel afgesloten. Enkel de afronding van laatste groenaanleg loopt nog door via de beheerorganisatie.

In Broek-Noordrand zijn aan de duizendpoot de nutsvoorzieningen aangelegd begin 2023, waarna de grond geleverd is aan ontwikkelaar BPD. Zij bouwen 71 projectmatige woningen: een mix van rijwoningen, half vrijstaande woningen en enkele vrijstaande woningen. Daarnaast geven we zelf een 13tal kavels uit voor particulier opdrachtgeverschap. Hiervoor is in 2023 volop belangstelling geweest; drie kavels zijn geleverd, vier zijn verkocht en de overige zes zijn in optie gegeven.

Marskant: De verkoop van het pand Markant is gerealiseerd. De levering ten overstaan van de notaris (eigendomsoverdracht) vindt begin 2024 plaats.

In het gedeelte waar we zelf kavels uitgeven worden maximaal 28 woningen gerealiseerd. Het bouwrijp maken van het projectgebied is afgerond en we zijn bezig met de uitgifte. De eerste drie kavels in de particuliere uitgifte zijn in 2023 geleverd. Er is daarnaast voor 12 kavels een optie of reservering verstrekt. Daarmee zijn er op dit moment nog 13 kavels vrij.

Dalmeden: Dalmeden is een gebied van 68,4 hectare bestemd voor circa 500 woningen ten behoeve van met name particuliere opdrachtgevers. Het woongebied wordt ingepast in het bestaande landschap en vormt zo een prachtig overgangsgebied tussen de stad en het platteland. Dalmeden bestaat uit verschillende deelgebieden die gefaseerd worden opgeleverd. In 2022 zijn de bestemmingsplannen van drie kavels in Stromen en de Hoekkavels in Kern-Noord vastgesteld. Naar verwachting wordt het ontwerpbestemmingsplan Meander Noord medio april vastgesteld 2024.

Voor Kamers zijn zienswijzen ingediend, naar verwachting wordt het ontwerpbestemmingsplan in 2024 vastgesteld.

Beckumerstraat (Machinefabriek Vos): De in Tuindorp 't Lansink gevestigde Machinefabriek Vos is door de gemeente aangekocht om te herontwikkelen. Het pand zal verkocht worden voor wonen/werken aan huis. Daarnaast biedt de locatie ruimte voor een door de gemeente uit te geven woningbouwkavel. De naastgelegen voormalige Tuindorpschool wordt eveneens herontwikkeld tot maximaal 8 wooneenheden. De opbrengst van dit pand is een belangrijke financiële drager voor de herontwikkeling van de percelen van de voormalige Machinefabriek.

Veldwijk Noord: Het oorspronkelijke plan is in 2005 opgestart. Het doel was om een aantrekkelijke woonwijk met een evenwichtige verhouding tussen koop en (sociale) huur te realiseren. De nieuwe openbare ruimte is klaar met uitzondering van de herinrichting van het plein tussen de geplande nieuwe Apollo woontoren en de MFA. De bouw van deze woontoren is in 2022 gestart. De oplevering en de aanleg van de openbare ruimte wordt voorzien in 2024.

Bestemmingsplannen

Met ingang van 1 januari 2024 heeft iedere gemeente van rechtswege één (tijdelijk) omgevingsplan voor het gehele grondgebied. Vóór 2032 moet het tijdelijke omgevingsplan zijn vervangen door een volwaardig omgevingsplan dat aan alle juridische, inhoudelijke en digitale eisen van de Omgevingswet voldoet. Het omgevingsplan is een wezenlijk ander product dan een bestemmingsplan dat een geheel andere opbouw en reikwijdte kent. In 2023 hebben we ons verder voorbereid op het werken met het omgevingsplan.

In procedure

Hart van Zuid, Primoteq (57 appartementen), Dalmeden Kamers (44 woningen) en Meander Noord (110 woningen), Rood voor rood initiatieven (2), Masterplan plangebied Lange Wemen, Gezondheidspark gelegen tussen de Aletta Jacobslaan, Geerdinksweg en het spoor (max.145 woningen), het wijzigingsplan voor 'De Veldkamp 2014.

Het bestemmingsplan omgeving Erve de Lemerij is op 28 november 2023 vastgesteld. Het beroep tegen het bestemmingsplan Vooroorlogse wijken omgeving Heemafterrein-Bornsestraat wacht nog op behandeling van de Raad van State (94 woningen).

De twee parapluplannen die de aanleg van twee ondergrondse 110Kv kabelverbindingen van Tennet mogelijk moeten maken liggen in het kader van een beroepsprocedure bij de Raad van State. Daarnaast is er veelvuldig contact geweest met Tennet over diverse andere plannen en procedures.

De parapluplannen afwijkingsregels en standplaatsen zijn vastgesteld en liggen nog ter inzage in het kader van de beroepsprocedure.

Onherroepelijke bestemmingsplannen

De volgende bestemmingsplannen zijn in 2023 onherroepelijk geworden:

Broek Noord, Noordrand, Enschedesestraat naast 236a, Beckumerstraat 3/Willem de Clerqstraat 55 (ex machinefabriek Vos/Tuindorpschool), Hengelo Noord, Slangenbeek, De Hofmakerij, Driehoek Laan Hart van Zuid-Boekeloseweg-Ketelmakerij, Parapluplan Karakteristiek erfgoed Hart van Zuid. Eetgerinksweg nabij 25-Morshoekweg 25, Pruisische Veldweg 220, nabij Dalmedenweg 2, parapluplan Flitsbezorgdiensten en Markant.

Omgevingsprogramma Leefbaar Beckum

In het Omgevingsprogramma staat hoeveel woningen Beckum nodig heeft, om welke woningen het gaat en waar ze komen. Het Omgevingsprogramma Beckum is op 11 oktober 2023 door de raad vastgesteld. Voorbereidingen worden getroffen voor de invulling van de verschillende deelgebieden.

Wat heeft het gekost

8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	89	455	289	-166
Lasten	1.131	1.580	2.200	-620
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.042	-1.125	-1.911	-786
Baten	26.431	20.633	6.996	-13.637
Lasten	25.232	19.484	7.259	12.225
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.199	1.149	-263	-1.412
Baten	2.117	3.973	3.294	-679
Lasten	4.396	6.758	6.022	736
8.3 Wonen en bouwen	-2.279	-2.785	-2.728	57
Saldo 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-2.122	-2.761	-4.902	-2.141

Financiële toelichting

8.1 Ruimte en leefomgeving (€ 786.000 nadeel)

Wij hebben op dit taakveld minder inkomsten gerealiseerd dan begroot. Dit nadeel is ontstaan doordat exploitatieovereenkomsten over meerdere jaren lopen. Echter worden de geraamde inkomsten niet over meerdere jaren begroot, maar binnen het jaar waarop een exploitatie overeenkomst wordt afgesloten. Voor 2023 leidt dit tot een nadeel van € 165.000.

Daarnaast was er een bedrag beschikbaar voor voorbereidingskosten, die niet gedekt kunnen worden binnen projectbudgetten. Dit budget is hiervoor niet toereikend gebleken. In een aantal gevallen omdat het initiatief strandde en niet leidde tot een project. Eén van de initiatieven dat niet doorging was bijvoorbeeld het paviljoen en het park in het Prins Bernhardplantsoen. Daarnaast zijn er kosten gemaakt waarvan de grondexploitatieprojecten nog niet zijn vastgesteld, zoals bijvoorbeeld Campus Driene. De overschrijdingen zien wij daarom ook terug in de loonkosten (€ 269.000) en inhuurkosten (€ 386.000). Voor een nadere analyse van de loonkosten wordt verwezen naar programma 9.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (€ 1.412.000 nadeel)

Met het vaststellen van de grondprijzen en de parameters verslechterde vooral de tussentijdse winstneming van Dalmeden (verslechtering € 1,7 miljoen). De voorziening van de Veldkamp is hoger uitgevallen (verslechtering € 0,5 miljoen). Dit wordt veroorzaakt door een herplantplicht, lagere opbrengsten voor kavels en hogere rentelasten. Daarnaast zijn er in enkele grondexploitaties lichte verbeteringen zichtbaar door lagere kosten.

8.3 Wonen en bouwen (€ 57.000 voordeel)

Aan de inkomstenzijde is er per saldo een ogenschijnlijk nadeel gerealiseerd van circa € 679.000. Dit nadeel is echter voornamelijk ontstaan doordat de subsidies van flexwoningen en modulaire woningen niet zijn doorbeschikt, maar wel waren begroot in 2023. Hierdoor hebben wij zowel lagere inkomsten als uitgaven, maar per saldo budgettair neutraal. Daartegenover hebben wij wederom een hogere opbrengst bouwleges gerealiseerd dan begroot (€ 95.000).

Dit is hoofdzakelijk veroorzaakt door de extra aanvragen aan het einde van het jaar wegens de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 aangezien de huidige systematiek bij vergunningsaanvragers reeds bekend is.

Aan de uitgavenkant wordt het grootste nadeel verklaard door de overschrijdingen van de loonkosten en inhuur personeel. Voor een nadere analyse van de loonkosten wordt verwezen naar programma 9. Daarnaast hebben wij de afgelopen twee jaar met Enschede gewerkt aan een gezamenlijk verhaal en ontwikkelstrategie voor de Spoorzone Hengelo Enschede (SHE). De visie die hieruit voort is gekomen is in 2023 vastgesteld door de Raad en was tevens het startschot voor de verdere uitwerking van SHE, waarvoor vanaf 2024 middelen beschikbaar zijn gesteld. De kwartiermaker is reeds in augustus 2023 gestart, waardoor het budget in 2023 is overschreden.

Echter hebben wij voor de implementatie van de Omgevingswet minder uitgegeven. De derde fase van de omgevingsvisie voor het stedelijke gebied heeft vertraging opgelopen. Daarnaast start het participatietraject, anders dan gepland, pas in 2024. Tot slot zijn de uitgaven voor de Regionale Stedelijke Investeringsagenda begroot in dit programma, maar verantwoord in programma 3, dat leidt in dit programma tot een voordeel.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning

Aanspreekpunt bestuurlijk

Burgemeester Schelberg, Wethouders Freriksen en Steen

Aanspreekpunt ambtelijk

D. Dercksen, A. Lenferink en A. De Vos

Welke belangrijke ontwikkelingen zagen we in 2023?

Bestuurlijke samenwerking

Het college heeft in 2023 volop uitvoering gegeven aan de bestuurlijke samenwerking binnen de regio en daarbuiten. Zo is burgemeester Schelberg voorzitter geworden van de VNG Overijssel en is wethouder Gerrits toegetreden tot de Twente Board.

Verkiezingen

Op 15 maart 2023 hebben de verkiezingen voor de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen plaatsgevonden. En bij de 2e Beleidsrapportage 2023 hebben wij gerapporteerd dat het kabinet is gevallen. Daarom zijn er nieuwe Tweede Kamerverkiezingen geweest op 22 november 2023. Deze verkiezingen zijn zonder noemenswaardige problemen verlopen. Wel heeft dit veel inzet gevraagd van medewerkers.

De inwoner centraal

Eén van de onderdelen van de strategische opgave 'Inwoner centraal' is dienstverlening. De manier waarop de organisatie de dienstverlening inricht is gebaseerd op de leidende motieven: persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar. Deze woorden omschrijven hoe de gemeente Hengelo met inwoners, bedrijven en instellingen wil omgaan. Want: prettig contact zorgt voor meer waardering, begrip en een positieve ervaring met de gemeente. Het verbeteren van de dienstverlening is een doorlopend proces, dit vraagt aandacht en inzicht van alle afdelingen in de gemeentelijke organisatie. Daarom werken we volgens de 'Uitgangspunten dienstverlening', waarin onder andere duidelijk taalgebruik, gebruiksvriendelijke processen en optimale bereikbaarheid belangrijk zijn. In het bijzonder zijn we in 2023 gestart met Helder Hengelo's: onze communicatie in duidelijke taal. Zo hebben veel medewerkers een training gehad in duidelijk schrijven. En zijn brieven verduidelijkt.

Andere onderdelen van 'inwoner centraal' zijn participatie en kindinclusie. Er zijn verschillende participatieprojecten gestart, onder andere parkeerregulering Hart van Zuid, Omgevingsvisie, keuze voor stoelen FBK stadion.

We hebben in 2023 onze participatie doelstellingen behaald (9.1.1). Daarbij hebben we opnieuw kinderen/jongeren betrokken bij de gemeente. We hebben onder andere met kinderen/jongeren de volgende thema's besproken: vrijheid (op het festival Baas boven Baas), positieve gezondheid op school en duurzaamheid.

Daarnaast zien we dat meer middelbare scholen interesse hebben in de gemeente als lesonderdeel. We hebben daarom een nieuwe opzet gemaakt voor debatteams van middelbare scholen. Verder begeleiden we door het jaar heen schoolbezoeken van middelbare scholen en het ROC van Twente op het stadhuis.

Communicatie

Omdat wij volop inzetten op 'de inwoner centraal' en dichtbij de Hengeloer willen staan, is in 2023 fors ingezet op communicatie. De formatie van team Communicatie is uitgebreid om onder andere meer te communiceren over duurzaamheid. Daarnaast wordt steviger ingezet op arbeidsmarktcommunicatie, om in deze krappe arbeidsmarkt toch onderscheidend te blijven.

Beheer overige gebouwen en gronden

Voor het beheer van gebouwen en gronden ligt de focus op gebouwen die niet worden ingezet voor beleidsdoelstellingen of eigen huisvesting en die op termijn afgestoren kunnen worden. In 2023 zijn we gestart met de voorbereidingen voor herontwikkeling, sloop of verkoop van enkele locaties om het aantal gebouwen in deze categorie te minimaliseren. Daarnaast wordt door het Vastgoedbedrijf sturing gegeven aan het beheer, onderhoud en verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen die wel worden ingezet voor beleidsdoelstellingen of eigen huisvesting en die in de verschillende taakvelden worden verantwoord.

Wet open overheid (Woo)

De Woo is op 1 mei 2022 in werking getreden en regelt voor inwoners het recht op informatie van de overheid. De wet gaat uit van gefaseerde invoering en heeft als doel overheden transparanter te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijk te maken. De gemeente Hengelo implementeert deze wet via een uitvoeringsprogramma. Het jaar 2023 is gebruikt om de ambitie vast te laten stellen, een programmaplan te vormen en het programma op te starten. Met vijf werkgroepen (juridisch, informatiehuishouding, archivering, communicatie en techniek) wordt gewerkt aan de uitvoering. In de Openbaarheidsparagraaf Wet Open Overheid (6.9) wordt nader op de Woo ingegaan.

Digitale transformatie

2023 was het 1^e jaar (van 3) van het programma Digitale Transformatie. De focus heeft dit 1^e jaar vooral gelegen op het laten zien wat we bedoelen met digitale transformatie, welke mogelijkheden Digitale Transformatie met zich meebrengt en lag de focus op het aanjagen van innovatie. In het voorjaar van 2023 zijn we daarom gestart met werksessies per domein waarin pilots zijn benoemd en in uitvoering zijn gebracht. Meer detailinformatie is te vinden in paragraaf 6.7.5. Via de reguliere P&C-producten zorgen we in 2025 ervoor dat de status rondom de pilots teruggekoppeld wordt.

Met de uitvoering van deze pilots dragen we ook bij aan de realisatie van onze Koers 2040. Zo zoeken we nadrukkelijk de verbinding met onderwijsinstellingen, zodat we jong talent direct aan ons kunnen binden. Een voorbeeld hiervan is het toepassen van artificiële intelligentie (A.I.). Een afstudeerder onderzoekt de mogelijkheden en realiseert de mogelijkheid om onze tekstuele website naar beelden om te zetten, zodat laaggeletterden deze informatie ook gemakkelijk tot zich kunnen nemen. Omdat A.I. een vakgebied is met veel potentie maar ook veel gevaren, is in oktober 2023 het Beleid Generatieve A.I. vastgesteld. Daarin worden richtlijnen meegegeven aan de medewerkers voor verantwoord en veilig gebruik van dergelijke applicaties. Dit beleid wordt bijgehouden om in de pas te blijven met landelijke visie en richtlijnen.

Digitaliseren van fysieke archieven

In 2023 is een marktverkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden die de markt biedt voor het digitaliseren van de fysieke archieven. De uitkomsten leveren voldoende input voor het opstellen van het pakket van eisen en wensen voor de aanbesteding, welke in 2024 uitgevoerd wordt. Het doel is om in 2024 te starten met digitaliseren.

Renteontwikkeling

Gedurende 2023 is het rentepercentage bij de ECB (Europese Centrale Bank) verder met stappen van 0,25% verhoogd tot 4%. Wanneer wij nieuwe financieringen aan dienen te trekken hebben wij door de hogere rente van de ECB ook met hogere marktrenten te maken waar tegen wij moeten lenen. Bij de Beleidsrapportages is dit gerapporteerd, de laatste verhoging was in oktober en sindsdien is deze op hetzelfde niveau gehouden en wordt er voorzichtig gespeculeerd over een renteverlaging. Dit alles doet de ECB om de inflatie om en nabij de gewenste 2% te krijgen. In januari 2024 heeft de ECB te kennen gegeven dat verlaging van rente nog te vroeg is.

Herverdeling gemeentefonds

Met ingang van 2023 is het gemeentefonds herverdeeld. Het doel van deze herverdeling was te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds d.w.z. een verdelingsmodel dat *in principe* moet voldoen aan de uitgaven en inkomsten die gemeenten hebben.

Het Rijk heeft de herverdeling eenzijdig doorgevoerd en het advies van de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) is niet

opgevolgd om de herverdeling uit te stellen. Daarom worden we de komende periode mogelijk geconfronteerd met (nieuwe) herverdeeleffecten door aanpassingen in het gemeentefonds.

Door de nieuwe financieringssytematiek ontvangen gemeenten vanaf 2026 te weinig compensatie van het Rijk voor bestaande en nieuwe taken. Hiervoor hebben we ook in 2023 een stevige lobby gevoerd, tezamen met andere gemeenten, G40 en VNG. Vanaf 2026 moeten we voldoende door het Rijk worden gecompenseerd voor volume- (bijvoorbeeld zorgvraag), loon- en prijsontwikkelingen. Dit zijn voor ons de uitgangspunten voor een stevige lobby naar het Rijk.

Relevante beleidsnota's

- [Financiële verordening 2023](#)
- [Nota investerings- en activeringsbeleid 2023](#)
- Beleidsnota Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023 - 2027
- [Nota reserves en voorzieningen 2016](#)
- Evaluatie bestemmingsreserves 2021
- [Treasurybesluit 2021](#)
- [Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2021](#)
- [Nota verbonden partijen 2014](#)
- [Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders 2021](#)
- [Denkkader participatie 2022](#)
- [Participatieverordening 2024](#)

Verbonden partijen

- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente
- BNG Bank
- Enexis Holding BV
- Twence Holding BV
- Centrum gemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo
- Stichting Twenteboard en Twente Board Development BV.

Wat hebben we bereikt

9.1 Meer inwoners zijn betrokken bij hun stad en tevreden over het bestuur van Hengelo

9.1.1 In 2024 zijn meer (jonge)(1) inwoners en andere belanghebbenden betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.¹

¹ De toevoeging 'jonge' is gedaan, in aansluiting op het traject voor kindinclusie (ook wel Baas boven Baas), waar de raad geld voor beschikbaar heeft gesteld, en waar nu uitvoering aan wordt gegeven.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd (%)	18,6%	25,0%	29,3%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen' (%)	31,5%	35,0%	42,0%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar inwoners' (%)	17,6%	25,0%	28,4%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente Hengelo doet wat ze zegt' (%)	17,6%	25,0%	28,3%
Minimaal 3 keer per jaar worden kinderen/ jongeren via een Baas boven Baas traject betrokken bij een relevant en actueel thema uit de Beleidsbegroting	4	3	3

9.2 Inwoners zijn meer tevreden over de dienstverlening van de gemeente Hengelo

9.2.1 In 2024 waarden inwoners de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,4	7,5	6,6
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,6	7,5	6,8

9.3 Hengelo blijft een wendbare, ambitieuze en financieel gezonde gemeente

9.3.1 In 2024 blijft de gemeente Hengelo financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër.

Beleidsindicatoren	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Werkelijk 2023
Aanvullend weerstandvermogen per inwoner (euro) ultimo jaar ¹	466	290	718
Structureel exploitatieresultaat van de gemeentebegroting in jaar t+3 (euro) ²	4,3 miljoen	1,7 miljoen	-2,9 miljoen

1 De beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

2 De mate waarin structurele lasten (volledig) worden gedekt door de structurele baten.

Wat hebben we daarvoor gedaan

9.1.1 Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord

- We hebben opnieuw kinderen betrokken bij onze gemeente. We hebben met kinderen onder andere de volgende thema's besproken: positieve gezondheid op school, vrijheid en duurzaamheid. Bovendien is het tweede Baas boven Baas festival geweest met opnieuw meer basisschoolkinderen (ruim 300). We zijn verder in gesprek met meerdere middelbare scholen en ROC over hoe we jongeren (vaker) kunnen betrekken via jaarlijkse projecten op scholen.
- We werken aan het vertrouwen en de relatie tussen inwoner en de gemeente door inwoners centraal te stellen in ons werk. Dat doen we onder andere door participatie en verbetering van onze dienstverlening. We zien dat inwoners zich beter betrokken voelen bij ontwikkelingen (42% 2023 t.o.v. 31,5 % 2022). Daarnaast geven meer inwoners in het Hengelo Panel aan dat er voldoende geluisterd wordt naar hun mening (28,4% 2023 t.o.v. 17,6% 2022). Wij zien hier resultaat van bewuster omgaan met het betrekken van inwoners of andere betrokkenen bij ontwikkelingen (naar aanleiding van het denkkader participatie).
- Er is een borgingsplan gemaakt voor het 'Denkkader participatie'. Het denkkader geeft richting aan óf en hoe we participatie vormgeven in Hengelo. Het beschrijft het afwegingskader in hoe Hengelo bewonersparticipatie én overheidsparticipatie vorm geeft.
- We hebben het 'denkkader participatie' op verschillende onderwerpen toegepast, zoals voor parkeerregulering in Hart van Zuid en de Omgevingsvisie. Informatie voor inwoners over het kunnen meepraten met de gemeente is te vinden op: www.hengelo.nl/praatmee.

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog

- In de organisatie zijn gesprekken gevoerd met medewerkers over onze leidende motieven (persoonlijk, duidelijk, betrouwbaar en respectvol) en wat dat betekent in h́oe we werken. Dit is vertaald naar 'uitgangspunten dienstverlening' en hoe we de organisatie dienstverlenend willen inrichten. Om onze dienstverlening te verbeteren is in de Zomernota van 2023 extra geld toegekend voor o.a. het verbeteren van communicatie (o.a. brieven) en procesverbetering per 2024. Het cijfer voor dienstverlening in 2023 (6,6) is gestegen ten opzichte van 2022 (6,4)
- We vragen regelmatig feedback van inwoners over verschillende producten/diensten via de website (digitale dienstverlening – een 6,8 in 2023). Voorbeelden zijn: website informatie aanpassen, verbeteren van informatie voor KCC over begraven, en het digitaal aanvragen van een uitkering. Zo kunnen we op basis van ervaringen bijsturen.
- Trainingen voor het duidelijk schrijven van onze teksten door medewerkers (Helder Hengelo's). Hierdoor ontstaat meer bewustwording. Voor het aanpassen van brieven zijn we laagdrempelig gestart (o.a. inkoop brieven). Deze ervaringen verwerken we voor de aanpak van 2024 (met behulp van het toegekende geld voor 2024).
- De gemeente Hengelo wil ook via de website tijdig communiceren in begrijpelijke taal. Medewerkers hebben een schrijftraining gevolgd. Wij testen continue de kwaliteit en het niveau van onze teksten door ze voor te leggen aan het lezerspanel. Dat panel bestaat uit een mix van Hengelose inwoners. Zij hebben ook in 2023 kritisch meegekeken en bruikbare feedback gegeven.

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren waarbij de inwoner centraal staat

- We blijven sturen op een structureel sluitende begroting om aan het provinciaal toezicht te voldoen. Hierbij blijven we stevig inzetten op de lobby naar het Rijk om voldoende rijksmiddelen te ontvangen voor bestaande én nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren vanaf 2026.
- We blijven sturen op voldoende weerstandsvermogen (met name algemene reserve) per inwoner.
- We blijven sturen op het transformatieplan sociaal domein voor een neutraal financieel perspectief.

Wat zijn we blijven doen

De inwoner centraal

- Het trainen van medewerkers in het toepassen van het Denkkader participatie en Helder Hengelo's.
- Het toepassen van het Denkkader participatie in projecten en processen.
- Continu kijken waar onze dienstverlening (processen, systemen en benadering) aangescherpt kan worden.
- De wijze waarop we met inwoners omgaan (leidende motieven) zijn verwerkt in de 'Uitgangspunten dienstverlening'.

Beheren, onderhouden en verkopen van gemeentelijk vastgoed en de daarbij behorende processen verder professionaliseren.

- Het bepalen van de kostprijsdekkende huur en het opstellen van nieuwe huurovereenkomsten.
- Het vastgoedbedrijf is betrokken bij het zoeken naar een nieuwe exploitant voor de marktkiosk.
- Het vastgoedbedrijf is betrokken bij de ontwikkeling van 'De Ontmoeting', Zwembad en de ontwikkeling van het FBK en de Voetbalacademie.
- Het onderhouden van de gebouwen conform het meerjarenonderhoudsplan.
- Het opstellen van een afrekening voor het winkelcentrum en parkeergarage Thiemsbrug.
- Het vastgoedbedrijf is betrokken bij het opstellen van het integraal huisvestingplan voor onderwijshuisvesting.
- Het vastgoedbedrijf is betrokken bij het opstellen van een Gebied- en Accommodatie-voorzieningen Plan (GAP).
- Het opstellen van procesomschrijvingen, zodat de basis verder op orde is.
- Voorbereidingen voor de herinspecties op het gebied van onderhoud van het gemeentelijk vastgoed.
- Optimaliseren van de financiële administratie.

Treasury

- We stelden de financieringsbehoefte op en analyseerden de leningenportefeuille, rekening houdend met de wettelijke normen kasgeldlimiet en renterisiconorm.
- We anticipeerden op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kort lopende en lang lopende geldleningen.
- We verstrekten geen nieuwe geldleningen en garanties aan derden met uitzondering van leningen waarbij we garantstelling kunnen delen met het Waarborgfonds Sport.
- We beheersten de risico's en volgden de financiële ontwikkelingen bij organisaties aan wie we hebben geleend.
- We hebben de deelnemingenportefeuille beheerd door verantwoording van dividenden, het terugvragen van dividendbelasting bij de belastingdienst en het actief volgen van de risicopositie van de ondernemingen waarin we deelnamen.

Financiën

- We zorgden voor inzichtelijke financiën voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren en de producten leesbaar, transparant en toegankelijk te maken.
- Via de Zomernota, Beleidsrapportage en de Jaarstukken informeerden we de gemeenteraad over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en financieel gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.

Belastingen

- We hebben via GBTwente onroerende zaakbelasting, parkeerbelasting, hondenbelasting, BIZ en precariobelasting opgelegd en ingevorderd conform de door de raad vastgestelde Verordeningen.
- We hebben de heffingsmomenten bij onder andere de precariobelasting aangepast om te voorkomen, dat inwoners of ondernemers die uitstel hadden vanwege corona te snel opeenvolgende verplichtingen opgelegd kregen. Inmiddels is gebleken, dat de invordering bijna geen gevolgen van de corona-problematiek meer ervaart.

Wat heeft het gekost

9 Bestuur en ondersteuning	Begroting 2023 primitief	Begroting 2023 gewijzigd	Rekening 2023	Vershil
Baten	-	-	22	22
Lasten	4.394	4.544	3.978	566
0.1 Bestuur	-4.394	-4.544	-3.956	588
Baten	1.073	1.073	1.186	113
Lasten	2.587	3.040	3.309	-269
0.2 Burgerzaken	-1.514	-1.967	-2.123	-156
Baten	1.042	1.173	1.825	652
Lasten	1.423	1.561	2.368	-807
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-381	-388	-543	-155
Baten	3.823	5.052	6.218	1.166
Lasten	34.494	38.067	38.929	-862
0.4 Overhead	-30.671	-33.015	-32.711	304
Baten	10.998	15.295	16.667	1.372
Lasten	9.212	9.712	11.146	-1.434
0.5 Treasury	1.786	5.583	5.521	-62
Baten	12.655	12.569	12.636	67
Lasten	1.009	1.416	1.155	261
0.61 OZB woningen	11.646	11.153	11.481	328
Baten	14.617	14.617	14.793	176
Lasten	115	119	119	-
0.62 OZB niet-woningen	14.502	14.498	14.674	176
Baten	1.891	1.854	1.953	99
Lasten	72	79	79	-
0.63 Parkeerbelasting	1.819	1.775	1.874	99
Baten	902	902	933	31
Lasten	42	41	41	-
0.64 Belastingen overig	860	861	892	31
Baten	181.135	192.293	193.827	1.534
Lasten	-	-	-	-
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	181.135	192.293	193.827	1.534
Baten	609	609	779	170
Lasten	13.632	1.070	1.547	-477
0.8 Overige baten en lasten	-13.023	-461	-768	-307
Baten	-	-	-	-
Lasten	65	65	86	-21
0.9 Venootschapsbelasting (VpB)	-65	-65	-86	-21
Onttrekkingen aan reserves	8.612	34.076	34.469	393
Toevoegingen aan reserves	4.698	48.147	46.415	1.732
0.10 Mutaties reserves	3.914	-14.071	-11.946	2.125
Baten	-	-	-	-
Lasten	-	-	-	-
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-	-
Saldo 9 Bestuur en ondersteuning	165.614	171.652	176.136	4.484

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 588.000 voordeel)

Het resultaat op dit taakveld kent een tweetal belangrijke oorzaken. Allereerst de lagere dotatie in de pensioenvoorziening Wethouders (APPA) als gevolg van de renteontwikkeling het afgelopen jaar. Bij het opstellen van de begroting was dit nog niet te voorzien. Na ontvangst van de pensioenopgaves per 31 december 2023 werd dit duidelijk. Daarnaast is er sprake van de inzet van een medewerker ten behoeve van de regio Twente die is komen te vervallen. De formatie is terug gegaan richting de staf maar de boekhoudkundige verschuiving hiervan heeft nog niet plaats gevonden.

0.2 Burgerzaken (€ 156.000 nadeel)

Het afgelopen jaar is gebruikt om het team Publieksdienstverlening op sterkte te brengen vooruitlopend op de te verwachten toename van de afgifte van reisdocumenten. Hierdoor zijn de personeelslasten in 2023 overschreden. In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Vanaf 2024 gaan we de effecten merken van de nieuwe cyclus die is ontstaan door invoering van de langere geldigheidsduur. In de Zomernota 2023-2027 is er overigens al geanticipeerd op de stijgende toename van de afgifte van reisdocumenten door de gewijzigde geldigheidsduur.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (€ 155.000 nadeel)

De geraamde verkoop van het Sabina Klinkhamerweg 20 in 2022 is in 2023 geëffectueerd. Het nadeel wordt met name veroorzaakt doordat de exploitatielasten en opbrengsten van de te verkopen panden niet zijn geraamd. Het resultaat hiervan wordt verrekend met de reserve vastgoedbedrijf.

0.4 Overhead (€ 304.000 voordeel)

De totale overhead bedroeg in 2023 bijna € 39 miljoen dit is € 0,85 miljoen meer dan geraamd. Daarnaast waren de inkomsten ruim € 1,1 miljoen hoger dan waar in de begroting mee was gerekend. Per saldo is er dus sprake van een minimale afwijking maar op de verschillende kostencategorieën hebben er behoorlijke verschuivingen plaats gevonden.

Overhead	Begroting 2023 gewijzigd			Rekening 2023			Resultaat
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	
Concernmanagement	-	2.282	-2.282	106	2.467	-2.361	-79
Sociaal	606	2.852	-2.245	836	3.260	-2.424	-179
Bedrijfsvoering	4.382	33.000	-28.618	4.910	32.686	-27.776	842
Fysiek	64	1.615	-1.551	366	1.819	-1.454	97
Doorberekende overhead	-	-1.682	1.682	-	-1.303	1.303	-378
Totaal Ondersteuning organisatie	5.052	38.067	-33.015	6.218	38.929	-32.711	304

Personeelslasten en inhuur Overhead

De personeelslasten vormen het grootste deel van de overhead en vertoonden dit jaar mede als gevolg van de moeilijke arbeidsmarkt een onderschrijding van ruim € 1,6 miljoen (2022: € 2,3 miljoen). Tegenover dit voordeel op de personeelslasten staat dat er op de inhuur € 2,2 miljoen meer is uitgegeven dan geraamd. Per saldo een tekort van ruim € 0,6 miljoen welke geheel wordt gecompenseerd door de vergoeding voor detachering, ziekte en zwangerschap. Financieel gezien zijn de personeelslasten en inhuur bijna gelijk, maar wat betreft capaciteit was er wel een beperkte ruimte. Inhuur is doorgaans duurder en legt daarom meer druk op het budget.

Afdeling Financien, advies en control

Doordat er afgelopen jaar sprake is geweest van de nodige personeelsmutaties en een aantal langdurige ziektegevallen is er een aantal keren beroep gedaan op inzet van externe capaciteit waardoor er per saldo sprake is van een overschrijding van € 85.000 op de budgetten.

Afdeling Organisatie en services

Bij O & S is er sprake van een overschrijding van het budget van ruim € 560.000. Dit kent een tweetal oorzaken, namelijk hogere kosten voor de extra inspanningen die gedaan zijn om nieuwe mensen aan te kunnen trekken als gevolg van de moeilijke arbeidsmarkt, waarvoor overigens in de begroting 2024 extra middelen zijn opgenomen. Daarnaast heeft de toename van het gespaarde spaarverlof en de jaarlijkse herwaardering van het uurtarief geleid tot een niet geraamde dotatie van € 375.000 in de voorziening spaarverlof. Deze dotatie is ten behoeve van de concernbrede spaarverlof.

Afdeling I & IT

Het voordelige resultaat van de afdeling I&IT van ruim € 1,3 miljoen kent een variatie aan oorzaken. Allereerst is sprake van eenmalige extra inkomsten van € 95.000 omdat er door de samenwerkingspartners vaker een beroep is gedaan op extra devices. Aan de kostenkant is er sprake van een voordeel, doordat niet alle vacatures afgelopen jaar (vanaf begin van het jaar) volledig konden worden ingevuld. Hierdoor is er op de post personeelslasten een behoorlijke onderschrijding ontstaan van € 800.000. Tegenover dit voordeel staat een overschrijding als gevolg van extra inhuur van ruim € 300.000. Een gevolg hiervan is dat de programma's digitale transformatie en optimaal digitaal de nodige vertraging hebben opgelopen waardoor ook minder projectkosten zijn gemaakt. Dit leidt tot een incidenteel voordeel van € 675.000 op onderhoud hard- en software.

Overhead doorberekening

De dekking als gevolg van de doorberekende overhead op de uren zowel bij de investeringen als bij de grondexploitatie blijft € 378.000 achter bij de begroting. Grotendeels komt dit wederom door een verschuiving van eigen personeel naar inhuur, zoals ook uit het overzicht analyse salarissen blijkt. Over de kosten van externe inhuur wordt namelijk geen overhead berekend.

Specificatie	Personeelslasten		Inhuur		Vergoeding		totaal Salaris + inhuur		
	Begroot	Rekening	Begroot	Rekening	Begroot	Rekening	Begroot	Rekening	Saldo
Raad	865	895	-	-	-	-15	865	880	-15
College	804	805	-	-	-	-	804	805	-1
Griffie	425	424	-	-	-	-	425	424	0
Subtotaal	2.094	2.125	-	-	-	-15	2.094	2.110	-17
Directie	617	574	256	368	-	-85	873	857	16
Stafondersteuning	1.061	938	-	111	-	-	1.061	1.048	13
Ontwikkel management	223	277	10	-	-	-	233	277	-43
Subtotaal	1.901	1.788	266	478	-	-85	2.168	2.182	-14
Bedrijfsvoering	20.595	19.136	1.476	3.228	-68	-233	22.003	22.131	-128
Twentebad	2.152	2.278	544	612	-134	-225	2.562	2.666	-104
Sociaal	23.674	23.913	5.778	6.211	-647	-813	28.805	29.311	-506
Fysiek	16.173	16.234	3.320	4.872	-396	-729	19.096	20.376	-1.280
Subtotaal	62.594	61.560	11.117	14.923	-1.246	-2.000	72.465	74.483	-2.017
V.m. pers.	350	551	-	-	-	-	350	551	-201
Stagiaires	13	-	-	-	-	-	13	-	13
Subtotaal	363	551	-	-	-	-	363	551	-188
Begrotingstechnische correctie	-	45	133	-	-	-	133	45	88
Totaal:	66.952	66.069	11.516	15.401	-1.246	-2.099	77.222	79.371	-2.149

0.5 Treasury (€ 62.000 nadeel)

Bij de 1^e en 2^e Beleidsrapportage 2023 is er een inschatting gemaakt voor de rentebaten over ons schatkistsaldo. Deze werd geschat op € 2,8 miljoen. Deze baat is hoger uitgevallen en komt neer op € 3,1 miljoen. Dit zorgt voor een voordeel op de baten.

Er zijn gedurende het jaar een aantal renteherzieningen geweest bij verstrekte geldleningen aan Welbions. Deze zorgen voor een hogere baat die wij ontvangen van Welbions en eenzelfde last die wij moeten betalen aan de financierder.

We hebben in 2023 minder rente door kunnen berekenen aan de taakvelden dan vooraf begroot. Hierdoor blijven er meer lasten over op het taakveld Treasury. Dit heeft te maken met de rente die we in mindere mate konden doorberekenen aan bijvoorbeeld de grondexploitaties, maar ook middels het omslagrentepercentage aan de overige taakvelden (zie onderstaande tabel). Door de rentebaten in 2023 is het omslagrentepercentage gecorrigeerd van 0,1% naar 0%.

Gevolgen correctie omslagrente per programma	
Programma	Bedrag
1. Veiligheid	-
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	26
3. Economie	1
4. Onderwijs	68
5. Sport, cultuur en recreatie	44
6. Sociaal Domein	3
7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	2
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	39
9. Bestuur en ondersteuning	22
Taakveld 0.5 - Treasury	-205
Totaal	-

0.61 OZB Woningen (€ 328.000 voordeel)

Het voordeel van € 67.000 bij de baten betreft 0,5% van het begrote bedrag. Dit ligt binnen de marge die verwacht mag worden op basis van het aantal werkelijke huishoudens die zijn aangeslagen.

Het voordeel van € 261.000 bij de lasten is veroorzaakt door alsnog meevallende behandelingskosten van bezwaarafhandeling. Wij informeerden u bij de Zomernota over een explosieve stijging van bezwaren op de WOZ-waarde, voor een groot deel veroorzaakt door no cure no pay bedrijven. Wij verwachtten een stijging van € 382.000 op grond van de aantallen t.o.v. voorgaande jaren. Door automatisering van de afhandeling heeft GBTWente haar eigen kosten kunnen verminderen. Daarnaast is ook het aantal procesvergoedingen minder dan vooraf ingeschat. Hierbij is de schatting van de kosten die nog komen ten laste van de WOZ 2023 meegenomen. Er is geen zekerheid dat we in 2024 niet alsnog lasten van bezwaren uit 2023 gaan krijgen. Deze zijn nog niet te berekenen, omdat de bezwaarafhandeling door het immense aantal bezwaren achter loopt en we niet weten welke gaan uitmonden in rechtbankzittingen.

0.62 OZB Niet-woningen (€ 176.000 voordeel)

We ontvangen 1,2% meer dan is begroot. Bij niet-woningen kunnen wijzigingen in het pandenbestand grote verschillen veroorzaken omdat de aanslagen wat betreft bedrag hoog zijn ten opzichte van woningen. Dit verschil wordt door toename van objectwaarde veroorzaakt.

0.63 Parkeerbelastingen (€ 99.000 voordeel)

Er zijn ten opzichte van de in de 2e Beleidsrapportage bijgestelde begroting hogere inkomsten van kortparkeerders (voordeel € 36.000), inkomsten fiscale naheffing (voordeel € 51.000) en parkeervergunningen (voordeel € 12.000). De begroting is in de 2e Beleidsrapportage op onderdelen neerwaarts bijgesteld op basis van de cijfers van het 1e deel van 2023. In het laatste kwartaal van het jaar zien we dat er weer meer parkeerinkomsten binnenkomen. Voor de fiscale naheffing zijn er nagekomen inkomsten uit eerdere jaren en extra inkomsten van ADI (Aanmaningen Dwangbevelen en Invordering).

0.7 Uitkeringen gemeentefonds (€ 1.534.000 voordeel)

In de raadsbrief 'Decembercirculaire 2023 Gemeentefonds' (zaaknummer 3685104) is de gemeenteraad geïnformeerd over de ontwikkelingen in het gemeentefonds. Door de late beschikbaarheid van deze circulaire was het niet meer mogelijk om een begrotingswijziging voor het jaar 2023 vast te laten stellen door de gemeenteraad. Voor 2023 is de gemeentefondsuitkering in de decembercirculaire 2023 ruim € 1,5 miljoen hoger dan begroot op basis van de 2e Beleidsrapportage 2023 (incl. septembercirculaire 2023). Dit hogere bedrag van ruim € 1,5 miljoen is nu ook verantwoord. Hierdoor is het Jaarrekeningresultaat positief beïnvloed door het Rijk.

Van de extra ontvangen gemeentefondsmiddelen van ruim € 1,5 miljoen is in 2023 ongeveer € 130.000 uitgegeven. Voor € 80.000 wordt een bestemmingsvoorstel gedaan in deze Jaarstukken (zie paragraaf 4.3).

0.8 Overige baten en lasten (€ 307.000 nadeel)

Onvoorziene uitgaven en opties nieuwbeleid (voordeel € 217.000)

Op deze budgetten is in het afgelopen jaar nauwelijks een beroep gedaan wat leidt tot een voordeel.

Stelposten gemeentefonds (voordeel € 43.000)

Er is bij nader inzien geen aanspraak gedaan op de stelpost 'Extra capaciteit BOA's'. De extra structurele BOA capaciteit kon in 2023 niet worden gerealiseerd door wisselingen en vacatures (ondercapaciteit) binnen team veiligheid. Hierop is begin 2024 actie ondernomen.

Saldo urenverantwoording en kosten voormalig personeel

Dit onderdeel laat een nadelig saldo zien van ruim € 0,7 miljoen. Dit wordt mede veroorzaakt doordat er in het afgelopen jaar is gewerkt met de tarieven, die in de begroting al zijn bepaald en waar de latere CAO verhoging niet in is verwerkt. Daarnaast bleef de verantwoording van de produktiviteit achter bij de ramingen en zijn er nog de nodige betalingen gedaan, die voortkomen uit ontbonden arbeidsovereenkomsten.

0.10 Mutaties reserves (€ 2.125.000 voordeel)

De toevoegingen en onttrekkingen in de reserves kennen hun eigen dynamiek in de P en C-documenten. Veelal worden incidentele lasten gedekt uit de reserves. De grondexploitaties kennen een 'gesloten' circuit. Verrekeningen vinden plaats via de algemene reserve grondexploitaties en drukken niet op het Jaarrekeningsaldo. Daarnaast zijn in het verleden in de Kadernota's, Zomernota's en Beleidsbegrotingen overschotten of tekorten verrekend met de algemene reserve.

Algemene reserve (€ 19.000 voordeel)

Het ecologisch maaien is in 2023 niet uitgevoerd (voordeel op taakveld 5.7). Daarom is er geen onttrekking gedaan uit de algemene reserve. Naar de huidige inzichten komt besteding hiervan pas aan bod na jaren van verschraling. Voor 2023 is dit budgettair neutraal. Dit onderwerp is dusdanig aan veranderingen onderhevig, waardoor volgend jaar een nieuwe opzet wordt gemaakt voor dit onderwerp.

De stelposten versterking ondersteuning wijkteams en systeemleren maken onderdeel uit van de POK-middelen (POK= Parlementaire Ondervraging Kinderopvangtoeslag). Vooruitlopend op een integraal voorstel rondom de inzet van deze POK-middelen, zijn de bedragen voor 2023 gestort in de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten. In het raadsadvies en -besluit van de vastgestelde Financiële Verordening (zaaknummer: 3509875; 29 april 2023) verloopt de (nieuwe) werkwijze voor budgetoverheveling 2023-2024 en verder via de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten in plaats van via de algemene reserve 'sec'.

Reserve nog uit te voeren werken/activiteiten (€ 227.000 nadeel)

Voor de implementatie van de Omgevingswet is in 2023 minder uitgeven. De derde fase van de omgevingsvisie voor het stedelijke gebied heeft vertraging opgelopen. Daarnaast start het participatietraject, anders dan gepland, pas in 2024. Hierdoor is er in 2023 minder onttrokken uit de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten. Dit leidt tot een voordeel op taakveld 8.3. Voor 2023 is dit budgettair neutraal.

De stelpost versterking ondersteuning wijkteams en systeemleren maakten onderdeel uit van de POK-middelen. Vooruitlopend op een integraal voorstel rondom de inzet van de POK-middelen, zijn deze bedragen voor 2023 gestort in de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten.

De moties 'Spelen sporten ontmoeten Berflobeek BerfloEs' en 'Basketbalveld' zijn om diverse redenen in de uitvoering vertraagd, namelijk door capaciteitsgebrek binnen het team (vertrek medewerker), lange levertijden toestellen, intensief participatietraject en een vergunningaanvraag. Hierdoor is er in 2023 nog geen onttrekking uit de reserve nog uit te voeren werken/activiteiten gedaan. De uitvoering staat gepland in 2024. Dit leidt tot voordelen op taakveld 5.7. Voor 2023 is dit budgettair neutraal.

Reserve bodemsanering (€ 584.000 voordeel)

In 2023 is een hogere bijdrage uit de reserve bodemsanering onttrokken dan begroot. Dit voordeel wordt enerzijds verklaard doordat een hogere onttrekking uit de reserve heeft plaatsgevonden ter dekking van de ambtelijke inzet en gemeentelijke saneringsprojecten. Daarnaast is eenmalig een subsidie beschikbaar dat onderdeel uitmaakt van de bedrijvenregeling van bijna € 346.000 ter dekking van de saneringskosten van ernstige bodemverontreiniging.

Reserve TOZO (€ 243.000 nadeel)

In 2023 hebben wij de nasleepwerkzaamheden van de TOZO regeling uitgevoerd, voornamelijk bij het ROZ. Hier hebben wij extra personele lasten ad. € 95.000 voor gemaakt, maar ook vanuit onze opdrachtgevende gemeenten een vergoeding voor de Tussentijdse Aflossingsonderzoeken ad. € 338.000 mogen ontvangen. Per saldo is de daadwerkelijke onttrekking € 243.000 lager dan begroot.

Reserve Duurzaamheid (€ 177.000 nadeel)

Er heeft geen onttrekking plaatsgevonden ter dekking van de subsidiebeschikking voor Energie coöperatie Energie van Hengelo. De beschikking is gedekt vanuit de reguliere middelen van duurzaamheid.

Reserve vastgoedbedrijf (€ 133.000 voordeel)

Het niet geraamde resultaat van de te verkopen panden worden verrekend met de reserve (zie taakveld 0.3 beheer overige gebouwen en gronden).

Reserve dekking kapitaallasten (€ 40.000 voordeel)

Deze reserve kent geen noemenswaardige afwijkingen.

Reserve organisatie ontwikkeling (€ 216.000 voordeel)

Bij de doorontwikkeling van de organisatie in 2021 zijn er in de begroting een aantal stelposten opgenomen die in de eerst volgende drie jaar ingevuld zouden moeten worden. Tijdens deze inbouwperiode worden de betreffende organisatieonderdelen uit deze reserve gecompenseerd zolang de invulling nog niet is gerealiseerd. Als gevolg hiervan heeft dit jaar het laatste verrekening plaats gevonden.

Reserve onderhoudswerkzaamheden schouwborg (€ 83.000 voordeel)

Een deel van het onderhoudsbudget is van de gemeente Hengelo naar de Schouwborg overgeheveld en met de werkelijke onderhoudskosten was in de begroting nog geen rekening gehouden. Samen leiden deze tot een voordeel van € 83.000.

Reserve grondexploitatie (€ 1.702.000 voordeel)

De hogere toevoeging aan de reserve grondexploitatie komt grotendeels uit de gevolgen van taakveld 8.2. De met name tussentijdse winstneming Dalmeden is lager geworden dan geraamd. Dit betekent dat we een onttrekking uit de reserve doen in plaats van een dotatie. Zie paragraaf grondbeleid en de herzieningen 2024.

Analyse salariskosten 2023 (totaal)

Ondanks de langzaam afnemende druk op de arbeidsmarkt is het op dit moment nog steeds moeilijk om goed en gekwalificeerd personeel te krijgen. Toch is het gelukt om een groot aantal vacatures in te vullen. Waren de vaste salariskosten in 2022 nog ruim € 3,3 miljoen lager dan begroot, in 2023 is dit inmiddels gekrompen tot bijna € 900.000.

Daarnaast is er voor ruim € 3,8 miljoen meer aan capaciteit ingehuurd dan begroot. Deze overschrijding op de inhuur kent een aantal uiteenlopende oorzaken: binnen het sociaal domein wordt in afwachting van het transformatieplan beschikbare formatieruimte niet ingevuld en wordt vervanging in verband met ziekte, etc. door middel van inhuur ingevuld. Daarnaast huren wij capaciteit in, zoals ook al in eerdere jaren gemeld, om de aanvragen Wmo binnen de wettelijk gestelde termijnen af te handelen. De bestaande formatie is onvoldoende om dit te realiseren. Binnen de projecten van fysiek wordt niet altijd op de kostensoort inhuur geraamd terwijl er wel nodige dekking beschikbaar is, dit deed zich onder andere voor bij de projecten duurzaamheid en de binnenstad. Binnen de bedrijfsvoering is de volledige vacatureruimte benut om in te vullen met externe inhuur.

Naast de genoemde lasten heeft de detachering van personeel en uitkeringen in het kader van ziekte en arbeidsongeschiktheid € 0,8 miljoen meer opgebracht dan geraamd.